

**GARİP AKIMI SANATÇILARININ ŞİİRLERİNDE
BİR DEĞER OLARAK YAŞAMA SEVİNCİ VE
TABİAT SEVGİSİ BAĞLAMINDA ÇOCUK**

SEVGİ TERZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Metin ERKAL

AĞRI-2019

(Her Hakkı Saklıdır.)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

GARİP AKIMI SANATÇILARININ ŞİİRLERİNDE BİR DEĞER OLARAK
YAŞAMA SEVİNCİ VE TABİAT SEVGİSİ BAĞLAMINDA ÇOCUK

SEVGİ TERZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

DR. ÖĞR. ÜYESİ METİN ERKAL

AĞRI-2019

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Öğr. Üyesi Metin ERKAL danışmanlığında, Sevgi TERZİ tarafından hazırlanan bu çalışma/...../..... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı'nda Türkçe Eğitimi tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : **İmza:**

Jüri Üyesi : **İmza:**

Jüri Üyesi : **İmza:**

Jüri Üyesi : **İmza:**

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../201.. tarih ve/..... nolu kararı ile onaylanmıştır.

.... /...../.....

Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “ Garip Akımı Sanatçılarının Şiirlerinde Bir Değer Olarak Yaşama Sevinci ve Tabiat Sevgisi Bağlamında Çocuk “ adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

SEVGİ TERZİ
AĞRI-2019

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
GARİP AKIMI SANATÇILARININ ŞİİRLERİNDE BİR DEĞER OLARAK
YAŞAMA SEVİNCİ VE TABİAT SEVGİSİ BAĞLAMINDA ÇOCUK
SEVGİ TERZİ

2019, 127 sayfa+xii

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Metin ERKAL

Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Tacettin ŞİMŞEK

Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih ÖZCAN

Bu çalışmanın amacı Garipçilerin yaşama sevinci ve tabiat sevgisi temalarını içeren şiirlerinin çocuklara bu değerleri kazandırma noktasında katkılarının ortaya konmasıdır. Bu kapsamda Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday'ın şiirleri nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi modeli kullanılarak incelenmiş ve yorumlanmıştır. Veriler toplanırken fişleme tekniği ile bilgiler kaydedildikten sonra tasnif edilmiştir. Araştırmanın evrenini Garip akımı sanatçıların şiirleri, örneklemini ise onların yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerlerini içeren çocukların seviyesine uygun şiirleri oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında şairlerin incelenen 1000 civarında şiirden çocukların seviyesine uygun olan toplam 100 şiirde yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleri tespit edilmiştir. Belirlenen şiirlerin değerler eğitiminde kullanılabilirlik açısından uygun olduğu görülmüştür. Bu araştırma Garipçilere farklı bir açıdan bakmamız ve sanatçıların şiirleriyle değerler eğitimine katkılarını göstermek açısından zengin bir kaynak niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Garip Akımı ve Sanatçıları, Değerler Eğitimi, Yaşama Sevinci, Tabiat Sevgisi

ABSTRACT
POST GRADUATE THESIS
CHILD WITHIN THE CONTEXT OF JOY OF LIVING AND LOVE OF
NATURE AS A VALUE IN THE POEMS OF “GARIP” TREND POETS
SEVGİ TERZİ

2019, 127 page+xii

Advisor: Dr. Lecturer Metin ERKAL

Jury: Dr. Lecturer Üyesi Tacettin ŞİMŞEK

Jury: Dr. Lecturer Üyesi Mehmet Fatih ÖZCAN

The aim of this study is to reveal the contributions of “Garip” Trend poets who discuss joy of living and love of nature themes to the children in order to gain these values. Poems of Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu and Melih Cevdet Anday were reviewed and interpreted in this context by using document analysis modal from qualitative research attitude. The data were sorted out after recording with profiling technique while the parameters were collected. The universe of the research consists of poems of the poets of “Garip” Trend and the sample of the poems which are suitable for the level of the children with the joy of living and the love of nature.

It was found that the poets' values of joy and nature were determined in 100 poems that examined within the scope of study about 1000 poems which were suitable for children level. The determined poems were found suitable for children's value education from the point of availability. This research has the characteristic of a rich source of information which enables us to look at “Garip” Trend poets from a different aspect and point up their contribution to value education with their poems.

Key Words: Garip Trend and Poets, Values Education, Joy of Living,

Love of Nature

ÖN SÖZ

Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday'ın yer aldığı Garipçiler (I. Yeniciler), ortaya çıktığı döneme ve sonraki dönemlere damgasını vurmuş önemli bir topluluktur. Garipçilerin şiirlerinde sıklıkla yer alan yaşama sevinci ve tabiat sevgisi temalarının çocuksu bir tavır ile ele alınması bu kavramların değerler eğitiminde kullanılabilirliğini göz önüne getirmektedir.

Bu çalışma, Garipçilerin şiirlerinde yer alan yaşama sevinci ve tabiat sevgisi temalarının çocuklara bu değerleri kazandırma noktasında katkılarını tespit etmek için yapılmıştır. Araştırma; beş bölüm ve kaynakçadan oluşmaktadır.

Birinci bölümde çalışmanın amacından, öneminden, problem cümlesinden, sayılıtlardan, sınırlılıklarından, tanımlardan ve bu zamana kadar yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir.

İkinci bölümde kuramsal çerçeve ana başlığı altında değer kavramı ve işlevinden, değerlerin sınıflandırması adına yapılan çalışmalardan, 2018 yılında yenilenen Türkçe Öğretim Programı'nda değerler eğitimine ayrılan bölümden bahsedilmektedir. Daha sonra çocuk kavramı ve çocuk edebiyatı , çocuk şiirlerinde bulunması gereken özellikler, değer aktarımında şiirin kullanılması hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Ardından Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu, Melih Cevdet Anday'ın şiir anlayışı ve şiirlerinde sıklıkla yer alan yaşama sevinci ve tabiat sevgisi kavramları değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde yöntem ana başlığı altında çalışmanın modelinden, evren ve örneklem seçiminden, verilerin toplanması ve analiz edilmesinden; dördüncü bölümde Garipçilerin şiirlerinde yer alan yaşama sevinci ve tabiat sevgisine ait bulgulardan bahsedilip yorumlanmıştır.

Son bölüm olan beşinci bölümde ise tezin genel bir değerlendirmesi yapılarak daha sonraki araştırmacılar için önerilerde bulunulmuştur.

Kaynakça'da ise yararlanılan kaynaklar sıralanmıştır.

Bu vesile ile tezimin her aşamasında anlayışlı ve sabırlı bir şekilde yardımlarını esirgemeyen, görüş ve düşünceleriyle beni yönlendiren, çalışmalarımı titizlikle denetleyen, akademik disipliniyle örnek aldığım değerli danışman hocam **Dr. Öğr. Üyesi Metin ERKAL'a**; hayatımın her alanında sonsuz desteklerini hissettiğim aileme teşekkürü borç bilir ve saygılarımı sunarım.

SEVGİ TERZİ

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL TUTANAĞI.....	ii
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR.....	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	1
1.3. Problem Cümlesi.....	2
1.4. Alt Problemler.....	2
1.5. Sayıtlılar	2
1.6. Sınırlılıklar	2
1.7. Tanımlar	3
1.7.1. Değer.....	3
1.7.2. Çocuk	3
1.7.3. Çocuk Edebiyatı.....	3
1.7.4. Şiir.....	3
1.8. Alanyazın Derlemesi.....	3
1.8.1. Değer Hakkında Yapılan Çalışmalar	3
1.8.2. Çocuk Edebiyatı Konusunda Yapılan Çalışmalar.....	6
1.8.3. Garip Akımı ve Sanatçılarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
2.1. Değer Kavramı ve İşlevi	10
2.2. Değerlerin Sınıflandırılması.....	13
2.2.1. Spranger'ın Değer Sınıflandırması	14
2.2.2. Rokeach'ın Değer Sınıflandırması.....	15
2.2.3. Schwartz'ın Değer Sınıflandırması	15
2.2.4. Nelson'un Değer Sınıflandırması	17
2.2.5. Dilmaç'ın Değer Sınıflandırması.....	17
2.2.6. Milli Eğitim Bakanlığının Değer Sınıflandırması.....	19
2.3. Değerler Eğitimi.....	20
2.3.1. 2018 Yılı Yenilenen Türkçe Öğretim Programı'nda Değerler Eğitimi	23
2.4. Çocuk Kavramı ve Çocuk Edebiyatı.....	25
2.5. Çocuk ve Şiir.....	27
2.5.1. Çocuk Şiirlerinde Bulunması Gereken Özellikler	30
2.5.2. Şiirde Değer Aktarımı Bağlamında Çocuksu Söylem	30
2.6. Garipçiler (1. Yeniciler)	31
2.6.1. Orhan Veli Kanık ve Şiir Anlayışı	34
2.6.2. Oktay Rifat Horozcu ve Şiir Anlayışı	35
2.6.3. Melih Cevdet Anday ve Şiir Anlayışı	37
2.6.4. Garipçilerin Şiirlerinde Dünyaya ve Hayata Çocuksu Duyarlılıkla Yaklaşım	38
2.6.5. Garipçilerin Şiirlerinde Yaşama Sevinci ve Tabiat Sevgisi Temaları	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın modeli	41
3.2. Evren ve Örneklem	41
3.3. Verilerin Toplanması	41
3.4. Verilerin Analizi	42

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM_Toc534834130

4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	43
4.1. Orhan Veli Kanık'ın Yaşama Sevinci ve Tabiat Sevgisiyle İlgili Şiirleri.....	43
4.2. Oktay Rifat Horozcu'nun Yaşama Sevinci ve Tabiat Sevgisiyle İlgili Şiirleri...	72
4.3. Melih Cevdet Anday'ın Yaşama Sevinci ve Tabiat Sevgisiyle İlgili Şiirleri.....	94

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	114
5.1. SONUÇ	114
5.2. ÖNERİLER.....	117
KAYNAKÇA.....	119
ÖZ GEÇMİŞ.....	127

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Spranger'in Değer Sınıflandırması	14
Tablo 2: Rokeach'ın Değerlerin Sınıflandırılması	15
Tablo 3: Schwartz'ın Değer Sınıflandırması	16
Tablo 4: Nelson'un Değer Sınıflandırması	17
Tablo 5: Dilmaç'ın Değer Sınıflandırması	18
Tablo 6 : Millî Eğitim Bakanlığının Değer Sınıflandırması	20

KISALTMALAR

bs. : Baskı

B. Ş. : Bütün Şiirleri

çev.: Çeviren

ed.: Editör

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

S : Sayı

s : Sayfa Sayısı

vb. : Ve benzeri

vd.: Ve diğerleri

TDK: Türk Dil Kurumu

TDÖP: Türkçe Dersi Öğretim Programı

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu tanıtılmış, problemi tartışılarak tanımlanmış, amaçları, önemi ifade edilmiş, araştırmaya dair önemli kavramlar açıklanmış ve ilgili alan yazına ait bir derleme sunulmuştur.

1.1. Araştırmanın Amacı

Değerlerin aktarımında ve içselleştirilmesinde şiirin önemli bir yeri vardır. Bu araştırmanın amacı Garip akımı sanatçılarının şiirlerinde yer alan "tabiat sevgisi" ve "yaşama sevinci" temalarının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi, tespit edilen şiirlerin çocuklara bu değerlerin kazandırılması noktasında katkılarının ortaya konmasıdır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Toplumların ayakta durmasında ve ilerlemesinde en önemli yapı taşlarından olan değerler gelecek nesillere iyi bir şekilde aktarılmalıdır. Arslanoğlu (2005, 67) "Kültürel değerlerin ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile yakından ilgili olduğunu" söyleyerek değerlerin toplumsal boyutuna değinmiştir.

Değer aktarımının amacı, geleceğin yetişkinleri olan çocukların değerleri kavrayarak özümsemesi ve onlara sahip çıkmalarını sağlamaktır. Çocuklara değerleri benimsetmenin en etkili yolu okullarda temel hedef olarak değer öğretiminin yer almasıdır. Özellikle Türkçe dersi ve diğer derslerde yer verilen çocuk edebiyatı türleri değer aktarımına hizmet etmesi açısından çok önemlidir. Bu türlerden biri de şiirdir. Şiir çocuk edebiyatının en temel kollarından biridir. Çocuklara şiirin telkin edici yapısı aracılığıyla pek çok değer aktarılabilir. Onların farkındalık düzeylerinin artması ve değerleri içselleştirmeleri sağlanabilir. Bu sebeple özellikle şiir sevgisi ve şiir okuma alışkanlığı çocuklara erken yaşlarda kazandırılmalı, Türkçe derslerinde şiirlerden daha fazla yararlanılmalıdır.

Garip akımı sanatçılarının şiirlerine baktığımızda şiirlerde çocuksu söylemlere yer verildiği, çocukların rahatça anlayabileceği bir dil kullanıldığı; sevgi,

umut, cesaret, yaşama sevgisi, aile, tabiat sevgisi gibi pek çok değerin yer aldığı görülmektedir. İncelenen şiirlerin pek çoğunda yaşama sevinci ve tabiat sevgisi temalarının sıklıkla geçmesi dikkatimizi çekmiş ve tezin konusu bu iki değer üzerine kurulmuştur. Bu eserlerin incelenmesinin çocuk edebiyatı ve değerler eğitime katkı sağlayacağı, Türkçe dersleri için verimli bir kaynak niteliğinde olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle 'Garip Akımı Sanatçılarının Şiirlerinde Yaşama Sevinci ve Tabiat Sevgisi Bağlamında Çocuk' tezin konusunu oluşturmuştur.

1.3. Problem Cümlesi

Garipçilerin şiirlerinde yer alan sevgi, yaşama sevinci, aile birliğine önem verme, dürüstlük, iyimserlik, birlik beraberlik, duyarlılık, tabiat sevgisi gibi temalardan ağırlıklı olarak "yaşama sevinci" ve "tabiat sevgisi" temaları, değerler aktarımında çocuklara hangi boyutlarda fayda sağlar?

1.4. Alt Problemler

1. Garipçilerin şiirlerinde ağırlıklı olarak hangi değerlere yer verilmektedir?
2. Garipçilerin şiirlerinin çocuk eğitiminde ve derslerde kullanılması uygun mudur?
3. Garipçilerin şiirlerinde yaşama sevinci ve tabiata bakış nasıldır?

1.5. Sayıtlar

Garipçilerin şiirlerinde yer alan temalar değerler eğitiminde kullanılabilir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırmanın kapsamı Garipçilerin (Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu, Melih Cevdet Anday) şiirleri ile sınırlıdır.

2. Araştırmada değerlendirilen iki değere (yaşama sevinci ve tabiat sevgisi) yer verilmiştir.

1.7. Tanımlar

1.7.1. Değer

TDK (2017)'de değer; bir varlığın ruhsal, toplumsal, ahlaksal yönden ve güzellik yönünden taşıdığı düşünülen yüksek ya da yararlı nitelik şeklinde tanımlanmıştır. Değer kelimesinin Latince karşılığı "kıymetli olmak, güçlü olmak" anlamlarına gelen *valere* kökünden türemiştir (Aydın, 2011, 39). Tezcan (1974, 14) değerlerin kültür ve topluma anlam veren ölçütler olduğunu söylemektedir. Yaman (2012, 17) ise değerın bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklar olduğunu söylemektedir.

1.7.2. Çocuk

Bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız (TDK, 2017).

1.7.3. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminde başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam çizgisinde, çocukların dil gelişimi ve kavrama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını geliştiren, sanatsal niteliğı olan, estetik zevklerini ve beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2007, 9).

1.7.4. Şiir

Şiir, gerek içerik, öz gerekse söze dönüştürme ve sunuluş açısından özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik yaratı niteliğı taşıyan bir söz sanatı ürünüdür (Aksan, 2013, 14).

1.8. Alanyazın Derlemesi

1.8.1. Değer Hakkında Yapılan Çalışmalar

Bu başlık altında değer, değerler eğitimi hakkında literatürde yer alan çalışmalardan bahsedilecektir.

Demirhan (2007). "İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği" isimli doktora tezinde "evrensellik" ve "iyilikseverlik" değerlerini kazandırmaya yönelik değerler eğitimi programı hazırlanmıştır. Çalışmada nitel ve nicel araştırma desenlerinin birlikte kullanılması sonucu "karma yöntem"e yer verilmiştir. Deney ve kontrol grupları oluşturulmuş ve değerler eğitimi programı 17 hafta boyunca deney grubunda uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda deney grubundaki öğrencilerin değerlere ilişkin bilişsel davranışlar kazanma düzeylerinin kontrol grubuna göre anlamlı bir biçimde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tökel (2008). "Gökhan Akçiçek'in Çocuk Şiirlerinin Değer Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde Gökhan Akçiçek'in çocuk şiirlerindeki değerler tespit edilmiş ve bu değerlerin Millî Eğitimin Genel Amaçlarıyla ve Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Program'ında hedeflenen değerlerle örtüşüp örtüşmediği, hedeflenen değerlerin çocuk şiirleri vasıtası ile aktarılıp aktarılmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Aslan (2009). "Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma" isimli yüksek lisans tezinde yerel ve evrensel kahramanların rol model olarak kullanılma düzeyinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bunun için mevcut Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve 2007-2008 eğitim öğretim yılında okutulan 4, 5, 6, 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları incelenmiştir. Ders kitaplarında ve programda yer alan 20 değerın öğretiminde rol model olarak 38 kahraman kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğretmen adaylarına "kahraman seçimleri" konusunda bir anket düzenlenmiş, elde edilen veriler analiz edilmiştir. Anket sonuçlarından 20 değer için en fazla rol model gösterilen 8 farklı kahraman çıkmıştır. Sonrasında ders kitaplarında değer öğretimi amacıyla yer alan kahramanlar ile öğretmen adaylarının kahramanları karşılaştırılarak örtüşme düzeyine bakılmıştır.

Akyol (2010). "İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada iki farklı yayınevine ait öğrenci ders ve çalışma kitabını içeren, 6. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarında yer alan sevgi temasının amaçlar, kazanımlar ve etkinlikler bakımından değerler eğitimine uygunluğu incelenmiştir.

Aydemir (2010). "Ömer Seyfettin ve Hikâyelerinde Eğitim Değerleri" isimli kitabında Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin değerler yönünden oldukça zengin olduğunu, yazarın bu değerleri hikâyelerinde bilinçli olarak kullandığını vurgulamıştır.

Altan (2011). "Çoklu Zekâ Kuramı ve Değerler Eğitimi" isimli makalede Ahlaki Zekâ'nın varlığı ön plana çıkarılmış, değerler eğitimi konusunun Çoklu Zekâ Kuramı şemsiyesi altında 'Ahlaki Zekâ' odaklı ele alınabileceği vurgulanmıştır. Böylelikle bireylerde kalıcı etkiler bırakabileceği düşüncesi üzerinde durmuştur.

Özbay ve Karakuş (2011). "Dede Korkut Hikâyelerinin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi" adlı makalede Dede Korkut Kitabındaki 12 hikâye Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (6, 7. sınıflar)'nda yer alan yirmi değer göz önünde bulundurularak betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Hikâyeler içerisinde toplam 190 değer tespit edilmiştir. En fazla saygı (38) değerini yansıtan örnekler bulunmuş, bunu sevgi (29), sorumluluk (27), vatan sevgisi (15) ve dayanışma (10) değerleri izlemiştir.

Moğul (2012). "Mehmet Âkif Ersoy'un *Safahat* İsimli Eserinin Türkçe Eğitimi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı tezde MEB'in tavsiye ettiği 100 Temel Eser'den seçilen *Safahat*' tan metinler çözümlenerek değerler eğitimiyle bütünleştirilmeye çalışılmış ve metinlerin Türkçe derslerinde kullanılabilecek yönleri değerlendirilmiştir. Çalışmada içerik analizi ve literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda *Safahat* isimli eserde "bilimsellik, aile birliğine önem, duyarlılık, çalışkanlık, bağımsızlık, sevgi" gibi pek çok değer tespit edilmiş ve *Safahat*'ın Türkçe eğitimi ve değerler eğitimi açısından uygun olduğu, değerlerin aktarılmasında kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Yılmaz (2013). "Fatih Erdoğan'ın Eserlerinin Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi" adlı doktora tezinde çocuk edebiyatının önemli isimlerinden olan Fatih Erdoğan'ın eğitim ve çocuk değerlerine ilişkin unsurları tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışma Fatih Erdoğan'ın 6-14 yaş grubu için yazdığı çocuk kitapları ve yazmış olduğu araştırma-inceleme metinlerinden oluşmaktadır. Tezde nitel araştırma yaklaşımlarından içerik analizi ve betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın

sonucunda ise Türk çocuk edebiyatında yaptığı işler ve yazdığı yazılarla ses getiren Fatih Erdoğan'ın çocuk edebiyatı ile ilgili pek çok öneriler sunduğu, eserlerinde pek çok değere yer verdiği tespit edilmiştir.

Emirhan (2016). "Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları" adlı yüksek lisans tezinde Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk romanlarında yer alan dinî ve sosyal değerler tespit edilerek değerler eğitimi bakımından önemine dikkat çekilmiştir. Çalışmanın neticesinde incelenen eserlerin çocuklara değer aktarımı konusunda zengin örnekler içerdiği tespit edilmiştir. Bu sebeple değerler eğitiminde söz konusu çocuk romanlarından rahatlıkla yararlanılabileceği belirtilmiştir.

Gümüş (2017). "Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Analizi" çalışmasında Aytül Akal'ın 2015 yılına kadar yayınlanmış çocuk romanlarının içerdiği değerleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda Akal'ın çocuk romanlarında Schwartz'ın Değer Sınıflandırmasından en çok 'iyilikseverlik' ve 'geleneksellik' değer grubuna ait değerlere, alt değer olarak ise en çok "sevgi" değerine ait ifadeler rastlanmıştır.

Atalay (2017). "Seza Kutlar Aksoy'un Eserlerindeki Eğitsel Değerleri ve Bu Değerlerin Davranışa Yansıma Biçimleri" isimli yüksek lisans tezinde Seza Kutlar Aksoy'un çocuk romanlarını içerdiği evrensel ve sosyal değerler bakımından incelemiş ve eserlerde yer alan değerlerin, değerler eğitimi bakımından önemine ve davranışa yansımalarına dikkat çekmiştir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından doküman analizi modeli esas alınmıştır. İncelenen eserlerde 25 değer farklı olay örgüleri içerisinde ele alındığı belirlenmiştir. Sonuç olarak Aksoy'un eserlerinin sosyal ve evrensel değerlere ilişkin bilincin uyanması ve bu yönde okuyucuda olumlu bir tutumun oluşmasına yönelik zengin örnekler olduğu tespit edilmiştir.

1.8.2. Çocuk Edebiyatı Konusunda Yapılan Çalışmalar

Bu başlık altında çocuk edebiyatı hakkında literatürde yer alan çalışmalardan bahsedilecektir.

Ateş (2004). "Ziya Gökalp'ın Çocuk Edebiyatıyla İlgili Görüşleri ve Eserleri" isimli yüksek lisans tezinde çocuk eğitiminde önemli bir yeri olan Ziya Gökalp üzerinde çalışılmıştır. Araştırmada Ziya Gökalp'ın özellikle kendi eserlerinden hareketle çocuk edebiyatı ile ilgili görüşlerine yer verilmiş, eserleri çocuk ve çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmiştir.

Ören (2015). "Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin Çocuk Edebiyatı Bağlamında Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tezinde ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerin, çocuk şiirlerinde bulunması gereken niteliklere uygun olup olmadığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler ışığında 24 maddelik değerlendirme formu oluşturulmuştur. Bu maddeler bağlamında içerik analizi yöntemi kullanılarak Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirler değerlendirilmiş ve çalışmanın sonucunda önerilerde bulunulmuştur.

Ungan ve Demir (2016). "Günümüz Çocuk Edebiyatı Yazarları ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme" isimli makalede günümüzde yaşayan çocuk edebiyatı yazarları kimlerdir ve eserleri nelerdir? sorusuna cevap aramayı amaçlamışlardır. Çalışma genel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın sonucunda yaşayan 132 günümüz çocuk edebiyatı yazarı ve bu yazarların eserlerine ulaşılmıştır.

Erkmen (2017). "Çocuk Kütüphanelerinde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde çocuk kütüphanelerinde en çok okunan kitapların çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi ve değerlendirilmesini amaçlamıştır. Tarama niteliğinde olan betimsel araştırmanın evrenini 20 kütüphane ve örneklemini bu kitapların arasından seçilen 25 kitap oluşturmaktadır. Belirlenen örneklem çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında incelenmiştir. Ayrıca çocuk kütüphanelerinde en çok okunan kitapların neden tercih edildiğini belirlemek için Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi'nde altı ay boyunca gözlem yapılmış 100 kişi ile görüşülmüştür. Yapılan çalışmanın sonucunda çocuk kütüphanelerinde en çok okunan kitapların çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre yeniden gözden geçirilmeye ve düzenlenmeye ihtiyacı olduğu düşüncesi ortaya çıkmıştır.

İpek (2017). "Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Eğitimi Çerçevesinde Numan Kartal'ın Eserlerinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinde yazar Numan Kartal'ın öykü ve masallarını çocuk edebiyatının temel ilkeleri ve çocuk eğitiminden hareketle incelemeyi ve eserlerin Türkçe eğitiminde kullanılabilirliğini belirlemeyi amaçlamıştır.

Gönen (2017). "Çocuk Edebiyatı Yazarı ve Çizeri Olarak Feridun Oral'ın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Eğitsel Değerler" isimli yüksek lisans tezinde Feridun Oral'ın yazarı ve çizeri olduğu 15 çocuk kitabı nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analiziyle çözümlenmiştir. Bu çözümleme tasarım özellikleri ve içerik özellikleri ana başlıkları altında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonunda Feridun Oral'ın çocuk edebiyatımızdaki yeri ve kitaplarında yer alan eğitsel değerler ortaya konmuştur.

1.8.3. Garip Akımı ve Sanatçılarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Garip akımı ve sanatçılarıyla ilgili yapılan çalışmalar yıllara göre aşağıda yer almaktadır.

Bezirci (1991). "Orhan Veli Yaşamı, Kişiliği, Sanatı, Eserleri" adlı monografik tarzda hazırlanan kitapta Orhan Veli'nin yaşamı, kişiliği, sanatı ve eserleri yazarın gelişim çizgisi izlenerek değerlendirilmiştir.

Sayzek (1996). "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi" isimli kitap Garip hareketiyle ilgili kapsamlı bir çalışmadır. Eserde Garip Hareketinin gerek şiir özellikleri, gerekse kendi dönemindeki ve Cumhuriyet Dönemi Türk şiirindeki yeri, birincil kaynaklardan, özgün belgelerden yararlanılarak okura sunulmuştur.

Durmuş (2009). "Yaşamsal ve Metinler Arası Bağlamda Melih Cevdet Anday Şiirinin Kaynakları" isimli makalede Anday'ın yaşamından şiirine yansıyan izler ve şairin şiirini kurarken nasıl bir kaynak araştırması içinde olduğu üzerinde durulmuş, Anday'ın edebî metinlerde "kaynak sorununa" nasıl baktığı açıklanmıştır.

Yılmaz (2011). "Orhan Veli'de Kaçış" isimli makalede Orhan Veli'nin şiirlerinden hareketle neyden, nelerden, nereye ve neden uzaklaşmak istediği ortaya

konulmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak Orhan Veli'nin neslinin pek çok sanatçısı gibi kendini mutlu ve huzurlu edecek arayışlar içerisinde olduğu ifade edilmiştir.

Çağın (2012). "Yeni Şiirin Peşinde: Nurullah Ataç ve Garipçiler" isimli makalede Nurullah Ataç'ın yenilikçi tarafı üzerinde durularak Garip hakkındaki yazıları değerlendirilmiş, Garipçilerin bu kadar tanınmasında Nurullah Ataç'ın etkisi olduğu üzerinde durulmuştur.

Sentez (2012). "İstanbul'u Dinliyorum Adlı Şiirin Tezhip Sanatı Öğeleri Kullanılarak Geleneksel Türk Sanatı Bakışıyla Görsele Aktarılması" isimli yüksek lisans tezi şiiri ve görsel sanatları bir araya getiren dikkat çekici bir çalışma olmuştur. Araştırmada öncelikle Türk tezhip sanatı tanıtılmış, kullanılan motifler başlıklar halinde incelenmiş, ardından İstanbul'u Dinliyorum adlı şiir tezhip sanatı öğeleri kullanılarak resimsel olarak anlatılmıştır.

Tatçı ve Kurnaz (2014). "Belgelerle Orhan Veli" isimli kitapta Orhan Veli'nin hayatını birinci el kaynaklardan ayrıntılı olarak ortaya koymak amaçlanmıştır. Eserde şairin hayat hikayesi, eserleri, belgelere dayandırılarak memuriyet hayatı ve hayat çizgisinden şiirine yansıyan özellikler üzerinde durulmuştur.

Aydın (2014). "Orhan Veli'nin 'Eskiler Alıyorum' Şiirine Eleştirel Bir Yaklaşım" isimli çalışmada Orhan Veli'nin "Eskiler Alıyorum" adlı şiiri muhteva olarak açıklanmış, şiir-şair hakkındaki eleştiriler karikatürlerden yararlanılarak anlatılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Değer Kavramı ve İşlevi

İnsanoğlu varoluşundan bugüne yaşadığı toplumu hem etkilemiş hem de toplumdan etkilenmiştir. Dolayısıyla toplumun sürekliliğinde en temel rolü üstlenen varlık olmuştur. Bu etkileşimde insanların toplum içerisindeki yaşamlarını ve tercihlerini etkileyen en önemli husus değerler olmuştur. Öyle ki toplumların varlıklarını sürdürmeleri her toplumun sahip olduğu değerleri korumalarına ve bunları sonraki kuşaklara aktarmalarına bağlıdır (Güven, 2014, 15).

Bireyler toplumun aynasıdır. Bu aynaya nasıl bakıldığı önemlidir. Kişi aynada sadece kendisine bakarsa arkasındaki toplumu, sadece arkasındaki topluma bakarsa kendisini net göremez. Bu nedenle aynaya üçüncü bir göz olarak arkadan bakmak gerekir. Bu şekilde bakıldığında birey ve toplumun ayrı olmadığı aslında bir bütün olduğu görülür. Bu bütünlüğün oluşmasında toplumdaki değerler önemli bir rol oynar. Sosyal bir varlık olan birey, içinde bulunduğu toplumdan olumlu ve olumsuz olarak etkilenir. Ve bu olumlu- olumsuz etkilerin içinde değerler önemli bir noktadadır.

Değerler; bireylerin toplumdaki statüsünün belirlenmesinde, birey ve toplum arasındaki manevi kontrolün sağlanmasında etkili olmaktadır. Değerler vasıtası ile birey toplumla iletişime geçebilir ve sosyal konumunu belirlemesi için altyapı oluşturabilir (Yazıcı, 2006).

Değerler konusunda pek çok araştırma ve çalışma yapılsa da değer kavramı disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alındığından değerlerin kapsamı noktasında görüş birliğine varılamamıştır. Bu sebeple herkes tarafından kabul edilebilecek bir değer tanımı yapılamamaktadır (Güven, 2014, 15). Değerlerin ele alınıp incelenmesinde kesin, mantıksal tanımlar yerine sıklıkla birtakım betimsel tanımlamalara gidildiği görülmektedir (Özensel, 2003, 225). Literatürde yer alan tanımlar şöyledir:

"Toplum hayatında ve bireylerin yaşamında vazgeçilmez unsurlardan olan değer sözlükte bir şeyin tam karşılığı, sahip olduğu yüksek vasıf, kıymet anlamında geçmektedir. Bir diğer tanımla, toplum içinde insanın insan olarak yaşamasını, toplumla ve diğer insanlarla uyumunu sağlayan, paylaşılmış, yaygınlaşmış ve netice olarak benimsenmiş tutumdur." (Büyük Türkçe Sözlük, 2008)

"Değer kelimesinin etimolojik kökenine baktığımızda Eski Türkçe Dönemi'nde *teg+ar* şeklinde geçtiği ve *eşit olmak*, *bedel olmak* anlamında kullanıldığı, Divanü Lûgati't-Türk'te "değmek" kökünden türeyerek 'paha', 'kıymet' olarak karşılığını bulduğu görülmektedir." (Nişanyan, 2009, 123)

"Değer, belli bir davranış tarzı ya da var oluşun temel amacını ilgilendiren uzun süreli kişisel bir inanıştır." (Rokeach, 1973)

"Değerler, bireyin çevresi ile etkileşimini sağlayan az çok kesin ve sistematik fikirlerdir." (Vaugelers, Vedder, 2003, 378)

"Değerler toplumu bir arada tutan yapı taşlarından olmakla birlikte bireylerin bu evren içerisinde, onun bir parçası olarak varlığını sürdürmesini sağlayan evrensel gerçeklerdir." (Elbir ve Bağcı, 2013, 1324)

Toplum içinde yaşamını sürdüren birey, değerlerinin farkına varmadan ve bu değerleri özümseyip hayatına uygulamadan toplumda sağlıklı bir birey olarak yer edinemez. Ve bu durum onda sosyal açıdan olumsuz etkiler bırakır.

Değerlerle ilgili yapılan tanımlara bakıldığında görülmektedir ki; bütün tanımların ortak özelliği, değerlerin bireylerin inançlarını, duygu ve düşüncelerini etkileyerek tercih ve davranışlarının belirlenmesinde önemli rol oynuyor olmasıdır (Güven, 2014).

Değer kavramı görüldüğü gibi araştırmacılar, eğitimciler tarafından farklı şekilde tanımlamakta ve yorumlamaktadır. Bu tanımlardan da yola çıkarak değerlerin özelliklerini özet olarak belirtmek gerekirse:

- ✓ "Toplum ya da bireyler tarafından benimsenen ve günlük hayatta önemli bir yeri olan birleştirici olgulardır."
- ✓ "Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına, sağlıklı bir şekilde bir arada yaşamalarını sağladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir."
- ✓ "Bilincin yanında duyguları da ilgilendiren ve yönlendiren yargılardır. "
- ✓ "Değerler, bireyin bilincinde yer eden davranışı yönlendiren güdülerdir." (Özgüven, 1994, 350)

Tanımların yanında değerlerin belli işlevleri de vardır. Bu işlevler değer kavramının önemini daha fazla gözler önüne sermektedir.

Değerlerin yaşam içinde çok sayıda işlevinden söz etmek gerekir. Bir bakıma insan davranışlarını anlamlandırmanın yolu değerlerden geçmektedir. Bunun en önemli gerekçesi, insan davranışlarının birtakım değerlere dayanarak gerçekleşmesindendir. Bu nedenle değerlerle insan davranışları arasında sıkı bir ilişki vardır. Değerler insan davranışlarını yönetirler. Diğer bir ifadeyle bir olayın nasıl gerçekleştiğini yani arka planında neler olduğunu anlamak istiyorsak o olayı gerçekleştiren insanların tutum ve davranışlarını yönlendiren değerleri tespit etmek ve anlamak gerekmektedir (Okumuş, 2010).

Değerlerin pek çok işlevi vardır. En genel manada bakıldığında Finchter, (2009, 140) değerlerin şu işlevleri yerine getirdiğini söyler:

- ✓ "Bireyin yaşadığı toplumda, diğer insanların gözünde nerede bulunduğunu bilmesine yardımcı olur. Değerler, kişilerin ve birlikteliklerin, sosyal değerlerinin yargılanmasında hazır birer araç olarak kullanılırlar. Böylece bireyler bu değerlere göre kendilerini ya da diğer bireyleri ödüllendirebilir veya cezalandırabilirler."
- ✓ "Değerler, kişilerin dikkatini çekerek onları yararlı ve önemli olarak görülen maddi kültür nesneleri üzerinde odaklaştırırlar. Bu sayede bireye, diğer insanların davranışlarının tahmin edilmesinde yardımcı olurlar. Böylece de bireylere amaç ve yön verirler."

- ✓ "Bağılı bulundukları toplumun, ideal düşünme ve davranma yollarını belirleyen değerler, bireylere toplumda sosyal olarak kabul edilebilir davranışların şemasını gösterirler. Böylece bireyler, düşünce ve davranışlarını en iyi hangi yollarla gösterebileceklerini kavrayabilirler."
- ✓ "Değerler, bireylerin sosyal rollerini seçmesinde ve bu rolleri gerçekleştirmesinde onlara rehberlik eder, ilgi yaratır ve cesaret verirler. Böylelikle bireyler, toplum içerisindeki çeşitli rollerin getirdikleri ile bu rollerden beklentilerin, bazı değerli amaçlar doğrultusunda işlendiğini kavramış olurlar."
- ✓ "Değerler toplum içerisinde sosyal kontrolü sağlarlar. Bu sayede bireyleri gelenek, görenek, töre ve âdetlere uymaya yöneltmek doğru şeyleri yapma noktasında bireyleri cesaretlendirirler. Ayrıca o toplumca onaylanmayan davranışları da engellerler. Yasaklanmış olan davranışlara işaret eder ve bu yasakların ihlal edilmesinden doğan utanma, suçluluk gibi duyguların kolayca aşılabilmesine yardımcı olurlar."
- ✓ "Değerler bağılı bulunduğu toplum içerisinde dayanışma aracı olarak da işlev gösterirler. Grupların toplu eylemlerde bulunmalarını sağlarlar ve dayanışmanın aracı olarak işlev görürler. Çünkü bireyler aynı değerlere sahip olan kişilerle bir arada olmayı ve ortak hareket etmeyi tercih etmektedirler. Bu anlamda değerler, toplumun ve grubun bütünleşmesine katkıda bulunurlar."

2.2. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerlerle ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Değer tanımlarında olduğu gibi değerlerin sınıflandırılmasında da görüş birliğine varılmamıştır. Bu çalışmalarda değerler Spranger, Nelson, Rokeach, Schwartz, B. Dilmaç gibi araştırmacılar tarafından sınıflandırılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı da değerleri kendi içinde sınıflandırmıştır. Yapılan sınıflandırmalar değerlerin biraz daha somut hâle gelip anlaşılmasını kolaylaştırması bakımından yarar sağlamaktadır.

2.2.1. Spranger'in Değer Sınıflandırması

Spranger değerleri altı farklı başlık altında sınıflandırmıştır. Bunlar: Bilimsel (teorik), ekonomik, estetik, sosyal, politik, dinî değerlerdir (Akbaş, 2004, 30, 31). Çalışmaları neticesinde Spranger'in değerleri ayrıntılı bir şekilde sınıflandırdığını ve açıkladığını görmekteyiz.

Tablo 1: Spranger'in Değer Sınıflandırması

1.Bilimsel (Teorik) Değer	Bu değere sahip insan gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirci, akılcı ve entelektüeldir.
2. Ekonomik Değer	Bu değerleri benimseyen bireyler yararlı ve pratik olana önem verirler. Maddi getirilerin, ekonomik getirilerin hayatta önemsenmesi gerektiğini bilirler.
3. Estetik Değer	Bu değerlere sahip bireyler simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.
4. Sosyal Değer	Başkalarını sevmeye, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattır. Bencil değildir.
5. Politik Değer	Esas olan kuvvetle ilgilidir. Kişisel güç, etki ve şöhret her şeyin üstündedir.
6. Dinî Değer	Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğruna dünyevî zevkleri feda eder.

2.2.2. Rokeach'ın Değer Sınıflandırması

Değerler sınıflandırmaları arasından yurt dışı literatürde ön plana çıkan sınıflama, Rokeach'ın (1973) çalışmasıdır. Rokeach değerleri *amaçsal değerler* ve *araçsal(vasita) değerler* olmak üzere ikiye ayırmaktadır. *Amaçsal değerler* arzu edilen sonuç odaklı değerleri ifade ederse, *araçsal değerler* temel değerlere ulaşmak için kullanılacak davranış tarzlarını ifade eder (Kaliveya, 2015). Rokeach'ın sınıflandırması sınırlı ifade birimlerini içeriyor gibi görünse de değerlerle ilgili yapılan araştırmalar arasında en çok kabul gören çalışmalardandır. Onun çalışmasında değerlere kişiselliğin yüklendiğini görmekteyiz. Nitekim amaçsal değerlerden hangisini veya hangilerini yaşamının temeline koyduğu bireyden bireye farklılık gösterebilir.

Tablo 2: Rokeach'a Göre Değerlerin Sınıflandırılması

AMAÇSAL DEĞERLER	ARAÇSAL (VASITA) DEĞERLER
Arzu edilen nihai değerleri içerir. Aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dini olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, güzellikler dünyası, heyecan verici bir hayat, iç huzur, mutluluk, kendine saygı, gerçek dostluk, rahat bir hayat, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk	Temel değerlere ulaşmak için kullanılacak davranış tarzlarını ifade eder. Bağımsız olma, affedici olma, cesaret, dürüstlük, entelektüel, geniş görüşlü, hırslı, itaatkar, kendini kontrol edebilme, nazik, kendine hakim, mantıklı, neşeli, sevecen, temiz, yardımsever, oluşturmacı, yaratıcı

2.2.3. Schwartz'ın Değer Sınıflandırması

Schwartz, bireyin hayatta önem verdiği şeylerin algılanmasına yönelik bir değer sınıflandırması oluşturmuştur. Son dönemlerde ön plana çıkan bu sınıflandırma bireyin toplumsal ortamda sağlıklı bir şekilde yaşayabilmesi ve topluma uyum sağlayabilmesi için sahip olması gereken değerleri kapsamaktadır. Schwartz sınıflandırmasını Rokeach'ın değer kuramından yararlanarak inşa etmiştir.

Tablo 3: Schwartz Değer Sınıflandırması

DEĞER GRUPLARI	DEĞERLER
Güç: Toplumsal konum, insanlar ve kaynakları üzerinde denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, toplumdaki görüntüyü korumak, insanlar tarafından benimsenmek
Başarı: Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, zeki olmak
Uyarılım: Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
Öz Yönetim: Düşünce eylemde yönelim	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek bağımsız olmak, kendine saygısı olmak
Evrensellik: Anlayışlılık, hoşgörü, tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyada barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olma, çevreyi koruma, iç uyum
Gelenekseverlik: Kültür ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık	Alçakgönüllü olmak, dindar olmak, hayatın kendine verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı bir hayat
Uyma: Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması	Kıbarlık, itaatkârlık, anne, babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek

Güvenlik: Toplumun, var olan ilişkilerin ve kişinin huzur ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek, bağlılık duygusu, sağlıklı olmak
İyilikseverlik: Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardıms severlik, dürüstlük, affedici olma, sadık olmak, sorumluluk sahibi olma, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi

(Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000, 60-65).

2.2.4. Nelson'un Değer Sınıflandırması

Nelson'un değerler sınıflandırması diğer araştırmacıların sınıflamasına göre daha sınırlıdır. Nelson değerleri bireysel, grup ve sosyal değerler olarak üç başlık altında incelemiştir.

Tablo 4:Nelson'un Değer Sınıflaması

Bireysel Değerler	Grup değerleri	Sosyal Değerler
Seçim yapmada, satın aldığımız ürünlerde, hobilerimizde ve diğer kişisel tercihlerimizde etkilidir	Belirli bir grubun üyeleri tarafından benimsenen ve uygulanan değerlerdir. Bu grup; aile, kulüp, dini ya da politik bir grup olabilir.	Bireyin toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettirmesini sağlayan adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerdir

(Akbaş, 2004, 32-33).

2.2.5. Dilmaç'ın Değer Sınıflandırması

Dilmaç yapmış olduğu çalışmalar neticesinde insan hayatında yer alan ve en çok önemsenen değerleri şöyle sınıflandırmıştır:

Tablo 5: Dilmaç'ın Değer Sınıflandırması

İnsanları sevme	İnsan sevgisi sınırsızdır. İnsana ve hayata duyulan sevgi, insanlar arasındaki birlik, beraberlik ve vefa duygularının pekişmesinde büyük öneme sahiptir.
Uyumlu olma	İnsan yapmış olduğu davranışlarda iç ve dış dünyası arasında bir denge kurmaya çalışır. Çünkü insanın mutlu olması noktasında bu önemli bir etkidir.
Hırsları kontrol altına alma	İnsanlar kendi kendilerini eğiterek istek ve arzuları noktasında bir denge kurmayı amaçlarlar ve ancak bu sayede olumlu bir insan profili ortaya koymaya çalışırlar.
Başkalarının mutluluğunu isteme	İnsan kendi mutluluğu için harcadığı çabayı başkalarının mutluluğu için de harcamaya çalışır. Başkalarına bu noktada yardımcı olan birey kendi iç dünyasında yardım etmenin verdiği huzur ve mutluluğa kavuşacaktır.
Kendini Kontrol Etme	İnsan kendi hatasından ve kusurundan kurtulabilmek amacıya kendini kontrol eder, iç dünyasının muhasebesini yapar.
İyi insan olma	İnsan kalbinde ve zihninde temizliğe erişerek etrafına yardımcı olacaktır.
Manevi Değerlere İnanma	Manevi değerler insanın kötü özelliklerini yok etmeye çalışır. Bu nedenle önemlidir.
Yardımsever Olma	Yardımsever olan insan, başkalarının içinde bulundukları sıkıntılı durumlarda onlara yardımcı olur.

Tecrübeli ve Bilgili Olma	İnsan hayatının en önemli amaçlarından biri tecrübe ve bilgi sahibi olmaktır. Tecrübe sahibi bilgili olan insan, etrafına da yardımcı olabilecek, bu sayede toplumsal yardımlaşma ve dayanışma sağlanabilecektir.
Dost Edinme	İnsanlar, dostları sayesinde sahip oldukları şeyleri paylaşma duygusunu yaşarlar. Özellikle karşılaştıkları problem durumlarında onlara akıl danışır, dertlerini paylaşırlar.
Evlat Yetiştirme	İnsanlar, yetiştirdikleri evlâtlarına onların gönüllerini zenginleştirecek iyi ve doğru prensipler aktarırlar. İnsan evlatlarına dürüstlük ve sevgi öğretir.
Eser Oluşturma	İnsanlar yaşadıkları süre zarfında aklı, bilgisi ve tecrübesiyle diğer insanların da faydalanabilecekleri işler yapmaya, eserler ortaya koymaya çalışırlar. Ancak bu sayede kişi bu hayatta kendisini gerçekleştirmiş olacaktır.

(Dilmaç, 1999, 16-17).

2.2.6. Millî Eğitim Bakanlığının Değer Sınıflandırması

Millî Eğitim Bakanlığı öğrencilere kazandırılması gereken değerleri 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kılavuzu'nda aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır.

Tablo 6 : Millî Eğitim Bakanlığının Değer Sınıflaması

Adalet, adil olma	Sorumluluk	Öz güven
Aile birliğine önem verme	Hoşgörü ve duyarlılık	Empati
Sevgi	Cesaret, liderlik	Nazik olmak
Saygı	Yardımlaşma, dayanışma	Dostluk
Temizlik	Fedakârlık	Alçak gönüllülük
Doğruluk, dürüstlük	Misafirperverlik	Vatanseverlik
Çalışkanlık	Paylaşımçı olmak	Şefkat- Merhamet
Selamlaşma	Estetik duyguların geliştirilmesi	Kültürel mirasa sahip çıkma
Bağımsız ve özgür düşünebilme	İyimserlik	İyilik yapmak

(İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kılavuzu, 2005)

2.3 Değerler Eğitimi

Değerler, toplumun yapısını oluşturan en önemli unsurlardandır. Henüz başında bulunduğumuz 21. yüzyılda değer ve ahlak kavramları toplumlarda etki ettiği nitelik ve nicelik boyutuyla giderek önem kazanan ve dünyaca tartışılan kavramları hâline gelmiştir. (Cihan, 2014, 430).

"Eğitim kurumları olan okullarda öğrencilerin akademik yönden gelişiminin sağlanmaya çalışılmasının yanında öğrencilere ders içi ve ders dışı etkinliklerle çeşitli değerlerin kazandırılması büyük bir önem arz etmektedir. Eğitimin insanlarda demokratik tutum, alışkanlıklar ve inançlar geliştirerek iyi ve etkili vatandaşlar yetiştirme gibi amaçları da bulunmaktadır. Bu amaçları

gerçekleştiren bir eğitim sistemi geleceğin de sağlam temellere oturtulmasını sağlar. Değerleri kazanamamış, özümseyememiş bir toplumda kargaşa ve huzursuzluk baş gösterir. Son yıllarda tüm dünyada olmakla birlikte Türkiye'de de yaşanan olumsuz toplumsal olayların, insanların değerleri yeterince kazanmamasından kaynaklandığı söylenebilir." (Deveci ve Ay, 2009, 168)

Günümüzde eğitimde çıktı olarak ifade edebileceğimiz başarı ne yazık ki ancak belli sınavlardan alınan puanlarla ölçülmektedir. Bununla birlikte okullarda var olan şiddet ve benzeri sorunlar, sınavlarda başarılı olma amacının gölgesinde kalmakta, öğrencinin erdemli ve iyi bir insan olarak yetişmesi hedefi öncelenmemektedir. İşte bu nedenle okulun değerlerin içselleştirilmesine aracı olan, değer aktaran ve değer üreten bir kuruma dönüştürülmesi için değer eğitimi önem kazanmaktadır. Değer ve tutumların öğrencilere bireysel düzeyi aşarak, duygu ve davranış boyutlarında kazandırılması okuldaki yaşam kalitesini yükseltecek ve öğrenciler kendilerini okulda daha mutlu ve güvende hissedecektir. Böylece çocuklar bir taraftan iyi karaktere sahip bireyler olarak yetişirken bir taraftan da gündelik yaşamda kullanacakları bilgi ve becerileri en etkili şekilde öğrenecekleri ortama kavuşacaklardır (Okudan, 2010).

Değerler eğitimi bir bakıma karakter eğitimidir. Belli değerlere sahip karakterli bireyler toplumda sağlıklı ve huzur içinde yaşarlar. Herkesin değerlere uygun yaşaması ve bunu topluma yansıtması, o toplumu daha yaşanılabilir kılar. Değerler eğitiminde önemli bir rolü olan eğitim, aileden sonra değer aktarımının en çok gerçekleştiği kurumdur. Eğitim vasıtasıyla değerler kuşaktan kuşağa aktarılır ve toplumsal devamlılık sağlanır. Bu sebeple değer aktarımında okullara büyük görev düşmektedir.

Yozlaşmanın ve ahlaksızlığın baş gösterdiği çağımızda millî, manevi ve evrensel değerlere daha fazla sahip çıkılmalı ve bu değerler bireylere daha etkin ve sistemli şekilde aktarılmalıdır. Bu aktarımda kullanılacak yöntemler, sistemler çok önemlidir. Toplumun özüne inilerek yerleştirilen değerler, toplumların ahlakının temel taşıdır. Nitekim değerlerin bireyin tutum ve davranışlarını şekillendirmede, sağlıklı ve dengeli gelişmelerinde önemli bir rolü vardır.

"Değerler eğitimine erken yaşlarda başlanması bireyler tarafından değerlerin içselleştirilmesi ve onları davranış olarak geliştirebilmelerini sağlar. Buradan hareketle okullarda verilen değerler eğitimine büyük görevler düştüğü söylenebilir." (Güçlü, 2015, 721)

Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları'nda geçen "Türk milletinin millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını ve milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan hakların ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan, demokratik; lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek ve beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek" (MEB, 2005, 1) ifadeleri eğitimin öğrencilere belli değerleri kazandırmayı amaçladığını göstermektedir. Bunun yanında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen;

- ✓ "Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla milli ve evrensel değerleri tanımaları,
 - ✓ Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri
 - ✓ Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri"
- (TDÖP, 2006, 4) maddelerindeki açıklamalar değerler eğitimi gerekliliğini göstermektedir.

Değer aktarımında Türkçe derslerinin önemli bir rolü vardır. Etkin bir şekilde işlenecek derslerle, kullanılacak yöntem ve tekniklerle, okul içi ve okul dışı etkinliklerle değerler öğrencilere sağlıklı bir şekilde kazandırılabilir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda okuma ve dinleme metinlerinde bulunması gereken özellikler belirtilmiştir. Pek çok özelliğin yanında metinlerin belli toplumumuza uygun ve toplumu yansıtan değerlere uygun olması aranır (Tekşan,

2012, 4). "Metinlerde millî, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır", "Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, insani değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.", "Metinler öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır" (TDÖP, 2006, 56-57). Görülüyor ki metinler milli, kültürel, ahlaki ve insani değerlere uygun olmalı, bu değerleri taşımalıdır. Ayrıca yeni ilköğretim programında benimsenen tematik yaklaşım da değer öğretimini gerekli kılar. Örneğin sevgi teması altında vatan sevgisi değeri, yardımlaşma teması altında duyarlılık değeri çocuklara kazandırılabilir. Programa baktığımızda sevgi, millî kültür, hak ve özgürlükler gibi değerlere ana temalarda, yardımlaşma, komşuluk ilişkileri, dayanışma, konuk severlik gibi değerlere alt temalarda yer verildiği görülmektedir (Tekşan, 2012, 4).

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda değerler eğitimiyle ilgili ayrı bir başlık yoktu. Değerlere "Temel Beceriler (Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik)" kapsamında yer verilmekteydi. Ancak 2018 yılında yenilenen Türkçe Öğretim Programı'nda değerlere daha fazla önem verildiğini ve değerler eğitiminin ayrı bir başlık altında açıklandığını görmekteyiz.

2.3.1. 2018 Yılı Yenilenen Türkçe Öğretim Programı'nda Değerler Eğitimi

Yenilenen programda "Değerler Eğitimi"ne "Değerlerimiz" başlığı altında tam olarak şu şekilde yer verilmektedir.

"Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insanî özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim

sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.” (MEB 2018, 4)

Görüldüğü gibi 2006 ve önceki öğretim programlarında ayrı bir başlık altında yer verilmeyen değerler eğitimi alanına, yenilenen 2018 programında ayrı bir başlık olarak yer verilmiştir. Değerlerin toplumdaki yerine ve önemine vurgu yapan programda değerlerin yeni nesillere aktarılması ve kültürel devamlılığı sağlaması hususuna, okulların ve öğretim programlarının önemine değinilmiştir.

Yenilenen programda her ne kadar değerlere önem verilse de eksiklikler olduğunu görmekteyiz. Bunları eleştiri ve öneriler mahiyetinde maddeler hâlinde şöyle sıralayabiliriz.

- ✓ Programda değerlerle şekillendirilmiş etkinlik örneklerine yer verilmemiştir.

- ✓ Değerler başlığı altında bireyin çok yönlü gelişiminden de bahsedilmeli. Örneğin bireyin sanatla ya da sporla uğraşması çok yönlü gelişimini destekler fakat hiçbir cümlede sanat ve spordaki değerlere değinilmemiş.
- ✓ "Kök değerler"in yanında "alt değerler" ifadesi de geçmektedir ancak alt değerlerin ne olduğuna dair herhangi bir sınıflandırma yapılmamıştır.
- ✓ Programda değerlerle ilgili herhangi bir sınıflandırmaya gidilmediğini görmekteyiz. Her tema sonunda kazandırılması gereken birkaç değer yazılması sınıflandırma yapmak ve değerler eğitiminin daha somut hâle gelmesi adına yararlı olabilir.
- ✓ Değerler, alanın uzmanlarınca seviyelere göre tespit edilip kazanım şeklinde ortaya konulabilir.

2.4. Çocuk Kavramı ve Çocuk Edebiyatı

Çocuk, doğum ve ergenlik çağı arasındaki dönemi yaşayan 0-15 yaş grubundaki insandır. Dört aşamadan oluşan çocukluk döneminin birinci evresi doğumdan yaklaşık üç haftalık oluncaya kadar, ikinci evresi on sekizinci aya kadar, üçüncü evresi 6-7 yaşına kadar, dördüncü ve son evresi ise ergenlik çağına kadar sürer. Bu evreler çocuğun bedensel ve psikomotor gelişimine göre belirlenir. Bedensel gelişme vücut yapısının büyümesini, psikomotor gelişme ise yaşamak için gerekli duygu, düşünce ve davranış donanımına sahip olmayı ifade eder." (Şimşek, 2011, 11)

Bireylerin kişiliğinin temellerinin atıldığı çocukluk dönemine psikomotor ve psikolojik gelişim açısından önem verilmeli, çocukluk döneminde kazanılan iyi veya kötü davranışların çocuğun geleceğinin şekillenmesinde önemli olduğu unutulmamalıdır.

Öğrencilerin ilgi alanlarını dikkate almak, eğitim-öğretim sürecini ve bu süreçteki sağlıklı iletişimi devam ettirmek için önemlidir. Derslerde sınıf içi iletişim ortamının olumlu olması verimi artırır. İşlevsel bir Türkçe dersi için hedef kitle ile iletişim, amaçlı ve planlı bir şekilde sürdürülmelidir (Dilidüzgün, 2004, 44).

Geçmişten günümüze kadar çocuğa verilen önem değişikliklere uğramıştır. Önceki yüzyıllarda çocuğa yönelik eserler verilmezken günümüzde tüm dünyada

çocuk önemli bir değer sayılmakta ve çocuklarla ilgili yapılan araştırmalar gün geçtikçe artmaktadır. Çocuğa verilen önemin artmasıyla çocuk edebiyatı da öne çıkmaya başlamıştır.

Küçük yaşlardan itibaren verilecek eğitim, çocuğun fiziksel gelişimine paralellik göstermelidir. Bu eğitimin çocuğun fiziksel gelişim dengesinin sağlamasına da önemli katkılar sağlayacak şekilde planlanması gerekir. Fiziksel gelişimle birlikte yürütülmesi gereken önemli eğitim süreçlerinden biri de çocuğun zihinsel gelişimin sağlıklı ve nitelikli bir zemine oturtulmasıdır. Bunlardan tamamen farklı ve ayrı özen gösterilmesi gereken diğer süreç ise çocuğun duygusal gelişimidir. Çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimi arasında doğrudan bir bağlantı olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Bu yüzden verilecek eğitim ve bu eğitimi destekleyecek olan çocuk edebiyatı metinlerinin her birinin bu üç unsuru geliştirici özelliklerde planlanması ve uygulanması kaçınılmazdır." (Yalçın ve Aytaş, 2016, 14)

Örneğin Türkçe dersinde yer alan bir metin, çocuğun pek çok yönden gelişimine katkı sağlamalıdır. Bu noktada öğretmene de büyük sorumluluk düşmektedir. Derse planlı gelen, dersi etkili yöneten öğretmen, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimine de katkı sağlar. Bu bağlamda şiiri ele alalım. Ders kitabında olan veya öğretmenin sınıfa getirdiği, öğrencilerin seviyesine uygun bir şiiri önce öğretmenin örnek okuma yapması, ardından öğrencilere çeşitli yöntemlerle (fon müziği eşliğinde, söz korusu, drama gösterisi vb.) okutması, şiirle ilgili etkinlikler düzenlemesi öğrencilerin pek çok yönden (bilişsel, duygusal vb.) gelişimine katkı sağlar.

"Çocuk edebiyatı çocuğun fikir ve sanat eğitimine katkıda bulunarak çocukta sanat duygusu ve üstünlüğü uyandıran, tekniği ve ilkeleri olan, güzel ve etkili ürünlerden oluşan edebiyattır." (Gökşen, 1996, 7)

"Çocuk edebiyatı adından da anlaşılacağı üzere bir 'edebiyat'tır. Yetişkinlere seslenen edebiyattan beklenenler çocuk edebiyatından da beklenmektedir. Yalnız bu iki tür arasındaki en belirgin ayrım;

seslenilen kitledir. Çocuk edebiyatının çocukların anlam dünyalarına, kulaklarına, gözlerine, düş ve düşünce evrenlerine seslenmesi, çocukları duyarlı kılması, dil becerileri edindirmesi, düşünmelerini sağlaması ayrı bir önem gerektiren konudur." (Eryeşil, 2015, 12)

Çocuklar için hazırlanan eserlerin artış gösterdiği günümüzde çocuklar için nitelikli eserler oluşturulması bu edebiyatın ve çocukların gelişimine büyük katkıda bulunmaktadır.

Batılılaşma sürecimizin önemli kırılma noktalarından olan Tanzimat Fermanı ile siyasi hayatın yanında sosyal hayatta da önemli değişimler meydana gelmiştir. Çocuğun önemi bu süreçte kavranmaya başlanmış ve çocuk edebiyatı adına önemli adımlar atılmıştır. Tanzimat ile artış gösteren çocuklar için yazılan eserlerin cumhuriyetin ilanıyla arttığı, çocuklara yönelik yayınlara daha fazla önem verildiği görülür. Günümüze kadar çocuklar için ortaya konan eserlerde artış olsa da nitelik ve nicelikçe yeterli olduğunu söylemek pek mümkün değildir.

"Çocuk Edebiyatı" çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar. Masallar, hikâyeler, romanlar, anılar, biyografik eserler, gezi yazıları, şiirler, fen ve doğa olaylarını anlatan yazılar vb. hep bu çerçeve içine girebilir. Değişik birtakım yazı türlerinde ortaya konulan bu eserlerin tıpkı yetişkinler için hazırlanan eserler gibi güzel ve etkili olmaları gerekir (Oğuzkan, 2013, 3). Eğitici yönü olmayan, çocukların hayal dünyalarını geliştirmeyen, anlaşılabilirlik bakımından çocukların seviyesine uygun olmayan, çocuklara değer aktarımında vasıfsız ürünlerin ortaya konması çocuk edebiyatının niteliğinin artmasında bir yarar sağlamaz. Bu nedenle oluşturulacak eserlerin nitelikli olması gerekir. Çalışmada şiirler incelerken nitelik göz önünde bulundurulmuştur.

2.5. Çocuk ve Şiir

TDK (2005, 1867)' de şiir, "Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebi anlatım biçimi" olarak tanımlanmıştır. Şiir geçmişten günümüze önemini ve vazgeçilmezliğini koruyan en önemli türlerden

biridir. Küçük yaşlarda şiirle tanışan bireyler ilerleyen yaşlara kadar şiirlerde yaşamlarının izlerini bulurlar."

"Şiir okumak öncelikle duyguları eğitir. Estetik duyuş, algı ve sezgiyi geliştirir. Dile ait incelikleri keşfetmeyi sağlar. Mecazları, yan anlamları fark ettirir. Şiir okuma sırasında sözcüklerin özgün kullanımına, söz sanatlarına dikkat edilir. Varsa ölçü, ses benzerlikleri, ritim, ahenk gibi özelliklerin üzerinde durulur." (Gündüz, Şimşek, 2013, 137)

Çocukların şiirsel metinlere ilgisi erken yaşlarda başlar. Ninniler ve masallar çocuğun bu alanda karşılaştığı ilk örneklerdir. Söz konusu metinler taşıdıkları ses benzerlikleri ve ritmik söyleyişler bakımından çocuk ruhuna yakındır. Şiir, taşıdığı müzikal unsurlarla çocuğu kendine çeker. Erken yaşlarda çocuğa şiir okumak ve onda şiir dinleme alışkanlığı oluşturmak ileriki yaşlar için önemlidir. Çocukta hayal gücünün ve yaratıcı yönün gelişmesi, dil servetinin zenginleşmesi bu sayede kolaylaşır. Şiir okumak ve dinlemenin yanında çocuklara seviyelerine uygun şiirler de ezberletilmelidir.

Sever (2013, 155-156) çocuklara şiir ezberletip okutmanın faydalarını şöyle sıralamaktadır:

a. *"Anadil sevgisi ve eğitimi: Çocuklar yazınsal niteliği olan şiirleri ezberleyerek ana dillerinin kullanım özelliklerini tanımaya başlarlar."*

b. *"Sanat eğitimi: Yazın (edebiyat) eğitimi her şeyden önce bir duygu ve düşünce eğitimidir. Duyguları eğitir, düşünceyi besler ve geliştirir."*

c. *"Düş gücü eğitimi: Çocukların çok zengin ve devingen bir düş(hayal) dünyası vardır.Okul öğretiminin çocukların bu özelliğini, çocuk dünyasının en belirleyici yönünü geliştirebilecek eğitsel süreçleri işletmesi gerekir."*

d. *"Bellek eğitimi: Şiir çocukların duygularını eğitirken onların kavramsal gelişimlerine de katkı sağlar."*

e. *"Toplumsal eğitim: Topluluk karşısında şiir okuma, çocuğun kendine olan güven duygusunu geliştirir, yaşama sevincini besler."*

f. *"Değerler eğitimi: Şiir, çocuklara ulusal ve evrensel değerlerin tanıtılması ve duyumsatılması için etkili bir araçtır."*

Görüldüğü üzere şiirin çocuğun gelişimine katkısı büyüktür. Bu durum şiirin eğitimde kullanılmasının ne kadar önemli ve etkili olduğunu göstermektedir.

Çocuklar için şiir okumak bir ihtiyaç gibidir. Ancak çocuklar kendileri için ilgi çekici olabilecek parçalarla karşılaştırılmalıdır. Onlar için seçilecek şiirler duygusal yaşantılarını zenginleştirmeli, hayattan zevk almalarını sağlamalıdır. Küçük yaşlarda şiir okuma alışkanlığı edinen çocukların kültürümüze özgü estetik değerleri kavrayabileceği ufuklarının genişleyeceği görülecektir (Oğuzkan, 2013, 253). Çocukların seviyesine uygun olarak yazılmış nitelikli şiirler çocuğa anadil sevgisini kazandırmak, çocuğun bellek ve hayal dünyasının gelişimini sağlamak, onlara değerleri kazandırmak gibi pek çok yönden katkı sağlar. Üzerinde titizlikle durduğumuz bir tür olarak "şiir" değer aktarımında önemli bir vasıta olarak kabul edilmiştir.

"Bir üst dil ürünü olan şiirin, çocuğun duygu dünyasının gelişmesinde ayrı bir yerinin olduğu muhakkaktır. Şiirin kısa mısralardan oluşması ve ahenk yönü ile çocuğu nesirden farklı olarak daha sıkı sarar. Şiir; çocuğun algı dünyasına renk getiren, hayal gücünü geliştiren unsur olarak oldukça önemlidir. Şiirsellik çocuğun doğasında vardır. Şarkılara tempo tutarken, oyun oynarken çocuktaki şiirselliği hissedebiliriz. Şiir dili güldürebilir, hayal ettirebilir, hüzünlendirebilir, coşturabilir, cesaretlendirebilir, geçmişe ve geleceğe götürebilir ve bu farklılıkları yaşamak şiirle mümkün olabilir." (Akyol, 2006, 121)

Geleceğimiz olan çocukların eğitim-öğretim hayatında ve toplum içerisindeki konumunda duygu yönü ve dil becerileri gelişmiş, algıları yüksek, yaratıcı düşünme gücüne sahip olarak yetişmeleri için çocuk edebiyatında şiir türüne geniş bir yer verilmeli, teori kitapları bu yönde biraz daha geliştirilmeli ve zenginleştirilmelidir (Açık Önkaş, 2009).

2.5.1. Çocuk Şiirlerinde Bulunması Gereken Özellikler

Oğuzkan (1987, 221) çocuk şiirlerinde aranan nitelikleri şöyle sıralamıştır:

- a. "Kafiyeler -eğer varsa- belirli olmalı ve birbirine yakın mısraların sonunda bulunmalıdır."
- b. Düşünceler açık olarak ve bir beyit veya bir dördlük sınırları içinde anlatılmalıdır."
- c. Tasvirler yalın ve kesin olmalıdır.
- d. Benzetme, istiare, mecaz gibi edebi sanatlara ölçülü bir şekilde yer verilmelidir.
- e. Hayal ve duygular çocukların yaşantılarıyla ilgili olmalı, bu unsurlarla olaylar arasında sıkı bir bağlantı kurulmalıdır.
- f. Mısralar kısa, cümle düzeni doğal ve seçilen sözcükler sade olmalıdır.
- g. Tam ve yarım kafiyelerden, ölçüden ve bazı mısraların tekrarlarından yararlanılarak ahenk zenginliği sağlanmalıdır.
- h. Konu -yaşama sevinci, aile sevgisi, doğa, yurt ve ulus sevgisi, güzellik duygusu gibi- olumlu duygu ve davranışları kazandırıcı, geliştirici ve pekiştirici nitelikte olmalıdır."

Geleceğin teminatı olan çocukların gelişimine büyük katkı sağlayan çocuk şiirleri ve çocukların okuyabileceği nitelikteki şiirler özenle yazılmalıdır. Bunun yanında yetişkinler, çocuklara okutulacak şiirleri seçerken titizlik göstermelidirler. Amaçlara ve seviyeye uygun, çocuğu hem eğiten hem estetik duygusunu geliştiren, çocuğun ruhuna derin ve güzel nüfuz eden şiirler seçilmeli, çocuklar erken yaşlarda onlara en yakın tür olan- şiirle tanışmalıdır.

2.5.2. Şiirde Değer Aktarımı Bağlamında Çocuksu Söylem

Şiirde sözcüklerin farklı yapılarda bir araya getirilmesi çocukları şiirin zengin dünyasına çeker. Şiir aracılığıyla dil becerileri gelişen çocuğun yaratıcı düşünme, dilin farklı kullanımlarını kavrama becerisi de gelişir. Edebiyatın en önemli parçalarından biri olan şiiri çocuklarla mutlaka buluşturmalıyız (Gülema, 2014).

Çocuğun ruhu ile şiir arasında doğal bir bağlantı vardır. Çocuklar konuşurken birbiriyle bağlantısı olmayan kelimeleri bir arada kullanırlar, devrik

cümleler kurarlar, aynı kelimeleri tekrar ederler. Şiirlerdeki akıcılık, ahenkler, cümle kurulumları çocukları şiir türüne daha fazla yaklaştırır. Çocuk şiirleri, çocukların dünyasına hitap etmesi, yaşlarına ve ilgi alanlarına uygun olması vb. özellikleriyle yetişkinler için yazılmış şiirlerden daha farklıdır. Çocuklara belli değerlerin aktarımında önemli bir rolü olan şiirlerden çocukların seviyelerine de dikkat edilerek çocuk edebiyatında ve eğitimde sıklıkla yararlanılmalıdır.

Çocuklar için yazılan ve seçilen şiirlerde anlam çok önemlidir. Anlam, şiirin bütününden çıkarılan, okuyucu tarafından belirlenen bir algıdır. Bu algı görecelidir. Anlam; her okuyucunun farklı olarak şiirden hissettiği, sezdiği şey; zihninde, kalbinde, aklında, duygularında oluşan tesirdir (Çetin, 2011, 101). Çocuklara belli değerleri aktarmak için kullanılacak şiir çocuğa hitap etmeli ve çocuğun şiiri anlayabilecek niteliklere (dil, anlaşılabilirlik, kafiye, ritim, seviyeye uygunluk vb.) sahip olmalıdır. Çocuk, rahatlıkla anlayabildiği şiirin vermek istediği mesajı daha çabuk kavrar. Örneğin "adalet" değerini benimsetmek istediğimiz çocuğa bu değeri içeren bir şiir okutmamız onda daha kuvvetli etkiler uyandırır.

2.6. Garipçiler (1. Yeniciler)

"1936'da Varlık dergisinde Japon üçlük (*haiku*) çevirileri ve benzer şiirleriyle ilgi çeken Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rifat adlı üç genç şair, 1941'de Garip adlı ortak şiir kitabını yayınladı. Melih Cevdet, Oktay Rifat ve Orhan Veli'nin şiirlerinin bulunduğu kitap okuru şüpheyi çağırır, onları şaşırtmak amacındadır. Hececi şiir geleneğine biçim, içerik dil yönünden karşı çıkarlar, edebiyatta temizlik hareketine girerler." (Yıldırım, 2004).

Türk şiirine yeni bir soluk getiren Garipçiler, ortak olarak yayımladıkları "Garip" adlı şiir kitabında Orhan Veli'nin yazmış olduğu "ön söz" ile "Garip Hareketi"nin ilkelerini açıklarlar. "Garip" zamanla Türk şiirinde başlayan yeni akımın kimliği olur.

Eski olan her şeye karşı çıkan üç şair, tüm geleneği ve geçmişten gelen tüm edebiyatları yıkmak istemişler, kuralsızlığı kural edinmişlerdir. Cumhuriyet

sonrası Türk şiirinin önemli bir dönüm noktası olan Garipçiler, özellikle 1940-1950 yılları arasında Cumhuriyet Dönemi şiirinde büyük etki bırakmışlardır.

"Onların şiir anlayışında, şiirde ananevi şiir için tabii sayılan vezin, kafiye vs. cinsinden müzikal unsurlardan hiçbiri bulunmadığı gibi onun dokusunda mühim bir yer tutan teşbih, istiare, mecaz nevinden edebi sanatlar da yoktur. İşte Orhan Veli ve arkadaşlarının Türk şiirinde yapmış oldukları en büyük inkılap budur: Şiirsiz veya edebiyatsız edebiyat. Kendilerinin deyimi ile şairaneliğin tasfiyesi, mutlak samimiyet ve gerçeğe bağlılık."(Kaplan, 2011, 119)

" Şiiri geleneksel kalıplardan kurtarmak amacıyla şiirin geçmişine ait her şeyi eleştiren bu anlayış âdeta Ahmet Haşim'in 'şiir sözden ziyade musikiye yakın mutavassıt bir lisandır' görüşüne tepki niteliğindedir." (Korkmaz, 2011, 277).

Orhan Veli ve arkadaşları Garip'in ön sözünde, bir bakıma şiir alanında ortaya koydukları yeniliğin kuramsal gerekçelerini belirtmişler, şiirin bundan böyle yalnızca yaşam düzeyi daha iyi olan ve toplumun azınlığını oluşturan insanların değil, çoğunlukta olan daha alt kesimlerin zevkine hitap etmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Buna da eski şiirin kuralcı ve yazınsal sanatlara yaslanan yapısıyla değil, halka seslenen yeni bir şiir biçimiyle ulaşılabilirdi.

Bu şiir akımının genel özellikleri şöyle sıralanabilir:

- ✓ *Şiirin konuşma dilinin doğallığı içinde dile getirilmesi.*
- ✓ *Günlük yaşamın ve her türden kişilerin sorunlarının dile getirilmesi.*
- ✓ *Yaşama sevincinin ve yaşama bağlılığın işlenmesi.*
- ✓ *Söz oyunlarına ve edebi sanatlara yaslanmayan yalın bir dille şiirlerin yazılması.*
- ✓ *Şiirin ölçü, uyak, dörtlük gibi biçimsel kalıplardan kurtulması*

(Kıbrıs, 2004, 143-144)

Garipçiler ortaya çıktıkları dönemde oldukça fazla eleştiriye maruz kalmışlardır. Ancak onlar düşüncelerini savunmaktan vazgeçmemişlerdir.

Kamuoyunda yer alan olumsuz eleştiriler karşısında Orhan Veli şöyle bir açıklama yapmıştır:

"Yirmi yaşımızı dolduralı bir iki seneden fazla olmamıştı; beylik kalıplar, beylik oyunlar, beylik dünyalar içinde bunalmış kalmış olan şiire yeni imkanlar arayalım dedik. Şiire yeni dünyalar, yeni insanlar sokarak, yeni söyleyişler bularak şiirin sınırlarını biraz daha genişletmek istedik. İlk işimiz bilinen sanatları bir tarafa bırakıp, şiiri bu sanatlar dışında şiir yapan özellikleri aramak oldu. (...) Üstelik biz de görmek istediğimiz şiirin ne olduğunu belirtmek için birtakım softaların damarına basmaktan hoşlanıyorduk." (Mumcu, 2009, 1242)

Bu eleştiriler hareketin temsilcilerini çok fazla etkilemez, onları yollarından döndürmez. Garipçiler düşünceleriyle, yaptıklarıyla Türk şiirine büyük etkide bulunmuşlardır. Bugünkü şiirimizin temelini oluşturmuşlardır. Anlam üzerinde ısrarla durup vezin ve kafiye reddetmeleri şiirin kapılarını sosyal hayata açmıştır (Okay, 2014, 42).

Garip ön sözünde Korkmaz'ın da (2011, 279-280) eserinde bahsettiği gibi bu akımın özellikleri şu şekilde anlatılır:

- a. Şiirin herkes tarafından anlaşılabilir olması önemlidir. Şiir her şeyden önce anlamdan ibarettir.
- b. Eski biçimler atılmalı, şiir için yeni biçimler, köklü değişim yolları aranmalıdır.
- c. Şiirde vezin ve kafiye olmamalıdır.
- d. Şiirin anlaşılmasını zorlaştıran söz sanatlarına gerek yoktur.
- e. Günlük yaşamdaki her türden insan ve onların sorunları şiirde yer almalıdır.
- f. Yaşadığı dönemin baskın görüşlerinin etkisinde kalan Garip şiiri romantiklikten uzak, materyalizme yakındır.
- g. Dilde basitlik, sadelik ilkesini benimsedikleri için şiirlerini konuşma dilinin doğallığında yazarlar.
- h. Şiirin, musiki ve resim gibi diğer sanatlarla olan ilişkisine son verirler.

1. Biçim endişesi duymadan sade şiire yönelirler.

2.6.1. Orhan Veli Kanık ve Şiir Anlayışı

Savaşı sevmeyen Orhan Veli Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1914 yılında İstanbul'da doğdu. Büyük bir İstanbul ve edebiyat âşığı olan şair, 1950 yılında sonlanan otuz altı yıllık kısa ömrüne birçok eser sığdırdı.

Orhan Veli askerlik yaptığı dönemde hayat hikayesini kısaca şu şekilde özetlemiştir:

"1914'te doğdum. 1 yaşında kurbağadan korktum. 9 yaşında okumaya, 10 yaşında yazmaya merak sardım. 13'te Oktay Rifat'ı, 16'da Melih Cevdet'i tanıdım. 17 yaşında bara gittim. 18'de rakıya başladım. 19'dan sonra avarelik devrim başlar. 20 yaşından sonra da para kazanmasını ve sefalet çekmesini öğrendim. 25'te başımdan bir otomobil kazası geçti. Çok âşık oldum. Hiç evlenmedim, şimdi askerim." (Tatçı, Kurnaz, 2014)

İki dünya savaşı arasına rastlayan ömrüne beyin kanaması geçirerek çok genç bir yaşta veda eden şair, bir manifesto niteliğinde olan Garip ön sözüyle ve öncüsü olduğu Garip hareketiyle Türk şiirinde önemli bir yer edinmiştir.

Dilden dile dolaşan "*Yazık oldu Süleyman Efendi'ye*" mısrası ve şiiri ne kadar eleştirilse de onun için dönüm noktalarından biri olmuş ve edebiyat basamaklarında hızla yükselmesini sağlamıştır.

"*Kitabe-i Seng-i Mezar* çoğu olumsuz ve alaycı olan birtakım tenkitlerle karşılaşır. Orhan Veli dergilerde gerek bu şiir, gerekse diğer şiirleri hakkındaki tenkitlere cevap verir. Kendisiyle yapılan röportajlarda şiir üzerine düşüncelerini açıklar. Bütün bu fikirlerinin esaslarını bir araya getirerek poetikasının taslağını oluşturur ve dört makale halinde yayımlar. Bu yazılar da Varlık dergisinin Aralık 1939-Ocak 1940 arasındaki dört sayısında çıkmıştır. Bu arada şiirde aynı düşünceyi paylaşan Oktay Rifat ve Melih Cevdet'in de benzer tarzda şiirleri dergilerde çıkmaktadır. Nihayet bu üçü, 1941 başlarında bir araya gelerek ilk ortak şiir kitaplarını gün ışığına çıkarırlar: Garip." (Okay, 2015, 29)

Orhan Veli'nin şiirleri o döneme kadar yazılan şiirlerden çok farklıdır. Bazen gördüğü tek bir şey, bazen aklına gelen tek bir kelime için şiir yazabilir. Onu çok seven arkadaşı Melih Cevdet, Orhan Veli için şunları söyler:

"Orhan Veli, şiir deyince, en başta kelimeleri severdi. Bu sevgisi belki başlangıçta azdı, gitgide arttı, öyle ki kimi zaman bir kelimenin hatırı için şiir yazmıştır, diyebilirim. Amma onu bir şiire götüren kelime, içinde bulunduğu ana en uygun düşen kelime olurdu. Söz gelişi, sabahleyin bir bahçede oturmuş çay içerken yaşamayı, dünyayı güzel bulmuş ve içinden "güzel be" demiş. Sonra başlamış yazmaya (Armağan, 2016, 112)

Orhan Veli'nin pek çok şiiri Melih Cevdet'in bu görüşünü destekler niteliktedir. Döneminin de getirmiş olduğu ve içinde bulunduğu zor koşullar onun ruhunda olumsuz etkiler yaratsa da o, içindeki yaşama sevincini bazen bir kuşun ötüşünde, bazen çocukluk günlerinde, bazen İstanbul'a olan tutkusunda bulmuştur. Ve pek çok şiirini bu duyguların karşılığını bulduğu kelimeler üzerine kurmuştur.

Biçim, içerik ve dil olarak değişkenlik gösteren Orhan Veli'nin şiir dönemlerini Garip öncesi, Garip ve Garip sonrası olarak sınıflandırabiliriz. Gündelik hadiseleri konu olarak tercih eden Orhan Veli tema olarak da yaşama sevinci, aşk, tabiat sevgisi, savaş karşıtlığı üzerinde durmuştur.

Yaşadığı dönemde Türk şiirine yeni bir soluk getiren Orhan Veli'nin eserleri her yaşta bireyin okuyup anlayabileceği ve eğitim alanında yararlanabileceği önemli eserlerdir.

2.6.2. Oktay Rifat Horozcu ve Şiir Anlayışı

1914'te Trabzon'da doğan şair 1988'de İstanbul'da yaşamını yitirmiştir. Oktay Rifat; şair, dil bilgini ve hatip olan Samih Rifat'ın oğludur. Babasının şairlik yönü ve edebiyata olan ilgisi onun şairlik dünyasına yön vermiştir (Yıldırım, 2004).

İyi bir eğitim alan Oktay Rifat öğrenim hayatını şöyle anlatır: "Ankara'da muhtelif semtlerde oturduk. Beni bir aralık tekrar İstanbul'a yolladılar, büyükbabamın mektebine gönderdiler. Büyükbabamın bir özel okulu vardı ve Fransızca tedrisat yapılırdı. Tıpkı Galatasaray'da olduğu gibi. Orada Fransızca'yı

biraz söktüm. Ondan sonra tekrar Ankara'ya geldim. Ankara'da adliye binasının yanında iki tane mektep vardı. Bunlardan bir tanesi Latife Hanım'ın adını taşırdı, bir tanesi de Gazi'nin adını taşırdı. Ben Latife Hanımın tarafında okurken öbür tarafta da Orhan Veli öğrenciymiş. Oradan Taş Mektep'e geçtik. Ankara Lisesi'ne. Ankara Lisesi'nde edebiyat merakımız, şiir merakımız hafiften başladı. İki sene sonra Melih Cevdet geldi ve Garip sacayağı kurulmuş oldu. Hocamız Ahmet Hamdi Tanpınar'dı; kendisinden çok faydalandık. Mektep sonlarına doğru, yani lise sonlarına doğru, bayağı eli yüzü düzgün şiirler yazmaya başladım." (Horozcu, 1992, 333)

Genç yaşta tanıştığı Orhan Veli ve Melih Cevdet ile Garip hareketinin kurucularından olan Oktay Rifat'ın edebî kişiliği II. Yeni'nin iklimine kadar uzanmıştır. Elli yıllık sanat hayatına bine yakın şiir, yedi tiyatro eseri ve üç roman sığdıran Oktay Rifat sürekli güzeli ve yeniye arayan bir sanatkârdır.

"Yazın hayatına girdiği sıralardaki şiirlerini Garip hareketinin poetikasına uygun olarak yazar. Orhan Veli ile birlikte yazdıkları *Garip* kitabındaki yirmi bir şiirin büyük kısmı Garip çizgisindedir. Bu hareket içerisinde Orhan Veli'nin lider kişiliğinin yanında Oktay Rifat'ın yönlendirici, denetleyici ve eleştirici kişiliği dikkat çekmektedir. Hareketin mektepleşme eğilimine karşı çıkarak tekdüzeleşmesini önlemeye çalışır. Edebiyat dünyasında bir yer edindikten sonra Garip şiirinin estetik altyapısı içerisinde kalmanın kendisini tüketeceğine inanmaktadır. Bunun için Orhan Veli'nin vefatından sonra Garip'ten kopuşu kolay olur." (Özcan, 1999, 489).

Oktay Rifat'ın şiirleri Garip dönemi (1937-1956), Soyutlama/Gerçeküstücülük dönemi (1956-1966), Toplumcu dönemi (1966-1976) ve doğa, mitolojik şiir dönemi (1976-1988) olarak dört dönemde incelenebilir. (Yıldırım, 2004, 187). Yaşama sevincini yoğun olarak hissettiğimiz Garip dönemi şiirlerinde kentte yaşayan sıradan insanların günlük yaşamlarına şaşırtıcı, alaycı, sempatik bir söyleyişle yaklaşmıştı. "Perçemli Sokak" adlı kitabıyla Türk şiirinde İkinci Yeni denilen anlayışa, anlamca kapalı bir şiire yöneldi. Türkçenin ses zenginliğini, geniş bir sözcük dağarcığıyla ustalıkla kullanarak başarılı şiirler yazdı. Kitaptan kitaba değişen şiiri ile Türk şiirinin genel akışını en çok etkileyen şairlerden sayılmaktadır. 1960'lı yıllardan sonra genellikle sosyal sorunlar, emekçilerin hakları

ve sistemsel karmaşalar ile ilgili düşüncelerini satırlara döktü. Özellikle 1966'da çıkan "Elleri Var Özgürlüğün" adlı şiir kitabında bu düşüncelerin etkisi oldukça fazla görüldü. Şiirlerinde bireylerin özgürlük arayışı ve toplumun hakları konuları yerini aldı (www.edebiyatfatihi.net). 1976-1988 yılları arasında yazdığı "Çobanlı Şiirler" ve "Bir Cigara İçimi" kitaplarındaysa mitolojik öğelere ve doğaya yer vermişti.

Hemen her konuya derin bir incelikle yaklaşan ve onlarla ilgili şiirler yazan şair, gerek kendine özgü çizgisiyle gerekse işlediği temalarla edebiyat dünyasında köklü bir yer edinmiş, hatırı sayılır önemli bir sanatkârdır.

2.6.3. Melih Cevdet Anday ve Şiir Anlayışı

1915'te doğan Melih Cevdet şiir, tiyatro, roman, makale, deneme gibi pek çok türde eser vermiştir. Avukat olan babası Cevdet Bey'in edebiyata olan düşkünlüğü oğluna da yansımıştır.

Orhan Veli ve Oktay Rifat ile tanışması, okudukları lisedeki kültürel etkinlikler aracılığıyla olmuştur. Edebiyat hevesiyle dolu üç şairin arkadaşlığı ile ilgili birçok bilgiyi günümüze Melih Cevdet aktarmıştır. Lise yıllarından gelen arkadaşlık, bir araya gelip birbirine şiir okumaları, şiir düşünmeleri, şiir yazmaları onları ortak bir ekol etrafında birleştirmiş ve edebiyatımızın gelişimini belirleyen, Cumhuriyet Dönemi'ne damga vuran şairler olmuşlardır. Garip'ten sonra da yazmaya devam eden ve ömrünü edebiyata, sanata adayan Melih Cevdet, yazın dünyasına çok önemli ürünler bırakmıştır.

Şiir anlayışı bakımından Melih Cevdet için Orhan Veli ve Oktay Rifat'tan farklı olarak Garip akımının akıl ayağıdır denilebilir. Şiirlerini aklın ve düşünmenin temeline oturtmuş, toplumsal konuları merkeze almıştır. Duygunun esiri olan eserleri onda göremeyiz. Sanatçı, onu düşünmeye iten her şeye ilgi duyar. Toplumsal sorunların çözülebilmesi ve huzurlu bir hayat yaşayabilmek için sorular üzerine kafa yormak gerekir kanısındadır. Felsefeye verdiği önem, onun düşünce sistemlerine gösterdiği ilginin delili niteliğindedir. Yazar ve şairlere de bu gözle bakar. Sonraki yıllarda da sık sık ismini anacağı Ahmet Hamdi Tanpınar'a ait bir anısını şöyle anlatır:

"Ankara Lisesi'ne yazıldığımda, Orhan Veli ve Oktay Rifat benden bir sınıf ileride idiler. Ahmet Hamdi Tanpınar onların edebiyat öğretmeni, bir yıl önce başka bir yere gitmiş. Oktay Rifat anlatmıştı, unutmamıştım; bir gün Ahmet Hamdi Tanpınar derste 'Gül mü yoksa yapma gül mü daha güzeldir?' diye sormuş onlara; yanıt beklemeden çıkmış gitmiş. Benim Ahmet Hamdi Tanpınar'a saygım bu sözden başlar. Bir şey öğretmiyor, bir sorun atıyor ortaya, düşünün bunun üzerine eksiğini bulun, demek istiyor." (Anday, 2009, 32)

Sanatçının ilk şiirleri hecelidir. Garip şiir ile serbest şiirin kurucularından biri olmuştur. Orhan Veli'nin ölümü üzerine Garip akımının konu, sanat ve içerik tarzını terk etmiş kendine has bir şiir oluşturmaya çalışmıştır. Şiir ve şairlikle ilgili olarak: "Ben özgürlüğümü, diyebilirim ki, ozan olmama borçluyumdur. Çünkü yaratma, mecaz, imge, simge yoluyla özgür olarak düşündüklerimi söyleyebildim diyemesem de, özgür olunabileceğini sezdim. Şunu yüzde yüz eklemem gerekir: düşündükten sonra değil, şiir olarak düşünebiliyorum ancak. Şiir benim aklımdır. Akılcı şiiri bu anlamda anlıyorum" diyen şair pek çok türde yazsa da en çok şairlik yönü ile öne çıkmıştır. Ona göre şiir, "Bütün özelliği edasında olan bir söz sanatıdır." (Kanık, 2015)

Garip, Rahatı Kaçan Ağaç, Yan Yana, Telgrafhane, Kolları Bağlı Odysseus, Tanıdık Dünya vb. şiir kitapları; İçerdekiler, Mikado'nun Çöpleri, Ölümsüzler, Yarın Başka Koruda vb. tiyatroları; Aylaklar, Gizli Emir, Yağmurlu Sokak vb. romanları olan şair; deneme, anı, makale gibi pek çok alanda önemli eserler bırakmıştır.

2.6.4. Garipçilerin Şiirlerinde Dünyaya Ve Hayata Çocuksu Duyarlılıkla Yaklaşım

Garipçiler bir anlamda hayata çocuksu bir gözle bakarak dış dünyanın olumsuzluklarından kendilerini korumuşlar ve gördükleri olumsuzlukları yine çocuğun gözünden aktarmışlardır. Bunun sonucunda şiirlerinde çocuksu söyleyiş egemen olmuş ve bu söyleyiş tarzı, şiirlerinin çocuklar tarafından rahatça okunmasına vesile olmuştur.

"Çocuksu duyarlılıkla yaklaşım; şairin duyarlılığına saf, önyargısız, çocuk hayret ve hayranlığının egemen olduğu bir yaklaşım türüdür. Buna naif gerçekçilik de denir. Yani çocuksu gerçekçilik ve buna bağlı olarak dünyaya, olaylara küçük bir çocuğun görüşü ve bakışıyla yaklaşmak. Dünyaya, hayata, varlığa saf bir çocuk duyarlılığı ile yaklaşmak. Öğrenilmiş bilgilerin, değer yargılarının ve ideolojik bilincin ışığında değil de varlığı ve dünyayı olduğu gibi saf hâliyle algılamak. Garipçilerde dünyaya ve olaylara saf bir çocuğun gözüyle bakıldığı belirgin biçimde görülmektedir. Onlar; şiirde genellikle saf bir çocuğu aktarıcı, sunucu, anlatıcı figür olarak kullanırlar." (Çetin, 2011, 53)

2.6.5. Garipçilerin Şiirlerinde Yaşama Sevinci ve Tabiat Sevgisi Temaları

Türk şiirinde o güne kadar yer edinmiş tüm kalıpları yıkmak isteyen, kuralsızlığı kural edinen Garipçiler, bu tarzda yazdıkları şiirlerini 1941'de "Garip" adıyla bir kitapta toplamışlardır. Şiirde her konunun anlatılabileceğini ve günlük konuşma dilinin kullanılması gerektiğini düşünen şairler, bunu şiirlerinde uygulamışlardır.

Hayal ürünü değil de yaşanan hayat onların şiirinin temelidir. Yaşanan hayata ve evrene ait her şey şiire konu olabilir. Garipçiler, dünya savaşlarının getirmiş olduğu zor şartlara ve buhranlı çağa rağmen dünyaya pozitif bir gözle bakmış, yaşamı ve doğayı sevmişlerdir.

"Yaşama sevinci Garip hareketinin şiirimize yerleştirdiği bir temdir. Fransız edebiyatında Andre Gide'in toprağa yönelişi, *Dünya Nimetleri*'nde anlattıkları genç şairlerimizi etkilemiştir. İkinci Dünya savaşının yıkımına küçük tepki olarak da yorumlanabilir yaşama sevinci. Garip şiirinin ana teması kabul edilen 'yaşama sevinci' küçük olaylardan yararlanma, anlık duyguları yansıtmaya ve iyimserliği benimseme gibi özelliklerden kaynaklanır. Melih Cevdet ile Oktay Rifat yaşama sevincini doğa ve evrende ararken Orhan Veli sosyal çevrede yakalar." (Yıldırım, 2004, 52)

Garipçilerin şiirlerinde yaşama sevincinin yanında tabiat sevgisi de sıkça yer alan bir temadır. Doğadaki her şeye hayranlıkla bakan şairler, içlerindeki tabiat sevgisini kimi zaman onları çocukluklarına götürecek bir araç, kimi zaman şükür sebebi, kimi zamansa yaşama bağlılığın sembolü olarak okura sunarlar.

Garipçilerin şiirlerinde çocuksu bir tavrın olması, bir değer olarak kabul edilen yaşama sevinci ve tabiat sevgisi temalarının bu kadar sık yer alması çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatı açısından dikkat çekicidir. Çocuklara aktarılmak istenen yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleri, Garipçilerin bu temalara yer verdikleri şiirleriyle rahatlıkla kazandırılabilir. Şiirlerdeki çocuksu söyleyiş de değer aktarımına kolaylık sağlaması açısından yararlıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu çalışmada Garipçiler olarak anılan Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday'ın şiirleri değerler eğitimi bakımından incelenerek şiirlerde yer alan yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleri çocuk edebiyatı kapsamında yorumlanmış ve şiirlerin çocuklara değer aktarımında uygun olup olmadığı üzerinde durulmuştur. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

"Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır." (Yıldırım ve Şimşek, 2006, 39)

3.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada belirlenen amaçlara uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi modeli ile toplanan bulgular içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir.

"Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2006, 187)

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Garip akımına dâhil olan sanatçıların (Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet) şiirleri, örnekleme ise bu şiirlerden amaçlı örneklem yoluyla seçilmiş değerler eğitimi kapsamında bireyin yaşama umudunu artıran ve bireylerin küçük yaşta kazanması gerektiği düşünülen yaşama sevinci ve tabiat sevgisi kavramlarını işleyen şiirler oluşturmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmaya başlanmadan önce ilk olarak araştırmanın amacı belirlenmiş akabinde incelenmek üzere Garip (I. Yeni) akımı sanatçılarının şiirleri temin

edilmiştir. Bu şiirler, değerler eğitimi bağlamında yaşama sevinci ve tabiat sevgisi temaları kapsamında değerlendirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Garipçilerin şiirleri değerler eğitimi bağlamında incelenmiş, "betimsel analiz ve içerik çözümlemesi" yöntemleri kullanılmıştır. Şiirler taranırken "fişleme tekniği" kullanılmış sonrasında amaca uygun olarak yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Orhan Veli Kanık'ın Yaşama Sevinci ve Tabiat Sevgisiyle İlgili Şiirleri

Bu bölümde Orhan Veli Kanık'ın tüm şiirleri incelenmiş ve bu doğrultuda yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleriyle örtüşen şiirlerine yer verilip yorumlanmıştır.

Orhan Veli'nin *Ne Kadar Güzel* adlı şiirine bakıldığında tabiat sevgisi ve yaşama sevinci değerlerinin bir arada olduğu görülmektedir.

"Ne Kadar Güzel

Çayın rengi ne kadar güzel,

Sabah sabah

Açık havada!

Hava ne kadar güzel!

Oğlan çocuk ne kadar güzel!

Çay ne kadar güzel!" (Bütün Şiirleri, s. 54)

Yaşamdaki olağan görünümle Orhan Veli'nin ruhunda olumlu duygular yaratmaktadır. Yukarıdaki şiirde çevresinde gördüğü küçük şeylerden mutluluk duyabilen ve bunu "*Çayın rengi ne kadar güzel/ Hava ne kadar güzel*" gibi ifadelerle dile getiren yaşama sevinciyle dolu bir Orhan Veli karşımıza çıkmaktadır. Okul çağındaki her yaş seviyesindeki çocuğun rahatça anlayıp yorumlayabileceği bu şiir çocuklarda yaşamın güzelliğine dair farkındalık oluşmasına katkı sağlar.

Bunun yanında böylesine kısa -altı mısralık- bir şiirde "*güzel*" kelimesinin dört mısranın sonunda tekrar edilmesi de dikkat çekicidir. Bu kelimenin tekrar edilmesi okuyucunun duygu ve düşüncelerinin belli bir noktada toplanmasını sağlamakta ayrıca ritim duygusu oluşturmaya katkı sunmaktadır.

Güzel Havalar adlı şiirde havalardaki değişimin insan ruhunu nasıl etkilediği birinci kişi ağzından anlatılmaktadır. Ayrıca yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerlerinin bir arada olduğu görülmektedir.

"Güzel Havalar

Beni bu güzel havalar mahvetti,

*Böyle havada istifa ettim
Evkaftaki memuriyetimden.
Tütüne böyle havada alıştım,
Böyle havada aşık oldum;
Eve ekmek ve tuz götürmeyi
Böyle havalarda unuttum;
Şiir yazma hastalığım
Böyle havalarda nüksetti;
Beni bu güzel havalar mahvetti." (s. 57)*

Şairin doğaya karşı tutumunun mısralarına yansıdığı görülmektedir. Güzel havalar karşısında coşkulu ve yaşama tutkusu olan şair duygularını samimi bir üslupla ifade etmiştir. Ayrıca şiirin "*Beni bu güzel havalar mahvetti*" mısrasıyla başlayıp bitmesi okuyucuya tam tersi duyguyu aktarması ve anlamı vurgulaması bakımından etkili olmuştur. Aynı zamanda şiirde var olan konuşma dilinin etkisiyle üslup da konuşma dili sadeliği ekseninde gelişmiştir.

"Kumrulu Şiir"

*Duyduğum yoktu ne vakittir
Güvercin sesi, kumru sesi pencerede;
İçime gene
Yolculuk mu düştü, nedir?
Nedir bu yosun kokusu,
Martıların gürültüsü havalarda;
Nedir?
Yolculuk olmalı, yolculuk." (s. 99)*

Yolculuk ederken yolculuğun şekline bağlı olarak doğayı farklı şekillerde gözlemlene şansı elde ederiz ve yolculuk esnasında gördüğümüz türlü manzaralardan etkileniriz. Orhan Veli bu şiirde tabiatın kendisinde uyandırdığı duyguları ifade etmektedir. Şairin ruhunda olumlu etkiler yaratan tabiatı en iyi algılayış zamanlarından biri de yolculuktur. Orhan Veli yolculuk esnasında gördüklerini tekrar görmek, duyduklarını tekrar duymak ve hissettiklerini yeniden hissetmek için yolculuğa çıkmak istemektedir. Başlığı bile çocuksuluk barındıran bu

şiiirde şair, düşündüklerini okuyucuya sorduğu sorularla da pekiştirerek içindeki tabiat sevgisini göstermek istemiştir.

Orhan Veli'nin *Pırpırlı Şiir*'i hem doğa sevgisini hem de yaşama sevincini çocuklara kazandırmak için rahatlıkla kullanılabilir. Tamamen doğanın güzelliklerinin anlatıldığı dizelerde doğa kullanılarak yaşama sevinci dile getirilmiştir.

Her nesnenin bir adı vardır ancak çocuklar bazen varlıklara kendi dünyalarında yeni adlar takarlar. Bu şiiri okuyan çocuklar için de "*pırpır*" kelimesi dikkat çekici olacaktır.

"Pırpırlı Şiir

*Uyandım baktım ki bir sabah,
Güneş vurmuş içime;
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm,
Pır pır eder durur bahar rüzgarında.
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm;
Cümle azam isyanda;
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm;
Kuşlara,
Yapraklara."* (s. 105)

"*Kuşlara, yapraklara dönmüşüm*" ifadesi hem çağrışım zenginliği hem de üç kere tekrar edilmesi bakımından dikkat çekmektedir. Şair kendisini kuşlarla, yapraklarla özdeşleştirerek mutluluğa kavuştuğunu dile getirmiş ve hevesle yöneldiği doğa sayesinde sıkıntılarından uzaklaşmıştır.

Denizi Özleyenler İçin'de denizi çok seven ve ondan uzak düşmüş Orhan Veli'nin serzenişleri görülmektedir.

"Denizi Özleyenler İçin

*Gemiler geçer rüyalarımda,
Alı pullu gemiler, damların üzerinden;
Ben zavallı,
Ben yıllardır denize hasret,*

Bakar bakar ađlarım.

*Hatırlarım ilk görüşümü dünyayı,
Bir midye kabuğunun aralığında:
Suların yeşil, göklerin mavisi,
Lâpinaların en hârelisi...
Hâlâ tuzlu akar kanım
İstiridyelerin kestiğı yerden.*

...

*Gemiler geçer rüyalarımda,
Allı pullu gemiler damların üzerinden;
Ben zavallı,
Ben yıllardır denize hasret." (s. 101)*

Bu şiirde düşünce yerine duygu tercih edilmiştir. Şair; denizin ona mutluluk verdiğini, denizden ayrıldığında ona hasret duyup kendini zavallı gibi hissederek ağladığını samimi bir dille ifade etmiştir. Aynı zamanda çocukluk dönemlerine, hayallerine de özlem duyduğu sezilmektedir. Şairin bazı ifadeleri yinelemesi ona duygularını aktarmada kolaylık sağlamıştır.

Çocuklar samimiyeti hemen anlarlar ve samimiyetten etkilenirler. Bu şiirde "Ben zavallı/ Ben yıllardır denize hasret/ Bakar bakar ağlarım." ifadeleri çocuğı etkileme ve çocuğun duyarlılığını artırma açısından etkili olarak kullanılabilir. Şiirden genel olarak "Tabiat insana mutluluk verir, tabiattan ayrılan insan mutsuz olur, ona hasret duyar" yargısı çıkarılabilir.

Şekil özellikleri açısından baktığımızda şiirde noktalama işaretlerinin sıkça kullanıldığını bunun da şiirin okunuşuna ve anlamına katkı sağladığını görmekteyiz.

"Dalgacı Mahmut

*İşim gücüm budur benim,
Gökyüzünü boyarım her sabah.
Hepiniz uykudayken.
Uyanır bakarsınız ki mavi.*

*Deniz yırtılır kimi zaman,
Bilmezsiniz kim diker;
Ben dikerim.*

*Dalga geçerim kimi zaman da,
O da benim vazifem;
Bir baş düşünürüm başımda,
Bir mide düşünürüm midemde,
Bir ayak düşünürüm ayağında,
Ne halt edeceğimi bilmem." (s. 120)*

Şairin her sabah gökyüzünü maviye boyaması kendine, dünyaya, insanlara olan inancını, umudunu yansıtmaktadır. Çünkü her yeni sabah yaşamın yeni bir gününü ve mavi gökyüzü güne umutla bakmayı temsil eder. "*İşim gücüm budur benim.*" derken de insanların ihmal ettiği ve görmekte zorlandığı bazı güzelliklerin sorumluluğunu aldığını anlatmaya çalışıyor şair. Herkes hayat kavgasında o, hayatın kötü olaylarının, durumlarının açtığı boşlukları yırtılan denizi dikerek onarmaya çalışmaktadır. Son mısralar ise şairin hayata yönelik vurdumduymaz bir endişesi olduğunu simgelemektedir. Kendi sıkıntısını tam olarak açıklamasa da insanlarla ve onların ihmal ettiği hayatı sahiplenecek kadar yaşama sevgisiyle doludur.

"Seyahat

*Söğüt ağacı güzeldir.
Fakat trenimiz
Son istasyona vardığı zaman,
Ben, dere olmayı
Söğüt olmaya tercih ederim." (s. 196)*

Şair kendine göre iki önemli kavram (söğüt ağacı- dere) arasında seçim yapmaktadır. Şairin amacı trenin son istasyona vardığını hatta varma yolculuğunu görmektir. Eğer söğüt ağacı olsaydı trenin sadece kalkış anını görebilirdi. Bu yüzden o, dere olmayı tercih etmektedir.

Seyahat'te şair, çok sınırlı bir malzemeyle çok farklı bir yapı inşa etmiştir. Dış aleme ait birkaç kavramı (istasyon, dere, tren, söğüt ağacı) ele alırken bunların kendisinde uyandırdığı duygu, düşünce ve çağrışımları da dile getirmektedir.

"Kızılçık"

İlk yemişini bu sene verdi,

Kızılçık

Üç tane;

Bir dahaki seneye beş tane verir;

Ömür çok,

Bekleriz;

Ne çıkar?

İlahi kızılçık!" (s. 61)

Çocuksu düşünce insanı yaşama bağlar. *Kızılçık* şiirinde tamamen çocuksu bir söyleyiş olduğunu görmekteyiz. Çocuğun dilini kullanan şair doğayı hayal dünyasındaki bir oyun aracı olarak görerek kısa dizelerle olduğu gibi anlatmıştır. Son mısrayı oluşturan "*İlahi*" gibi yaygın bir halk söyleyişine yer verilmesi şiirde hem folklordan yararlanıldığını göstermekte hem de çocuğun büyüklerinden duyup söylediği bir sözmüş gibi bir izlenim uyandırmaktadır.

"Sabah"

Elimi çok dallı bir ağaç gibi

Tutarım gökyüzüne

Ve seyrederim bulutları

Bir deve gürültüler içinde koşar, koşar, koşarken

Güneş doğmadan evvel varmak için ufka" (s. 200)

Somut olan "ağaç, gökyüzü, bulut, güneş, ufuk" gibi elemanlar tabiat sevgisi adlı soyut bir toplamı oluşturmuştur. Şair anlık izlenimlerini empresyonist bir yaklaşımla dışa vurmuştur. Çocuksu bir hayal gücü ve dille yazılan bu şiir tabiat sevgisi değerini aktarma açısından etkili olarak kullanılabilir.

"İçerde

Pencere, en iyisi pencere;

Geçen kuşları görürsün hiç olmazsa;

Dört duvarı göreceğine" (s.124)

İnsanın hayat kaynağı olan doğa aynı zamanda ona huzur verir. Kapalı mekânlarda dört duvar arasında sıkışıp kalmak yerine küçük bir pencereden de olsa doğayı izlemek bizi daha mutlu eder. Orhan Veli pencere kavramını içeri-dışarı zıtlığını oluşturmak adına özenle seçmiştir. Şiirde pencere, insanların doğayı görmesi, az da olsa ona kavuşması için bir kurtarıcı niteliğindedir. Doğayı seven insan, odasında bulunan bir pencereden kuşları bile görse bu ona mutluluk verir. Bu mutluluk duygusu, doğa sevgisinin yanında bireydeki yaşama sevincinin de doğal bir sonucudur.

"Baharın İlk Sabahları

Tüyden hafif olurum böyle sabahlar;

Karşı damda bir güneş parçası,

İçimde kuş civıltıları, şarkılar;

Bağıra çağıra düşerim yollara;

Döner döner durur başım havalarda

Sanırım ki günler hep böyle güzel gidecek;

Her sabah böyle bahar;

Ne iş güç gelir aklıma, ne yoksulluğum.

Derim ki:Sıkıntılar duradursun!

Şairliğimle yetinir,

Avunurum." (s. 121)

Bu şiirde yine doğanın ruhunda uyandırdığı değişimleri anlatarak içindeki yaşama sevincini dile getiren, doğadaki ahengin ve birliğin farkında olan bir Orhan Veli karşımıza çıkmaktadır. Şairin dertleri olmasına rağmen hayata iyimser bir bakış açısıyla baktığı görülmektedir. Pek çok ifade (*içimde kuş civıltıları, şarkılar, hep böyle bahar vb.*) yaşam karşısında ümit dolu bir insan tablosu sunuyor okura. Şair, baharın sadece dışarıda değil kendi içinde de olduğunu gösteriyor. Kuşların civıltısı şairin kalbinden de yükseliyor.

Okul çağındaki her çocuğun rahatça anlayabileceği bu şiir, yaşama sevinci ve doğa sevgisi değerlerinin aktarımında rahatlıkla kullanılabilir.

"Asfalt Üzerine Şiirler

- I. *Ne kadar güzel şey*
Yolun üstündeki bina
Yıkıldığı zaman
Bilinmeyen bir ufuk görmek
- II. *Kaldırımın kenarına dizilip*
Bacası olan silindirin
Yürüyüşünü seyreden çocuklara
İmreniyorum.
- III. *Onun gürültüsü*
Bir arkadaşına
Denizden geçen
Motorları hatırlatıyor.
- IV. *Kırık taşlara bakıp*
Işıklı bir asfalt düşünmek
Acaba yalnız
Şairlere mi mahsus?" (s. 191)

Şair gördüklerini sınıflandırmak için şiiri dört bölüme ayırmıştır. Durumların sağlam bir önsezi ve gözlem ile saptanıp işlendiği görülmektedir. Bölümlerde genel olarak modern dünyayı ve onun getirdiklerini, modern insanları bütünlük içinde eleştiren bir tavır vardır. Şair giderek yükselen binaların manzarayı kapatmasından, insanların kırık taşlara bakıp ışıklı bir asfalt düşünmemesinden yani hayal güçlerinin, umutlarının eksikliğinden yakınmaktadır. Oysa şair umut doludur, yaşamı sevmekte ve insanların da böyle olmasını istemektedir.

"Ayrılış

Bakakalırım giden geminin ardından;
Atamam kendimi denize, dünya güzel;
Serde erkeklik var, ağlayamam" (s. 123)

Bu şiirde Orhan Veli, sevgilisinden ayrılmış bir hâlde siyah beyaz şekilde karşımıza çıkmaktadır. Giden sevgilinin ardından erkeklik duygusu ağır basarak ağlamayan Orhan Veli dünyayı da ne kadar sevdiğini "*Atamam kendimi denize, dünya güzel*" mısrasıyla yansıtmıştır. Özetle *Ayrılış*'ta sevgilisinin gidişine üzülse de erkeklik gururu ve dünyaya olan sevgisi ağır basan bir birey görmekteyiz. Yine yaşama sevgisi belirgin bir kavram olarak karşımızdadır.

"Bir İş Var

*Her gün bu kadar güzel mi bu deniz?
Böyle mi görünür gökyüzü her zaman?
Her zaman böyle güzel mi bu kadar,
Bu eşya, bu pencere?
Değil, Vallahi değil;
Bir iş var bu işin içinde."* (s. 95)

Coşkulu bir anlatımın görüldüğü *Bir İş Var* şiirinde odaklanılan nokta doğadaki varlıkların güzelliğidir. İnsan doğaya güzel bakmazsa ondaki güzellikleri de göremez. Bu sebeple doğaya her zaman coşkuyla ve iyimser bakış açısıyla bakmak gerekir. Şiirde de içindeki mutluluk duygusuyla denize, gökyüzüne, eşyaya bakan şairin duyduğu şaşkınlığı ve sevinci görmekteyiz. Evrene bu gözle bakan insanlar yaşamdan tat alırlar.

"Anlatamıyorum

*Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
Dokunabilir misiniz,
Gözyaşlarıma, ellerinizle?*

*Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu*

Bu derde düşmeden önce.

Bir yer var, biliyorum;

*Her şeyi söylemek mümkün;
Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum
Anlatamıyorum." (s. 60)*

Orhan Veli'nin en bilindik eserlerinden olan *Anlatamıyorum* gerek biçim gerekse içerik özellikleriyle her yaştaki okurun seviyesine uygundur. Şairin burada anlatamadığı kavramın ne olduğu yoruma açıktır. Özellikle çocukların hayal dünyası bunu her kavrama ve yoruma çıkarabilir. Ancak o kavram her ne olursa olsun şaire mutluluk, ümit getirmektedir. Bu ümit insanın yaşama duyduğu sevgiyi besler.

Sevinç ve hüznün insanın iki yönüdür. Ve bu yönler gece gündüz gibi sürekli değişir. Orhan Veli, bu gidiş gelişleri çok sık yaşar. Yetiştigi dönem ve şartlar bu değişimi beslemiştir. Netice olarak şairin mizacındaki bölünmeyi şiir üzerinde göstermeye çalıştığını söyleyebiliriz.

Anlatamıyorum'u yapı olarak değerlendirdiğimizde her yaşta okuyucunun seviyesine uygun, konuşma havasıyla yazıldığını; açık, anlaşılır bir dil kullanıldığını görmekteyiz.

"Sizin İçin

*Sizin için insan kardeşlerim,
Her şey sizin için;
Gece de sizin için gündüz de;
Gündüz gün ışığı, gece ay ışığı,
Ay ışığında yapraklar;
Yapraklarda merak;
Yapraklarda akıl
Gün ışığında bin bir yeşil;
Sarılar da sizin için pembeler de;
Tenin avuca değişti,
Sıcaklığı,
Yumuşaklığı
Merhabalar sizin için
Sizin için limanda sallanan direkler;
Günlerin isimleri,*

*Ayların isimleri,
Kayıkların boyaları sizin için;
Sizin için postacının ayağı,
Testicinin eli,
Alnındaki akan ter"* (s.114)

Sizin İçin'de -şaire göre- insanın mutlu olma sebeplerinin hitap havası içinde sıralandığını görmekteyiz. Şiirde var olan konuşma dilinin etkisiyle üslup da konuşma dilinin sadeliği ekseninde gelişmiştir. Okura "*insan kardeşlerim*" şeklinde seslenen şair şiirin başından sonuna kadar evrendeki her şeyin insan için olduğunu anlatmıştır. Bu şiiri okuyan çocuğun çevresine karşı duyarlılığı ve farkındalık seviyesi artar.

Şiirdeki ses tekrarları (ş, s, i), kelime tekrarları (sizin için, de) ve ses dalgalanması ile ahenk sağlanmıştır. Bir kelime ne kadar tekrar edilirse o kadar vurgulanmaktadır mantığından hareketle "*sizin için*" kelimesinin tekrarı aynı zamanda anlama da vurgu yapmıştır. Dış dünya görüntülerinin sunuluş biçimlerini değerlendirecek olursak şairin nesneleri hiçbir değişiklik yapmadan olduğu gibi (ay ışığında yaprakların görünümü, limanda sallanan direkler vb.) aktardığı görülmektedir.

Şiirde her ne kadar hece ölçüsü olmasa da çocukların rahatlıkla okuyup ezberleyebileceği ahenk vardır. *Sizin İçin*'i okuyan çocuk, evrenin kendisine sundukları karşısında olumlu bir tavır geliştirir ve bu tavır onun yaşamı sevmesine basamak oluşturur.

"Şehrin Haricinde

*Çatlamak üzere olan tomurcuklar
Güzel günler vaat etmektedir.
Ve bir kadın, şehrin haricinde;
Otların üstünde,
Güneşin altında,
Yüzükoyun uzanmış;
Göğsünde ve karnında
Baharı hissetmektedir."* (s. 223)

Yine tabiatta kendisini bulan insanın hissettiği yaşama sevgisini gördüğümüz mısralarda ruhsal doku göze çarpmaktadır. Güzel günlerin geleceği haberi tomurcukların çatlamasında gizlidir. Bu yaşama sevincini, umudunu aktarma adına önemli bir noktadır. Şair aynı zamanda güneşin altında, otların üstünde yüzükoyun uzanan bir insan görünümüyle sakinliği, dinginliği, huzuru okura sunmaktadır.

"Yaşamak

*Biliyorum, kolay değil yaşamak;
Gönül verip türkü söylemek yar üstüne;
Yıldız ışığında dolaşıp geceleri,
Gündüzleri gün ışığında ısınmak;
Şöyle bir fırsat bulup yarım gün,
Yan gelebilmek Çamlıca tepesine...
-Bin türlü mavi akar boğazdan-
Her şeyi unutabilmek maviler içinde.*

*Biliyorum, kolay değil yaşamak;
Ama işte
Bir ölünün hâlâ yatağı sıcak,
Birin saati işliyor kolunda.
Yaşamak kolay değil ya kardeşler,
Ölmek de;
Kolay değil bu dünyadan ayrılmak." (s. 149)*

İstanbul'a ait küçük manzaraları gördüğümüz *Yaşamak* adlı şiirde Orhan Veli yaşamın zor yanları olsa da insanın yaşamdan vazgeçemeyeceğini dile getirmektedir. Şairin yaşama bağlı ruhu bu şiirde de kendini göstermektedir.

İnsanoğlu gündelik hayatın karmaşası içinde kendine vakit ayıracak zaman bulamaz. Bu meşguliyetler de onun çevresindeki güzel şeyleri gözlemlemesine, yaşadığı hayattan tat almasına mâni olur. "*Şöyle fırsat bulup yarım gün/ Yan gelebilmek Çamlıca tepesine*" mısraları ve devamındaki mısralar bunun

birer yansımasıdır. Her şeyden uzaklaşıp denizin mavi tonlarına dalmak isteyen şair, bu tonların arasında tüm sıkıntılarını da yok etmek istemektedir.

"İstanbul'u Dinliyorum

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;

Yavaş yavaş sallanıyor

Yapraklar ağaçlarda;

Uzaklarda, çok uzaklarda,

Suların hiç durmayan çingirakları;

İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

Kuşlar geçiyor, derken;

Yükseklerden sürü sürü, çığlık çığlık.

Ağlar çekiliyor dalyanlarda;

Bir kadının suya değiyor ayakları;

İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

Serin serin Kapalı Çarşı;

Cıvı cıvı Mahmutpaşa;

Güvercin dolu avlular.

Çekiç sesleri geliyor doruklardan,

Güzelim bahar rüzgârında ter kokuları;

İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı." (s. 115)

...

Sevilen bir şehir; uzaktan, bir bütün olarak, derin özleyişlerle göz önünde canlandırılıyor. Uyanık bir rüyâ hâli bu. Fakat bu rüyanın içinde gerçek var. Göz önünde canlanan manzara, asla manasız teferruatla dolu bir fotoğraf realitesi değildir. Her şey bir ses hâlinde idrak olunuyor. Sesin içinde tabiatın ve hayatın hayalleri kaynaşıyor. Yavaşlık, uzaklık, hafiflik. Asıl İstanbul kalabalığı, gürültüsü, kirliliği,

can sıkıntısı, çamuru, teri ile bizde hiç de böyle bir tesir uyandırmaz, güzelliği duymak için hakikaten muayyen bir nisbete ulaşmak lazımdır (Kaplan, 2004, 250).

Şair kendi ruh hâliyle İstanbul'a bakmakta ve kendi bakış açısında eriterek İstanbul'un görünüşünü anlatmaktadır. Orhan Veli'nin İstanbul'a olan sevgisi onu anlatırken realist bir tavır sergilemesine engel olmaktadır. Şair bu sevgiyi doğayla birleştirmiş, kendi ruh hâlini açık ve yalın biçimde ortaya koymaktan çekinmemiştir. İstanbul'u ağırlıklı olarak işitme duyusuyla algılayıp anlatan şair huzur bulduğu bir şehri tasvir etmektedir.

"İstanbul'u Dinliyorum duyumsal bir şiirdir. Fakat bütün duyular işlevlerini kulağa yüklemişlerdir. Orhan Veli bu şiirde sinestezi (bir duyu organının işlevini başka bir duyu organına yükleme) bakımından değişik bir yöntem uygulayarak İstanbul'a gözüyle değil işitme duyusu aracılığıyla bakar." (Narlı, 2008, 166)

Şiir boyunca her şey bir ses imgesi içinde anlamlandırılır. Sesle birlikte tabiat ve hayal unsuru kaynaşır. Bu atmosfer içinde İstanbul'un kalabalığı, gürültüsü, çamuru, teri, can sıkıntısı okurun gözünde hafifler. Bu rüya hâli İstanbul'un aksak yönlerini pembe bir tül gibi örter. İstanbul sevgisi üzerine gölge düşürmez (Sayar, 2013, 2199). Yaşadığı yeri her yönüyle seven, yaşama sevinciyle dolu, her olumsuzlukta bir artı yön görmeye çalışanlar mutlu insanlardır.

"Rubai

Ömrün o büyük sırrını gör bir bak da

Bir tek kökü kalmış ağacın toprakta

Dünya ne tatlı ki binlerce kişi

Kolsuz ve bacaksız yaşayıp durmakta." (s. 148)

Dünyanın ne kadar güzel olduğu, insanların dünyaya bağlılığı, dünyadan kopmak istemedikleri anlatılmaktadır. Şair insanların yaşama, dünyaya olan sevgisini dile getiriyor. Yukarıdaki rubaide karamsar duygulara yer olmadığını ve yaşama bağlılık duygusunun bireysel olmaktan ziyade yüksek bir duyarlılıkla toplumsal boyutta ele alındığını görmekteyiz. Kolsuz bacaksız yaşamaktan kasıt sadece uzuvların eksikliği değil aynı zamanda ruhani eksikliktir. Modernleşmenin oluşturduğu toplumda insanlar pek çok manevi kavramlardan eksik yaşamaktadır.

Ancak bu eksiklik bile onların yaşama isteğini yok edememiştir. Bu noktada yetişkin bir insanın gözünden yaşama sevincini görmekteyiz.

Dil ve anlatım açısından okul çağındaki çocukların rahatlıkla anlayabileceği bu şiir yaşama sevinci değerinin aktarımında da etkili olarak kullanılabilir.

Ağacım adlı şiirde doğa ile çocuk arasında gizli bir iletişim olduğu görülmektedir. Şiirdeki varlığın çocuğun yaşamını bütünleyen yakın çevresinden alınması dikkat çekicidir.

"Ağacım

Mahallemizde

Senden başka ağaç olsaydı

Seni bu kadar sevmezdim.

Fakat eğer sen bizimle beraber

Kaydırak oynamasını bilseydin

Seni daha çok severdim.

Güzel ağacım!

Sen kuruduğun zaman

Biz de inşallah

Başka mahalleye taşınmış oluruz." (s.193)

Ağacım dış dünyadaki somut bir unsur olan ağaca yönelik birinci kişi ağzından çocuksu dille ve tavırla yazılmış bir şiirdir. Şair; çocuksu ifadelerle dolaysız olarak düşüncelerini ve duygularını açığa vurmuş, dostu olarak gördüğü ağaca sevgisini dile getirmiş, onun kurumasına dayanamayacağını belirtmiştir. Burada önemli bir nokta da mahallede başka ağaç olmamasının çocuğun o ağaca olan sevgisini artırmasıdır. Yani tek olan özeldir ve tek olana daha çok değer verilir anlayışı hissedilmektedir.

"Şiirde yapı ile temanın örtüştüğünü görmekteyiz. Temadaki özgürlükçü yapı mısraları hem ses hem cümle yapısı olarak kuşatmıştır. Tema ile yapı kağıdın iki yüzü gibi ayrılmaz bir bütündür. Ele alınan yapı tema ile var olur. Nasıl ki göstergede gösteren ile gösterileni ayıramazsak şiirde de yapı ile temayı ayıramayız." (Aktaş, 2013)

"Hürriyete Doğru

Gün doğmadan,
Deniz daha bembeyazken çıkacaksın yola.
Kürekleri tutmanın şehveti avuçlarında,
İçinde bir iş görmenin saadeti,
Gideceksin;
Gideceksin ırpların çalkantısında.
Balıklar çıkacak yoluna, karşıcı;
Sevineceksin.
Ağları silkeledikçe
Deniz gelecek eline pul pul;
Ruhları sustuğu vakit martıların,
Kayalıklardaki mezarlarında,
Birden,
Bir kıyamettir kopacak ufuklarda.
Deniz kızları mı dersin, kuşlar mı dersin;
Bayramlar, seyranlar mı dersin; şenlikler, cümbüşler mi?
Heey!
Ne duruyorsun be at kendini denize;
Geride bekleyenin varmış, aldırma;
Görmüyor musun her yanında hürriyet;
Yelken ol, kürek ol, dümen ol, balık ol, su ol;
Git gidebildiğin yere." (s. 117)

Hürriyete Doğru şiirinde özgürlük duygusu doğayla bütünleşmiştir. Şair denizi özgürlüğünü yaşadığı yer olarak görmektedir. Hatta son mısralara baktığımızda "At kendini denize" ve "her yanda hürriyet" ifadeleri onun denizi hürriyetin mekânı olarak gördüğünü yansıtmaktadır. Şiire baktığımızda dizelerin gerçeklere yaslandığını, hitap havasında yazıldığını görmekteyiz. Ayrıca okura "Heey" şeklinde hitap edilmesi doğal dilin imkânlarının etkili bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Kendisine seslenildiğini gören okurun anlatılanlara ilgisi daha da artar.

Metinde şiirsel gerçeklik değil yaşamsal gerçeklik anlatılmıştır. Ve şiirin belli bir ölçüye bağlı yazılmamış olması yaşamsal gerçekliği daha fazla hissetmemizi sağlamaktadır.

"Robenson

*Haminnemdir en sevgilisi
Çocukluk arkadaşlarımın
Zavallı Robenson'u ıssız adadan
Kurtarmak için çareler düşündüğümüz
Ve birlikte ağladığımız günden beri
Biçare Güliiver'in Devler memleketinde
Çektiklerine." (s. 33)*

Çocukluk ve çocukluğa özlem Orhan Veli'nin en sık kullandığı temalardandır. Yukarıdaki şiir düz bir cümle hâline getirildiğinde, "Zavallı Robenson'u ıssız adadan kurtarmak için çarelere düşündüğümüz ve Güliiver'in devler memleketinde çektiklerine beraber ağladığımız günden beri çocukluk arkadaşlarımın en sevgilisi haminnemdir." şeklinde olmaktadır. Bu şiirde Orhan Veli büyükannesini ve geçmişte okuduğu Robinson Cruose, Guliver'in Gezileri kitaplarını çocukluk günleriyle birleştirerek hatırlamıştır. Şair, kendi çocukluğundan yola çıkarak çocuğun dünyasını çocuksu bir söylemle okura sunmuştur. Yetişkinliğin verdiği bunalımlı ruh hâlinde çıkmak isteyen şair bunun yolunu çocukluk günlerini hatırlamakta bulmuştur. Ve çocukluğunun ufak ama kendisi için önemli durumunu okura sunmuştur. Şiirde doğrudan yaşama sevincinin anlatıldığını göremesek de dünya klasikleri arasında değerlendirdiğimiz kahramanlar şairi çocukluğunun mutlu günlerine götürmektedir.

"Bir Duyma da Gör

*Bir duyma da gürültüsünü
Dallarda çıtırdarak açılan fıstıkların,
Gör bak ne oluyorsun.
Bir duyma da gör şu yağan yağmuru
Çalan çanı, konuşan insanı.*

*Bir duyma da kokusunu yosunların,
İstakozun, karidesin,
Denizden esen rüzgârın..." (s. 125)*

Duyma duyusu mısralarda anahtar noktadır; şair, okura doğudan seslenerek okurda farkındalık oluşturmaya çalışmaktadır. Doğayı duyma duyusu üzerine kuran şair, duyma duyusunu doğayı anlamak için açılan bir anahtar gibi görmüştür.

Doğa ile bütünleşip ondan tat almak duyma üzerine kuruludur. Hava, toprak, su elementlerini şair dizelerinde bir araya getirerek tüm bunlardaki etkileşimin duyma duyusuna bağlı olduğunu vurgulamıştır. Eşyaya işitme duyusuyla yaklaşan insan, bu duyu yardımıyla dış dünyaya ait güzellikleri fark eder ve yaşama sevinciyle dolar. Şiirde doğadaki bu ve benzeri bütünlük, güzellik olmasa tüm bunlar insanı kuşatmasa nelerin olacağını okura tahmin ettirmek yaşadığı hayattan tat almalarını istemek hedeflenmiştir.

"Gün Doğuyor

*Dili çözülüyor gecelerin...
Gölgeler kaçıyor derine.
Alıp sihrini bilmecelerin
Gün doğuyor şehrin üzerine.*

*Korkarak şekil alıyor bacalar,
Gün doğuyor şehrin üzerine;
Dalıyor günün gözlerine
Gözleri uykulu atmacalar.*

*Sallayarak dallarını kavak
Yükseliyor her günkü yerine,
Gün doğuyor şehrin üzerine
Mavi bir ışıkla ağararak
Toprak kımıldıyor yavaş yavaş,
Gün doğuyor şehrin üzerine,
Bembeyaz gece çiçeklerine*

Sabahla düşüyor bir damla yaş.

Ve bir deniz hücumu halinde

Gün doğuyor şehrin üzerine." (s. 168)

Şair, günün doğuşunu farklı pencerelerden farklı farklı görerek anlatmaktadır. Günün doğuşuyla evrende bir değişim oluyor şiirde bunun insanda uyandırdığı umut duygusunu görmekteyiz. Şair kendi ruh hâlini de mısralara katarak öznel bir gözle gün doğumunu anlatmıştır. Tabiata duyulan sevgi ve yaşama sevincinin bir arada olduğu *Gün Doğuyor* bu değerlerin aktarımında rahatlıkla kullanılabilir. Dil ve anlatım özellikleri açısından değerlendirdiğimizde dize sonlarındaki ses benzerliklerinin ve kelime tekrarlarının şiirin akıcı bir şekilde okunmasını sağladığı ve çocukların seviyesine uygun olduğu söylenebilir.

"Sokakta Giderken

Sokakta giderken,

Kendi kendime

Gülümsediğimin

Farkına vardığım zaman

Beni deli zannedeceklerini düşünüp

Gülümsüyorum." (s. 215)

Çocuklar yaşamı sevmek için yetişkinler gibi herhangi bir sebep aramazlar. Onlar kendi dünyalarında her zaman mutludurlar. Yukarıdaki şiirde de şair sokakta giderken kendi kendine gülümseyerek bir çocuk gibi mutlu olduğunu anlatmaktadır. İnsanın kendi kendine öylesine gülümsemesi mutlu olduğunun da göstergesidir. Altı mısradan oluşan bu şiir aslında "Sokakta giderken kendi kendime gülümsediğimin farkına vardığım zaman beni deli zannedeceklerini düşünüp gülümsüyorum." şeklinde uzun bir cümledir.

Çocukların en çok sevdiği hayvanlardan biri de eşeklerdir. Masallar, çizgi romanlar, çeşitli çocuk kitapları ile onların ilgiyle izlediği çizgi filmlerde bazen eşek çocukların oyun aracı bazen de en yakın dostları olarak anlatılır (Eryeşil, 2015, 80). *Sucunun Türküsü* şiirinde bir eşekten yola çıkılması dikkat çekicidir.

"Sucunun Türküsü

Su taşıyım, eşeğim önümde;

Deh, eşeğim deh!

Bin kişinin canına can katar günde

Deh, eşeğim, deh!

İki teneke bir yanına,

İki teneke öbür yanına;

Salına salına;

Can katar günde bin kişinin canına;

Deh, eşeğim, deh!

Şu dünyada varım yoğum;

Karım, eşeğim, oğlum.

Deh, eşeğim deh!

Hepinize uzun ömürler versin Tanrım.

Siz ölürseniz ben ne yaparım?

Deh, eşeğim değ!

O su taşır, bana yağ bal,

Karıma süt olur.

Çamurlu su, içene afiyet olur.

Günde yüz hane, bin nüfus

Deh, eşeğim deh!

Hayat bulur

Sıhhat bulur

Bereket bulur." (s.133)

Çok mütevazı bir şiir olan *Sucunun Türküsü* eşeğiyle su taşıyan birinin ağzından anlatılmaktadır. Şair o kadar halka dönük, samimi bir dil kullanmıştır ki şiirin başını okuduğumuzda sonuna kadar akıcı bir şekilde gelmekteyiz. Çalışmak, aileye verilen önem, şükür duygusu, aynı paydada birleşmektedir ve bunlar aynı zamanda insanın yaşama bağlanma sebepleridir. "Eşek" yük taşımaya yarayan bir

hayvan iken şair ona başka anlamlar, hassasiyetler yüklemiş, eşeği sıhhat ve bereketi bulmak için bir yol olarak görmüştür. Gördüğü her şeyden mutlu olan ve şükreden insanlar yaşamdan tat alanlardır.

Orhan Veli *Manzara* şiirinde doğadaki görüntülerin kendisinde uyandırdığı duyguları aktarmıştır.

"Manzara

Karşı evin arkasına ay doğdu.

Akşam serinliği çıktı.

Tramvay sesleri geliyor.

Deniz kokusu geliyor uzaktan,

Manzaradan pek fazla mütehassirim." (s. 241)

Orhan Veli, işitme ve koklama duyuları vasıtası ile doğadaki izlenimlerini aktarmıştır. Doğadaki bu devinim şairin ruhunda mutluluk uyandırmaktadır. Doğadaki hareketlilik ile şairin benliğindeki değişim şiire yansımıştır. Doğayı amaç edinerek şiirini doğanın dengesi üzerine kuran şair natürel bir anlayışla şiirini yazmıştır. Son dizede bu kadar olağan bir manzaradan pek fazla duygulandığını dile getirmesi Orhan Veli'nin ne kadar tatminkâr ve alçak gönüllü olduğunu göstermektedir.

"Karmakarışık

Bir okla yaralı kalbim,

Boyacının sandığında;

Güvercinim kağıt helvasında;

Sevgilim kayığın burnunda;

Yarısı balık,

Yarısı insan;

İN miyim?

CİN miyim?

Ben neyim?" (s. 58)

Şairin şiire "*Bir okla yaralı kalbim, boyacının sandığında*" mısralarıyla başlaması aslında onun hayata küçük şeylerle bağlandığını göstermektedir. Hayatta küçük şeylere bağlanan insanlar, küçük şeylerden mutlu da olurlar. Şairin sevgilisini yarısı balık yarısı insan şeklinde tarif etmesi bu sevgilinin hayali olabileceğini aklımıza getirmektedir. Sevgili tasviri efsanelerdeki denizkızlarını hatırlatmaktadır. Bu da şairin denizden ilham aldığını gösteriyor aynı zamanda onun doğa sevgisinin de bir yansımasıdır. Eserin "*İn miyim? Cin miyim? Ben neyim?*" şeklindeki şairin hayattaki yerini sorgulayacak metaforlarla tekerleme şeklinde bitmesi şiirin çocuksu yönünü ön plana çıkarmaktadır.

Çocuksu bir söylemle yazılmış olan *Karmakarışık*'ta deniz, kâğıt helva, güvercinlerin uçuşması, tekne kavramlarının Orhan Veli'ye mutluluk verdiğini görmekteyiz. Özellikle kâğıt helva ve kuşlarla oynamak çocukların en mutlu olduğu ve en sevdiği şeylerdendir. Şair kaç yaşında olursa olsun belki bir deniz kenarında bunları görünce bu duyguları hissetmiş olabilir.

"Birdenbire

Her şey birdenbire oldu.

Birdenbire vurdu gün ışıktı yere;

Gökyüzü birdenbire oldu;

Mavi birdenbire.

Her şey birdenbire oldu;

Birdenbire tütmeye başladı duman topraktan;

Filiz birdenbire oldu, tomurcuk birdenbire.

Yemiş birdenbire oldu.

Birdenbire,

Birdenbire;

Her şey birdenbire oldu.

Kız birdenbire, oğlan birdenbire;

Yollar, kırlar, kediler, insanlar...

Aşk birdenbire oldu,

Sevinç birdenbire." (s. 140)

Şair, her şeyin bir anda farkına varmıştır ve her şey ona birdenbire olmuş gibi gelmektedir. Bu durum onda fazladan bir heyecan uyandırmıştır. Şiirde sıralananlar yavaş yavaş olsa rutin hayatın bir parçası olacak ama birdenbire olunca tekdüzeliği kırıyor ve bu, şairde sevinç duygusu hissettiriyor. "*Her şey bir anda olunca ne oldu?*" sorusuna verilen cevaplar görülmektedir. Doğadaki her şeyin birdenbire olduğunun söylenmesi ve bunların sıralanması dikkat çekecek boyuttadır. Bu sıralama ahengi de ortaya çıkarmıştır.

"Şiirde ahenk temayla var olur. Ahengi dize sonlarındaki ya da mısralardaki ses benzerliğine indirgemek doğru değildir." (Aktaş, 2013, 42) Şiirde de bunun yansımaları görülmektedir. Her şeyin birdenbire olması gibi kelimeler de uyumlu bir şekilde ve birdenbire bir araya gelmiş hissi uyandırmaktadır.

Günümüzde modernizm esaretine girmiş insanlar duygularını tam olarak yaşayamazlar ve ifade edemezler. Eğretilik, samimiyetsizlik içinde günlerini geçirir giderler. Bu samimiyetsizlikten sıyrılmanın en iyi yolunu çocukluğunda bulan Orhan Veli *Masal* şiirini yazmıştır

"Masal

*Çocuk gönlüm kaygılardan âzade;
Yüzlerde nur, ekinlerde bereket;
At üstünde mor kaküllü şehzade:
Unutmaya başladığım memleket.*

*Şakağında annemin sıcak dizi,
Kulağında falcı kadının sözü,
Göl başında padişahın üç kızı
Alaylarla Kaf dağına hareket." (s. 172)*

Şair, çocukluk özlemini şiirin merkezine koymuştur. Yetişkinlerin kaygılarla boğuştuğu bir an çocuk olsam da her şeyden uzak olsam dediği dünyayı yeğlemiştir. Tüm dert ve tasalarını unuttuğu anne kucağındaki şefkati özlemiştir. Çocukluğuna dair ne varsa yapmak isteyip hâlâ o günlerin sıcaklığını unutamamıştır. Gerçek olmayan masallara bile sığınıp omzunda taşıdığı yükten kurtulmak isteyerek çocukluk günlerindeki o masum, temiz günleri hayal etmektedir.

Bu şiiri okuyan ya da dinleyen bir çocuk şairin özlemini duyduğu mutlu çocukluk günlerinin tam ortasında olduğunu anlar ve yaşadığı hayatın ne kadar güzel ve huzurlu olduğunu sezinler. Her şeyi tam olarak bilmeyip kavrayamayan çocuğun saf bakışından esinlenen şair kullandığı çocuksu ifadelerle bunu göstermektedir.

"Festival"

*Ekmek karnesi tamam ya,
Kömür beyannamesi de verilmiş;
Düşünme artık parasızlığı;
Düşünme yapacağın yapıyı;
El tutar, ömür yeter;
Yarına Allah kerim
Dayan hovarda gönlüm!" (s. 64)*

Orhan Veli'nin yaşadığı dönemlerde dünya savaşlarının vermiş olduğu tahribat sonucunda ülkede geçim sıkıntısı baş göstermişti. Ekmek bile karneyle alınırdı. Şair, bu sıkıntıları yaşamış biri olarak gerçekçi bir zeminde kendine seslenip okura mesaj vermek istemiştir. Şartlar ne olursa olsun yaşama tutunmak gerektiğini, her zaman ümitli ve şükreden olmanın önemini anlatan şiirin muhtevasının yaşama sevinci olduğu fark edilmektedir.

"Açsam Rüzgâra"

*Ne hoş ey güzel Tanrım ne hoş
Maviliklerde sefer etmek!
Bir sahilden çözülüp gitmek
Düşünceler gibi başıboş*

*Açsam rüzgâra yelkenimi;
Dolaşsam ben de deniz deniz
Ve bir sabah vakti, kimsesiz
Bir limanda bulsam kendimi.*

Doldursa içimi arada

Baygın kokusu iğdelerin.

Bilmese tadını kederin

Bu her alemde uzak ada

Konsa rüya dolu köşkünün

Çiçekli damına serçeler.

Renklerle çözülse geceler

Nar bahçeleriyle geçse gün.

Her gün aheste mavnaların

Görsem açıktan geçişini

Ve her akşam dizilişini

Ufukta mermer adaların.

Ne hoş ey güzel Tanrım ne hoş

İller, göller, kıtalar aşmak.

Ne hoş deniz deniz dolaşmak

Düşünceler gibi başıboş.

Versem kendimi bütün bütün

Bir yelkenli olup engine

Konsam bir an güzelliğine

Kuşlar gibi serseri ömrün." (s. 164)

Yukarıdaki şiirin bütününde deniz, doğa, doğanın düzeni, yaşama sevgisi anlatılmıştır. Şair, bir yelkenli olup diyar diyar dolaşıp oralardaki güzellikleri görmek istemektedir. Onu dertlerinden uzaklaştıran, merakını gideren, mutlu eden şey doğadır. "Ne hoş ey güzel Tanrım" diye başlayan şiir barındırdığı olumlu duyguları daha ilk mısra da yansıtmaktadır. Denizin gözümüzde sonsuz gözükmesi ve masmavi uzaması şairin uzun ve umutlu bir yaşam arzusunu göstermektedir. O, hayatın bütün olumsuzluklarından uzaklaşmak, düşüncelerindeki özgürlüğün peşinden koşmak istiyor. Bunu yaparken de belli bir rotası, sınırı yok. Sonunda ulaşmak istediği büyük beyaz liman ise hayal ettiği yaşamdır. İlerleyen mısralarda ise kavuştuğu renkli yaşamı tasvir etmiştir. Şairin bereketi simgeleyen nar bahçelerinden geçme isteği de

dikkat çekicidir. Ayrıca Allah'ın yarattığı kusursuz doğa düzenine dikkat çeken şair, yüksek bir duyarlılıkla bunu işlemiştir.

Metnin sonuna kadar tüm duyularını kullanarak yaşama sevincini hisseden ve hissettiren şair, en sonda da kendi ömrünü kuşların ömrüne benzetmiştir. Onlar gibi bir yerden başka bir yere uçarak ömrün güzelliğine dalmak istiyor.

"Ekmek

*Dilimin ucunda bir eski arkadaş adı,
Unutulmuş şekilleri taşıyan bulutlar;
Bir gökyüzü genişliğiyle ruhuma dolar
Otların içinde sırtüstü yatmanın tadı.*

*Avucumda sıcaklığını duyduğum ekmek;
Üstümde hatırası kadar güzel sonbahar;
O bembeyaz, o tertemiz bulutlara dalar;
Düşünürüm bir çocuk türküsü söyleyerek" (s. 181)*

Bu şiirde şairin doğaya çocuk gözüyle baktığını ve onu sevdiğini görmekteyiz. Çocuğun dünyasında önemli ama yetişkinlerin dünyasında pek önemsenmeyen, dile getirilmeyen ekmek, bulut, gökyüzü gibi kavramlar ön plana çıkarılmıştır. Çocuksu bir dille çocukluğunda yaşadığı hisleri, olumlu hatıraları anlatan şair iki kıtalık bir şiire tüm anlatmak istediklerini yerleştirebilmiştir.

"Dünya savaşlarını görmüş Orhan Veli'nin *Mangal* şiirine baktığımızda o dönemlerdeki ekonomik durumun izlerini, buhranlarını görsek de yine küçük şeylerle yetinen çocuk huzuru vardır.

"Mangal

*Mangal yanarmış kapılarında akşam vakitleri,
Karanlıkta bir şey görünmezmiş
Ateşten ve dumandan başka.
Kıtlık senelerinde kömürün bolluğu
Huzur ve saadet verirmiş çocuk ruhuna
Şair arkadaşım Oktay Rifat'ın*

*Ve Münevver Hanım,validesi,
Balık pişirmiş mangalda ve dumanını
Mukavvadan yelpazesıyla
Genzine doldurmuş arkadaşım" (s. 209)*

Bu şiirde çocuğa huzur veren şey kömürün bol olması ve çocuğun ısınmasıdır. Temel ihtiyaçları karşılanan çocuk hayatta çok farklı sevinçler de tanımadığı için sonsuz bir mutlulukta sanıyor kendini. Mangalın dumanının çocuğun genzini doldurması da iki şekilde yorumlanabilir.

1. Kıtık yıllarında hiçbir şeyi boşa harcamamak.
2. Bugünleri unutmamak adına kokuyu ve dumanı saklayabilmek.

İkinci maddeyi baz alıp şiiri değerlendirecek olursak nostaljik esintilere yer verildiğini söyleyebiliriz. Zor günleri ailesiyle atlatan çocuk, ailesinden duyduğu saf sevgi ve küçük mutluluklarla yaşama bağlıdır.

"Üstüne

*Kuşlar geçer bulutun üstünden,
Yağmur yağar bulutun üstüne.*

*Kuşlar geçer trenin üstünden,
Yağmur yağar trenin üstüne.*

*Kuşlar geçer gecenin üstünden,
Yağmur yağar gecenin üstüne.*

*Ve ay gelir kuşlar nereye giderse...
Güneş doğar yağmurun üstüne." (s. 222)*

Söyleyiş ve yapı bakımından çocukların rahatça anlayabileceği ve kelimelerin tekrar edilmesiyle tekerleme havasını andıran bu şiir okul çağındaki çocukların dikkatini çeker. Yağmurun yağışını farklı ortamlarda ve görünümünde veren şairin asıl amacı son mısradaki güneşin doğuşunu anlatmaktır. Güneşin doğuşu sanki şairin yaşam karşısındaki umudunu da çoğaltmaktadır. Son mısrayı belirgin kılmak bağlamında "Yağmur yağar" ifadesini üç kere tekrar etmiştir. Yağmur

yağdıktan sonra ne olacağını merak eden okur son mısırda güneşin doğuşuyla karşılaşmıştır. Bu bir anlamda onların umutlarının da doğuşudur.

"Çok Şükür

Bir insan daha var çok şükür evde;

Nefes var,

Ayak sesi var;

Çok şükür, çok şükür." (s. 233)

Şükür duygusu insanın yaşama bağlılığını artırır ve sahip olduklarına şükreden insan, yaşadığı hayattan mutluluk duyar. *Çok Şükür*'de yalnızlıktan korkan bir insanın evde bir nefes, bir ayak sesi olmasından mutluluk duyduğu görülmektedir. Aile sevgisi, duyarlılık değerlerinin aktarımında da kullanılabilecek bu şiir, gerek dil gerekse muhteva açısından çocukların seviyesine oldukça uygundur.

Kuşların göç sırasındaki uçuşlarından etkilenen Orhan Veli *Seyahat* şiirinde bunu dile getirmiştir.

"Seyahat

Her yanı yolculuk dolu gökyüzünde

Altından kuşlarımın çırpınışı var.

Dönüyorlar bir manzaranın üstünde;

Soluk, kül rengi bir günle dönüyorlar.

Hangi liman veya adaya bu gidiş,

En canlı çırpınışlar kanatlarında?

Denizde ne bir yelken ne bir ürperiş;

Bütün zenci krallar ölü bu anda.

Gidecekler beyaz köpükten izinde

Uzak, ağır ve çok uzak bir vapurun.

Birden belirecek, hepsinin gözünde

Manzarası Yafa'nın ve Singapur'un.

Sonra sabahların en muhayyelini

Geri getirecekler uçuşlarında

Ve anlatacaklar hikâyelerini

Hazzın en büyüğünü duyan ruhuma." (s. 157)

Dizelerde tabiat bütün renkleriyle yerini bulmuştur. Tıpkı bir çocuk dünyasının renkliliği gibi. Şiirin bütününde kuşların göç edip geri gelmesi anlatılmaktadır. Şair bu vasıta ile içindeki yaşama hazzını okuyucuya sunmaktadır. Fenomenolojik bir yaklaşımla doğaya bakan Orhan Veli gördüklerini olduğu gibi şiire aktarmıştır.

Son kıta, şairin içindeki yaşama sevincini aktarmasında etkili olmuştur. Orhan Veli'nin şiirlerinde çocuklar, görmek istediklerini görür, yaşamak istediklerini yaşar. Bu noktada Garip sanatçılarının şiir anlayışlarını çocuk boyutunda şiire aktardığını görmekteyiz. Çünkü şiirde özgürlüğü savunan Garipçiler çocuğun da özgür yapısı gereği şiirlerinde çocuklara istediklerini yapabilecekleri bir ortam yaratmışlardır. Dünya savaşlarının vermiş olduğu o buhranı çocuğun özgür ve mutlu dünyasıyla unutmaya çalışmışlardır.

Orhan Veli ile Oktay Rifat'ın birlikte kaleme aldığı Kuş ve Bulut şiiri de üslup ve itibariyle bir çocuğun konuşmasını andırır.

"Kuş ve Bulut

Kuşçu amca!

Bizim kuşumuz da var,

Ağacımız da.

Sen bize bulut ver sade

Yüz paralık" (s. 192)

Şiirde bir çocuk dilinden insanların kalıplara soktuğu özgürlük ve yaşama şekline başkaldırı vardır. Gerçek hayatta kuşçudan kuş alınırsa kafes istenir ancak çocuk, zihninde kuşu kafese hapsedmiyor. Kuşun gerçek yerinin ağaçlar ve gökyüzü olduğunu söylüyor. Sonraki mısralarda çocuk, kuşçu amcaya parasının tüm bulutları alamayacağını ifade ederek ondan elindeki para kadar bulut talep ediyor. Bu aslında var olanı kullanarak olabildiğince mükemmel bir özgürlük alanı çizme amacıdır. Ve

şairlerin kuşlar üzerinden anlattığı hayat aslında insanların hayatıdır. Metnin genelinden hür insan mutludur, düşüncesine varılabilir.

4.2. Oktay Rifat Horozcu'nun Yaşama Sevinci Ve Tabiat Sevgisiyle İlgili Şiirleri

Bu bölümde Oktay Rifat Horozcu'nun tüm şiirleri incelenmiş. Bunun doğrultusunda yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleriyle örtüşen şiirlerine yer verilmiştir.

"Manzara

Küçük bir lavanta çiçeği

Sarışın arı

Ve alabildiğine gelincik

Düşünmeden sevdiğimiz bu anda

Birdenbire başlayan gökyüzü" (B. Ş. I, s. 32)

Beş mısradan oluşan bu şiirde Oktay Rifat çocuğun dilinden konuşarak kısa dizelerle doğayı anlatmıştır. Bir çocuk ruhu kadar masum dizelerle çiçek bahçesinde olan bir insanın etrafına bakarak hissettiği güzel duyguları ve doğaya olan sevgisini ifade ettiği görülmektedir. Sürrealist mantık çerçevesinde şiire bakacak olursak maddeden manaya geçiş olduğunu görebiliriz. Doğadaki somut görünümeler şairin ruhuna mutluluk vermektedir. Şiirde bu kadar küçük ayrıntıların olması şairin doğa karşısında hassas olduğunu da göstermektedir. Tabiatla baş başa olan şair ruhundaki yansımalar ve doğa arasında bağ kurmaktadır. Bu bağ şairi tabiata hayran bırakacak kadar belirgin ve kuvvetlidir. Şair bunu bilinçli olarak okura göstermektedir.

"İnsan tarafından meydana getirilen her eser ortaya çıktığı zaman diliminin özelliklerini yansıtır. Zihniyet etkisinin en yüksek olduğu metin türlerinden biri de şiirdir. Dünya savaşlarında zor zamanlardan geçen Garipçiler şiirlerinde bu buhranlı havayı yansıtmışlardır. Savaşların gerçek kaybedenlerinin çocuklar olması gerçeğinden yola çıkılarak çocuğun aynı zamanda bir anlatıcı figür görüldüğü şiirler vardır." (Ulucan, 2016, 97)

Uçaklar şiirinde bunu görmekteyiz.

"Uçaklar

Uçaklar gelecekmiş

Korkum yok benim

Kağıt gemilerim

Kurşun askerlerim hazır

Hem bunlar bozulursa

Babam yenilerini alır." (B. Ş. I, s. 42)

Çocuklar dünyaya yetişkinlerden daha umutlu gözlerle bakarlar. *Uçaklar* şiirinde çocuksu bir ruhla savaş karşısında çocuğun cesur tavrını, hayata karşı umudunu görmekteyiz. Bu şiirde aynı zamanda şair içine sindiremediği durumu çocuğun ağzından hissettirmeye çalışmıştır.

"Şükür

Potinlerimle paltoma

Teşekkür etmeliyim

Teşekkür etmeliyim yağan kara

Bu güne bu sevince

Yere bastığım için şükür

Şükür gökyüzüne toprağa

Adını bile bilmediğim yıldızlara

Suya ateşe hamdolsun." (B. Ş. I, s. 27)

Şükreden insanın içinde yaşama sevinci de olur. *Şükür* şiirinde sahip oldukları karşısında Allah'a şükreden, yetinme duygusuyla bütünleşmiş, yaşama sevinciyle dolu bir insan tablosu karşımıza çıkmaktadır.

"Şairin teşekkürünün muhatabı olan unsurların büyük bir kısmının dış dünyaya ait "yağan kar, gökyüzü, bugün, bu sevinç, toprak, yıldızlar, su ve ateş" gibi doğal kozmik unsurlar olması onun bu döneminde, yaşadığımız dünya ile sağlıklı bağlar kurduğunu göstermektedir. Yaşamayı için gerekli gördüğü bu unsurların varlığı onu, dış dünyaya daha bir bağlıyor. Kara basmak, varlığı gözle görünen bu dünyaya ait bir unsurla bağlantı kurmaktır. Ayak basmaksa kendi varlığını içten hissetmektir. Hayatın kendisini bir başka unsurdan hissetmesi ya da hayatın işaret taşlarından birisine

rastlamanın verdiği mutluluktur. Kısacası kurulu evren şaire
yaşamın keyfini veriyor." (Özcan , 1999, 102)

Gerek içerik gerekse dil ve anlatım açısından Türkçe derslerinde rahatlıkla
kullanılabilecek bu şiir, çocuklarda şükretme duygusunun oluşmasında ve dünyaya
ait her şeyi kabul etme ve sevmeye noktasında da katkı sağlar.

"Karacaahmet

Akşamları parka çıkmaktı

En büyük eğlencesi

Şair Orhan Veli'yi

Melih Cevdet'i severdi hayatında

Ağaçlardan kavağı severdi

Yıldızları da severdi

Ve en rahat

Anasının serdiği döşekte uyurdu

Şimdi burada yatıyor." (B. Ş. I, s. 47)

Yaşam ve ölüm zıtlığında insanın yaşamın değerini anlaması için ölümü
düşünmesi, hayata tutunması adına önemli bir noktadır. Oldukça farklı bir kurguyla
yazılmış olan *Karacaahmet* 'te şair kendisini mezarda görüp yine dışarıdan kendine
bakmakta ve hayatını, hayatta sevdiği kişileri, kavramları, durumları dile
getirmektedir. İnsanı düşünmeye iten bu mısralarda şair, ölümü düşünüp hayatın
kıymetini anlayan insanların sesi oluyor.

Doğa sevgisinin yaşama sevgisiyle aynı paydada bulunduğu şiirde doğa
aynı zamanda Oktay Rifat'ın yaşama tutunma isteğini de artıracak rol görevindedir.

"Aynaya Bakar Gibi

Aynaya bakar gibi bakarım onlara

Onları anlattıkça bulurum kendimi.

Derim ki, gökyüzü döşeginde erguvan,

Sabahın seherinde, bir mercan tarakla

Tarar saçlarını bulutlar kızarmadan.

Derim ki geceye belenmiş yavrusunu

*Yalar kuşkulu diliyle ininde tilki,
Yumarak gözlerini, ürkek kahverengi.
Durgun bir sudur onlar, yaprakla ve otlar
Yüzümü seyrettiğim, belki bir anahtar
Kurcalayan paslanmış kilidi" (B. Ş. I, s. 529)*

Hayata bağlılıkta tabiata duyulan ilgi çok önemlidir. Şair, aynaya baktıkça hep güzellikler ve umut gördüğünü dile getirmiştir. Şair aynaya yani hayata baktıkça arınıyor ve yaşamaya devam etmek için temizleniyor. Örneğin sabah seheri yeniden doğuşa, tilkinin yavrusuyla ilgilenmesi geleceğe umutla bakmaya işaretir.

"Ekmek ve Yıldızlar

*Ekmek dizimde
Yıldızlar uzakta tâ uzakta
Ekmek yiyorum yıldızlara bakarak
Öyle dalmışım ki sormayın
Bazen şaşırp ekmek yerine
Yıldız yiyorum" (B. Ş. I, s. 30)*

Çocukların hayatta büyük hırsları yoktur. Temel ihtiyaçları karşılanan her çocuk mutlu olmaya hazırdır. Şiirde de karnı tok, acıktığında ise doyabilecek yani temel ihtiyaçları karşılanan çocuk yıldızları seyre dalmıştır. Yıldızlar çocuklar için büyüleyici, ilgi çekici ve ümit vericidir. Bu sebeple yıldız sembolü bilinçli seçilmiştir. Çocuğun şaşırp ekmek yerine şaşırp yıldız yediğini söylemesi umuda, ışığa, güzelliğe ne kadar yakın olduğunun göstergesi. Çünkü insanlar iki durumda dalgın, şaşkın ve telaşlı olurlar: İlki fazla mutluluk ikincisi ise mutsuzluk.

Metnin geneli için şairde var olan yaşama sevincinin bir çocuğun dünyasıyla tabiatta şekil bulduğu söylenebilir.

"Tomurcuk

*Sen en güzel çiçekleri açacaksın tomurcuk
Uçuşan yaz böceklerinin gümüş halesinde
Küçük bebekleriyle oynayan sarışın çocuk
Seni isteyecek ıhlamurların gölgesinde*

*Sen en güzel çiçekleri açacaksın ve kuşlar
Tuhaf renklerinin medhi vardığı zaman Hint'e
Gelecekler uzak kıtalar aşır bahar bahar
Vahşi kokulu ağaçların ıtri tüylerinde*

Sen en güzel çiçekleri açacaksın tomurcuk" (B. Ş. I, s.78)

"Şiirde çocuk figürü genel anlamda saf insan fitratını temsil eder. İnsan türünün bozulmamış, asliyetini, saflığını korumuş, yaratılışına ihanet etmemiş hâli çocukluk dönemidir. Çocuklar tamamen Allah'ın yarattığı saf fitrat üzerindedirler. Kirlenmemiş, bozulmamış, günaha girmemiş, kötülük yapmayan ve kötülük düşünmeyen tertemiz bir varlıktırlar. Bilinçleri tam oluşmadığından bilgi ve bilinç kirlenmesine maruz kalmamışlardır." (Çetin, 2012, 158)

Bu şiirde de çocuk simgesi temizliğin, umudun sembolü olarak kullanılmış ve şiir bu temel üzerine kurulmuştur.

Çocukların hayalleri büyük değildir. Uzak geleceği düşünemezler. Bir tomurcuğun çiçek açması çocuğun hayallerinin gerçekleşmesi için yeterlidir. Açacak olan her bir tomurcuk çocuğun düşlediği güzel günlerin habercisidir. Oktay Rifat'ın *Tomurcuk* adlı şiiri doğanın çocuk doğasıyla buluşmasına güzel bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Neredeyse tüm duyu organlarına hitap eden şiir, çocukların hayal dünyasını zenginleştirerek onları hayale sevk etmeye ve çocukların doğaya karşı farkındalık oluşturmada etkili olmaktadır.

"Adam

*Büyük bir çayır var yeşil
Çayırda atla eşek otuyor göksel
Arkada bir ev var küçük
Bir çam var bir servi belki de
Önde bir adam yatıyor uzun
Upuzun boydan boya" (B. Ş. II, s. 151)*

Şair, doğanın yeşillikleri ve sıradan insan görünüşleri içinde mutluluğu yakalamak ister ve bunları dile getirir. Yeşil çayırlar, küçük bir evin önünde at ve

eşegin otlaması, bir adamın ağacın altında uzanıp yatması şairin yakaladığı küçük mutluluklardır. Aynı zamanda gördüklerini olduğu gibi anlatarak şair gerçekçi bir konuma girmiştir.

"Ev

Direkleri çardağı

Kırık kiremitli çatısıyla ev

Ağır ağır gömülürken

Karanlığına akşamın

Bir yıldız doğar üstüne

Gittikçe daha parlak

Gittikçe daha yakın" (B. Ş. III, s. 69)

Geceleri gökyüzünü seyretmek, ayın ve yıldızların aydınlattığı varlıkları görmek insanı huzurlu kılar. Bu şiirde de şair, karanlıkta görebildiği bir evi kendisinde uyanan ümit duygusuyla okura yansıtmaktadır. Çocuklar için ev, hayatının en temel kaynağıdır. Bu açıdan bakıldığında basit ama etkileyici bir konu ve başlık olan ev çocukların dikkatini çeker. Şiirin kısa, anlaşılır olması ve yaşama ümidi değerini aktarması onun çocuk edebiyatında ve derslerde kullanılabilirlik işlevini artırmaktadır.

"Gözlerimi Yumunca

Gözlerimi yumunca kandil kandil inen

O maviler -Sen de mi seversin onları?-

Sonra birden açiverince gördüklerim!

Sen de mi görürsün onları? Ak bulutlar,

Çatılar, kestaneler midir seninkiler?

Benim gözüm her sefer gökyüzüne gider

Ben göklere bakarım ta içine kadar" (B. Ş. III, s. 75)

Şiirdeki "O maviler -Sen de mi seversin onları?- ve "Benim gözüm her sefer gökyüzüne gider" mısraları dikkat çekmektedir. Şair vermek istediği -özellikle gökyüzünden- mutluluk duyduğu mesajını bu ifadeleri yardımıyla aktarmıştır. Sorularla vermek istediği duyguyu pekiştirmiştir. Çünkü şair, doğayı gözleri kapalı

bir şekilde bütün özellikleriyle sevmekte ve herkesin de bu şekilde sevdiğini düşünmektedir.

"Market

*Bakkalı kasabı bıraktı
manava yan çiziyor
markete dadandı,
elinde tel sepet
mantarlara etlere
yabancı peynirlere bakıyor,
iki paket bulgur
yarım kilo hazır kıyma
dönüyor salına salına
sokak arasındaki evine,
ne güzel diye düşünüyor
yaşamak ne güzel
dünya ne güzel!" (B. Ş. III, s. 447)*

Şiirde maddi durumu pek de iyi olmayan birinin bakkaldan, manavdan ziyade markete gidip bütçesine uygun şekilde alışveriş yapması ve sokak arasındaki evine dönmesi sade bir dille anlatılıyor. Şiirdeki kişi, çok parası olmasa da elit olarak nitelendirilen insanların yaptığı şeyleri yapıyor ve bu ona mutluluk veriyor. Aslında burada Oktay Rifat'ın modern dünyaya ince eleştirisi de dikkat çekmektedir. İlk üç mısra bunu kanıtlar niteliktedir. Çünkü Oktay Rifat, doğal dünyada küçük uğraşlarla mutluluk bulan biridir. Modern dünyaya uyum sağlayıp mutlu olmaya çalışan insanların da böyle olmasını istemektedir. Çünkü asıl mutluluk insanın özü olan tabiattadır.

"Son Söz

*Boğazından lıkır lıkır geçen
Şu suyun kıymetini bil
Nedir ki bu mavilik deme
Pencereden görebildiğin kadar*

*Göğün kıymetini bil
Kıymetini bil çiçek açmış bademin
Güneşli adanın, çamurlu sokağın
Beyazın, siyahın, yeşilin
Pembenin kıymetini bil
Dirilik öyle bir şey yürekte
Sevinçle çırpınır
Kavak yelleri eser insanın başında
İnsanoğlu kızar, öfkelenir, savaşıır
Halk için girişilen savaşta
O korkulu sevincin
Öfkenin, kıymetini bil
Bil ki
Budur işte
Güneş yalnız dirileri ısıtır
Güneşin kıymetini bil." (B. Ş. I, s. 143)*

Yaşam insana verilen bir hediyedir. İnsan yaşamın, sağlıklı ve genç olmanın, nefes almanın, sahip olduklarının değerini bilmelidir. "*Kıymetini bil*" ifadesinin birkaç kere tekrar edilmesi hem anlama vurgu yapmıştır hem de ses dalgalanması ile ahenk sağlamıştır. Şiirde derin çizgiler hâlinde ortaya çıkan bu ifade aynı zamanda şairin düşüncelerini kendi dünyasında içselleştirdiğini de göstermektedir. Yaşama duyulan sevgi tüm mısralarda açıkça görülmektedir. Şair, okuyucuyu açıkça uyarmakta ona şükür duygusunu aşılamaaya çalışmaktadır.

Var olan konuşma dilinin etkisiyle üslup da sade bir hâle gelmiştir. Okul çağındaki çocukların anlayabileceği bu şiir yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerlerini aktarmak için Türkçe derslerinde rahatlıkla kullanılabilir.

"Ahmet'e

*Senin de bulutların olur
Kuzular gibi dizinin dibinde
Senin de şehirlerin olur
Kitap kitap göğün altında*

Ekinin ekmekten başka düşündüğün
Davarın gütmekten başka sevdiğin
Ellerin karanfil sapına yatkın
Güvercin kanadı gibi dişlerin ağzında
Suyun bardakta
Çocukların okulda
Kitabın, kalemin, dergin
Postacı ayağına kadar gelir." (B. Ş. I, s. 183)

Bulutlar, gökyüzü, şehirler herkes içindir. Bunları tekil bir varlık olarak görüp onlara sahip olamayız. Şair, hiç kimsenin tek başına sahip olamayacağı bulut ve şehir gibi varlıkları sahiplenerek mutluluk duymuştur. Bu durum onun yaşama bağlanacak bir nokta aradığını göstermektedir. Okura da bu ümit duygusunu yansıtmaktadır.

"Kestanelik

Aşılmış serüvenlerin sabahında
Çocukluğuma giden kestanelik
Titrer mumlarımın ışığı
Değdikçe eski zaman kuşlarına" (B. Ş. I, s. 247)

Bu şiirde, bir mum yakıp karşısına oturmuş, mumun hafifçe titreyen ışığıyla geçmişini hatırlayan ve bundan huzur duyan birey anlatımı vardır. "*Çocukluğuma giden kestanelik*" mısrası çocukluk günlerine duyulan özlemin bir tasviri olarak düşünülebilir.

Çocuklukta yaşanan en küçük anılar bile insanın ruhunda, kişiliğinde izler bırakır. *Kestanelik*'te çocukluğundaki güzel günleri özlemle anan bir Oktay Rifat ile karşılaşmaktayız. Oktay Rifat bu özlemi dört mısraya sığdırabilmiştir. Öyle ki şiiri okuduğumuzda bu samimi duyguyu hissedebilmekteyiz. Şiirdeki geçmiş zaman ve şimdiki zaman zıtlığı anlama vurgu yapmak için önemlidir. Aslında şair şimdi de mutludur. Çünkü hatırlandığında güzel şeyler hissettiren anılar, güzel geçen bir çocukluk insanın yetişkinde de mutlu olmasına vesile olur.

"Bekleyen

Pencereden bakıyor kadın

evine dönüyor adam

sokakta oynuyor çocuk

duvarda işliyor saat

kapıda bekliyor akşam

sarı akşam güzel akşam" (B. Ş. III, s. 392)

Şiirde bir aile tablosu çizilmiştir. Penceredeki kadının eşini beklemesi, adamın evine dönmesi, çocuğun sokakta oyun oynaması bu tablonun unsurlarıdır. Şairin bunları üçüncü bir gözle izleyerek "*sarı akşam güzel akşam*" yorumunu yapması onun içindeki yaşama sevincinin dışa vurumudur. Kısa bir şiir olmasına rağmen olayın geçtiği zaman diliminin bile kasıtlı olarak söylenmek istediğini anlamaktayız. Henüz güneş batmamıştır, büyük ihtimalle memur olan adam, beşte işten çıkmıştır ve hemen hemen aynı saatlerde eve döndüğü için eşi pencereden onun gelişini izlemektedir. Bu aslında çok sık yaşanan sıradan bir durumdur ama içinde yaşama sevinci olanlar bu manzaradaki huzuru hissedebilirler. Oktay Rifat'ın son mısra da devreye girip "*güzel akşam*" tabirini kullanması bu görünümünden duyduğu mutluluğu, huzuru yansıtmaktadır.

"Kıyıda

Bu gölün kıyısında ne söğüt dalı

Ne suda ışıldayan çakıl

Ne sarı çiçekler açan çalı

Uzaktaki sazlara bakıyorum

Bir kuş mu kalkacak oradan yabanıl

Bir sandal mı çıkacak yarım

Yoksa geceye dönüşen gizden

Saklı bir ay mı doğacak bizden

Ozanlar böyledir işte

Ya varılmaz umutlar peşindedirler

Ya anlaşılmaz bir bekleyişte" (B. Ş. II, s. 107)

Son üç mısra şiirin bütününi özetlemektedir. Çünkü insandaki umut duygusu onun yaşama tutunmasının anahtarıdır. Ve bir şeylerden ümidi olanlar onları beklerler. Doğadaki görünümünün anlatılmasıyla başlayan şiirin "*Saklı bir ay mı doğacak bizden*" şeklinde devam etmesi Oktay Rifat'ın hayata tutunma isteğini ve sevgisini destekler niteliktedir.

"Gezinirken

*Gidip gidip denize baktığın
günleri anımsa, o kokuyu duy
o güneşi, o bulutu anımsa
bir çift yürüyordu sarmaş dolaş
bir martı bağıırıyordu
anıların ağaçlı yolları denizleri
bahçeleri akıyordu küçük dereler
gibi yamaçtan ve bir ev,
açık duran pancurları anımsa
ağaçları, dalların ucundaki
yeşilliği körpeliği" (B. Ş. II, s. 586)*

Şair, yaşama sevincini ve yaşama tutunma isteğini çeşitli duyularını kullanarak ortaya koymuştur. Mısralarda tatma haricinde tüm duyulara örnek vardır ve şair bunların hepsini okuyucunun da duyumsamasını istemiştir. Şair "*Gidip gidip denize baktığın*" mısrasında ikileme kullanarak denizin yani hayatın güzelliğini sık sık görmek istediğini vurgulamıştır. Tıpkı geçmişimizde çok mutlu olduğumuz anları, bize mutluluk veren varlıkları hatırlamamız gibi. Ve yine şairin pek çok şiirindeki gibi küçük şeylerden mutlu olma duygusu sürdürülmüştür.

"Şemsiye

*Şemsiyemin altında yürüyordum.
Yağmur bardaktan boşanıyordu.
İki yanımdan seller gibi akıyordu.
Aklımda aydınlık, güneşli günler,*

*Umutlar, özlemler, aşklar, denizler,
Yürüyordum şemsiyemin altında.*

Mavi bir gök şemsiyemin altında" (B. Ş. I, s. 429)

İnsan, gökyüzüne bakarak hayaller kurar. Şair, şemsiyenin altını gökyüzüne benzeterek ruhunu etkisine almış karamsarlıktan, kötü atmosferden kurtulmak istemiş ve yağmurlu bir havada güzel günler hayal etmiştir. Yaşadığı anın tersine zamanın ötesine geçerek yaşamak istediklerini söylemiştir. Ruhundaki karamsarlığı yağmurun soğukluğundan kaçırarak güneşin umutlu günlerinde kurutmak istemektedir. Bu da şiirde dışa dönük, yaşamı her yönüyle seven bir insan profili oluşturmaktadır.

"Gündüze Geceye Özlem

*Gitmez bu böyle, bu böyle yürümez! Bir gün
Durulur bu çalkantı, doğarsın güneşe.
Bakarsın gökyüzü eski bir resim gibi
Pencerede yeniden ve kitap masada,
Tasaların, kaygıların yunmuş, arınmış,
Peşkirin, çarşafın, gömleğin yanı sıra
Uçuşuyor çırpına çırpına rüzgârda
Nerdesin alın teriyle gülen aydınlık,
Nerdesin güzel kokularla dolan gece" (B. Ş. I, s. 427)*

İnsanoğlu hayatta pek çok kötü olay yaşayabilir. Ancak insan ne kadar zor zamanlar geçirse de hepsinin bir gün geçeceğini bilmeli, yaşama umudunu kaybetmemelidir. Bu şiirde yaşama dair ümit duygusu bireysel bağlamda ele alınıp toplumun genelini ifade edecek şekilde kullanılmıştır. Güneşin doğması tasaların, kaygıların bitmesi, aydınlık günler, huzurlu geceler şairde ümit duygusu doğurmakta ve bunu okura aktarmaktadır. Eserin genelinde yaşama dair ümit teması egemendir.

Şiir dilinde yapılan söz dizimi farklılıkları konuşma dilindeki sıradanlığı bozarak onu derin ve anlamlı kılmıştır.

"Bir Karanfil

1

*Bir karanfil eskiden burada
ne güzel kokardı!*

2

*Yemek içmek uyumak
bir dam altında
tıpkı karıncalar gibi.*

3

*Önce kendi karnımızı doyuruyorduk
sonra kedininkini*

4

*İki martı geçiyor gökten
konuşarak." (B. Ş. III, s. 451)*

Farklı bir yapıyla yazılan bu şiir dört bölümden oluşmaktadır. Sanatçı konuşma dilinin kaygısızlığıyla ilk üç birimde geçmişte -büyük ihtimalle çocukluğunda- yaptıkları basit ama mutluluk verici durumları son birimde ise şimdiki zamana dönerek gökten geçen iki martıyı anlatmaktadır. Oktay Rifat, burada geçmiş günlere özlem duyan ancak şu anda da herhangi bir olumsuzluk hissetmeyen bir profil çizmektedir. Tıpkı Orhan Veli gibi ruhunda hissettiği geçmiş mutlu günlere duyduğu özlemle sanki bir anda aklına o günler gelmiş ve bu şiiri yazmıştır.

"Bayraklarımı Çektim

*Bütün bayraklarımı çektim gönderlere,
Kanımın sıcak rengine boyadım kenti.
Taşlar döşedim öfkelere giden yola,
Elimin tersiyle düzledim kuleleri.
Sevgiyi dörde böldüm, doğu, batı, kuzey
Güney, sıçramam için bir uçtan bir uca,*

İlk çekirgem, kilidime göre anahtar.

*Bahar güneşi gibi taze, tomurcuklu,
Dalında sevincimi taşıyan umutlar.
Ayrı bir aydınlık aydınlığın içinde.
Boşanın muskalarım, yağın yağmurlarım
Eskinin, karanlığın, korkunun üstüne!*

Dağdan ovaya inen sellere merhaba!

*Ben ortada duruyorum günler, geceler,
Sokaklar, evler akıyor iki yanımdan.
Sivriyim paslanmaz bir demirden ve gökten.
Topaç gibi çeviriyorum mevsimleri.
Bir fiskede devirdim, sildim yalnızlığı,
Kendi sütümle büyüyorum ölmezliğe.
Toprakta otlar, ağaçlar, ıslak yarımlar" (B. Ş. I, s. 441)*

Pozitif bir ruhla yazılan *Bayraklarımı Çektim*'e baktığımızda barışı, sevgiyi, umudu, anlatıp bunları yaymak için elinden geleni yapan bir şair karşımıza çıkmaktadır. Dil özellikleri bakımından okul çağındaki çocukların anlayabileceği şiir çocuklara birçok değeri (barış, tabiat sevgisi, sevgi, duyarlılık, erdemlilik, dürüstlük vb.) aktarmak için Türkçe derslerinde etkili olarak kullanılabilir. Başlığın "*Bayraklarımı Çektim*" olması şairin bahsettiklerinin önemini vurgulamak açısından da etkilidir.

Oktay Rifat'ın içindeki umudu, cesareti anlatan bu şiirde herkesin bildiği kelimelere yeni mana kapıları açan şair, huzuru tabiatta bulmaktadır.

Başlık bile Oktay Rifat cesareti kokar. I. ve II. Dünya Savaşları'nı gören şair, ferdi duygularını topluma da yaymak istemektedir. Yaşanan zor dönemlerin ardından değişmeyen ve değişmeyecek olan ümit dolu ahengi aramaktadır.

Bulut şiirinde şair herkesin bildiği yağmur yağma olayını herkesin bildiğinden farklı tasvirlerle anlatmıştır.

"Bulut"

Kara bir ata binmiş bulut

*Dört nal inerken gökten
Demirci çekici bırakır elinden
Tavuk başını kaldırır ve gıdaklar
Kararır ovaya doğru
Kasaba gündüzünün yarısı
Bulut geçip gider
Güneş görünür yeniden
Yollar güneşli yeniden
Dağlar uzak yeniden" (B. Ş. II, s. 59)*

Oktay Rifat'ın doğaya, insanlara ait gözlemlerini birkaç mısra da sade bir dille anlattığı pek çok şiiri vardır. Bu şiirlerin çoğunu ümit duygusuyla yazdığı görülmektedir. Çocuklara bu tarz konuların ele alındığı şiirlerin okutulması onların doğaya duyduğu ilgiyi artırır. Çünkü günlük hayatta bize sıradan gelen olayların, durumların, varlıkların şiirde yer alması onlara karşı bir farkındalık oluşturmamızı sağlar. Yukarıdaki şiirin son üç mısrasında yağmurun yağmasının ardından görünen güneşin insanın ruhunda oluşturduğu olumlu duygular okura iletmeye çalışılmıştır.

"Bademler

*Güney yelindeki cıvıltı ve koku
Kandırır her yıl çocuksu bademleri,
Dalları saran buğuyu andırırlar.
Sıçrar tomurcuk uykusundan, donanır
Bademler kış ortasında gelin gibi.
İlk sevdanın benzeri o körpe ateş,
O bir damlacık güneş, dağın ardından,
Ovaya düşmeye görsün bir kez, yandı
Ağaçtı, insandı kim olsa aldanır." (B. Ş. I, s. 521)*

Bir bademi konu alan bu şiirde doğa tasvirleri ve doğanın hareketliliği konusunda oluşan mutluluğu görmekteyiz. Şair, baharın gelişinden dolayı bir coşkuya kapılmış ve yaşama sevinci duymuştur. Bu, cansız varlıkları bile etkileyebilecek kadar büyük bir yaşama sevincidir. "Sıçrar tomurcuk uykusundan, donanır./ Ağaçtı, insandı, kim olsa aldanır." ifadeleriyle insandan doğaya aktarma

yaparak bunların nedenini bademlerin ortaya çıkmasına bağlar. Genel olarak olmazı olur kılarak mutlu bir sonu anlatan bir şair tavrı görülmektedir. Ayrıca bademin geçirdiği evreler çocuklar için ilgi çekici olabilir. Şair de kendisini çocuk gibi düşünüp tasvir yapmıştır.

Şiirde kişileştirme sanatına bu kadar yer verilmesi de onu çocuklar için dikkat çekici hâle getirmektedir.

"Aç Ellerini

Aç ellerini! Bütün örtük kapıları

Aç! Göğü ve ışığı tutmadan geçir ki

Götürsün güneşin seli ölülerini.

Bu ırmak dağdan akıyor. Bu şıprırtı,

Suyun sesinden daha saydam bu çalkaış

Ovadan geliyor. Zeytinler yüzer gibi.

Tarlanın berisinde buğuya gömülmüş,

Azgın otları başlıyor setin. Sonra çit

Ve kalın kabuklu ihtiyar kestaneler.

Bu rüzgâr yaşlı kestanelerden geliyor.

Kabarmış toprağa bak! Parmak kadar bitki,

Toplu iğne başı kadar yapraklarıyla

Yeşilin sevinci içinde. Dön yüzünü

Engine doğru, gör kendini o aynada!" (B. Ş. I, s. 528)

Burada doğa bir ayna olarak düşünülmüştür. İnsana doğaya bakınca kendini bulabileceği, görebileceği anlatılmıştır. Bu noktada tabiata karşı bir sevgi hissedilmektedir. Doğa-insan ilişkisi ele alınmakta, doğa karşısında realist bir tavır takınılmaktadır. Doğanın insana sunduklarının farkına varıp onları anlatmak isteyen şair kendi benliğinde uyanan çağrışımı şiirleştirmiştir. Aynı zamanda doğayı ayna olarak görüp "Gör kendini o aynada" şeklinde seslenerek tabiatla insan arasındaki uyuma dikkat çekmiştir.

"Yaylada

Bizim orda, güneşle aydınlanır ev, başka yağmur bilmeyiz. Güneşle oynar çocuk, başka çember bilmeyiz, Güneşi böler ağaç, güneşi meler koyun, güneşi sürer saban, başka çalgı bilmeyiz. Yaz gelince dişi bulut ışımadan güneşe göçer köylü, başka ölüm bilmeyiz." (B. Ş. I, s. 245)

Oktay Rifat'ın şiir kitabında yer alsa da mısralar hâlinde yazılmayan pek çok mensur tarzda şiiri vardır. *Yaylada* bunlardan biridir. Güneş merkezli bu şiirde güneşe pek çok kavram ve olay yüklenmiştir. Güneş, aydınlığı, dinginliği, huzuru okura duyurur, onlardaki yaşama sevincinin gün yüzüne çıkmasını sağlar.

"Kamyon Geçerken

*Kamyon geçerken
Dağların koyun sürüsü
Az sonra toparlanır
Gerilerde kalır
Dağlar içinde mavi
Koyunlar köpek ve çoban
Gözden silinmeden önce."* (B. Ş. III, s. 19)

Oktay Rifat'ın şiirlerinde doğa en basit ayrıntısına kadar yer alır. Yukarıdaki şiirde bir kamyonun bir koyun sürüsünün yanından veya ortasından geçerken sürünün dağılması ve sonrasında tekrar bir araya toplanması anlatılmıştır. *Kamyon Geçerken* çocuğun hayal dünyasını harekete geçirmesi bakımından kısa, sade ve etkileyici bir şiirdir. Şiirin arka planında bir hüznün duygusu vardır ama koyunların kısa süre içinde toparlanıp tekrar bir araya gelmesi mutluluk duygusunun hüznün duygusuna galip gelmesine vesile olmuştur.

"Tarla

*Elini buğdaya daldırdı
Bir avuç aldı
Baktı uzun uzun
Bir tarla diye düşündü
İsterse taşlı olsun*

Bir öküz bir de saban

Gerisi yalan" (B. Ş. II, s. 34)

Geçim derdi insan yaşamının en önemli konularındandır. İnsanın hayattan tat alabilmesi için öncelikle maddi zorluk çekmemesi gerekir. Şiirde taşlı da olsa bir tarlası olduğu için sevinen ve bundan mutluluk duyan bir insan anlatılmaktadır. Aynı zamanda insanların da olduğu doğaya ait ufak bir görünüm fark edilmektedir. Şair yine kendi ruh hâlini dışa aksettirmiş, tarlada elini buğdayların içine daldırıp küçük şeylerle mutlu olabilen bir insanı konu edinmiştir. Şair burada gözlemci konumundadır. Son mısradaki "*gerisi yalan*" ifadesi ise aslında diğer dizelerde anlatılanların bir bitişi, noktasıdır. Şiirin iki üç kelimelik kısa mısralardan oluşması dikkat çekici özelliklerinden biridir. Kısa mısralardan oluşan şiiri çocuklar rahatlıkla anlayabilir ve ezberleyebilirler.

Bu kadar sade bir konunun anlatıldığı *Tarla* şiirinde Oktay Rifat'ın evrene, dünyadaki en masum varlıklar olan çocukların gözünden baktığını görmekteyiz.

"Akşam Sofrası

Akşam sofrası yerde hazır

Yorgunlara minderlerle hasır.

Ne güzel, ne bulunmaz gündü

Güneş dağın ardına indi.

Çavdar somunu bulgur ve bıçak

Esmerleşen akşamlar sıcak.

Duyulan tek kuş sesi şimdi

Ovamin sessizliği belki.

Bölüştük ekmeği egemen

Babaca, yanaşma ve çoban.

Doğa baştan başa dingindi. (B. Ş. II, s. 103)

Günlük hayatın karmaşasından yorulan insan bir akşam sofrası dinginliğinde huzur bulmaktadır. Bu şiirde de yaşadığı hayattan memnun pozitif bir insan karşımıza çıkmaktadır. *"Ne güzel, ne bulunmaz gündü"* mısrası bize bunu açıkça göstermektedir. Ayrıca *"Ne güzel, ne bulunmaz gündü/ Bölüştük ekmeği egemen"* ifadelerinde şairin düşüncelerini kendi dünyasında içselleştirdiği görülmektedir.

Şiirin bütününde tıpkı çocukların dünyası gibi samimi bir dil, samimi bir hava vardır. Bu nedenle *Akşam Sofrası* çocuğa yaşama sevincinin ve huzurunun sezdirilmesi açısından etkili olarak kullanılabilir.

"Bulutlar

*Ovanın ağaçları görünür uzaktan,
kayısı, kiraz, vişne,
yemişe dururlar yaz gelince.
İki çapa sallarsınız tarlada, ağaçlara bakarsınız,
kaldırır başımızı bulutlara bakarsınız,
ağaçlar bizden sayılır, bizim ağaçlarımız,
bulutlar, bulutlar da ağaçların mı yoksa!"* (B. Ş. II, s. 242)

Sahiplenme duygusunun olduğu *Bulutlar* şiirinde doğa görüntülerine, varlıklarına hisli bir yaklaşım olduğu görülmektedir. *"ağaçlar bizden sayılır, bizim ağaçlarımız"* mısrası şairin duygularını açığa vuran önemli bir mısradır. O, doğayı sevmekte ve sahiplenmektedir. Şiirin bütününde doğa sevgisi teması egemendir.

"Görmek

*Yaprağın saydamlığını gördün mü,
gördün mü güneşin gelip geçişini
iğne deliğinden,
denizi kumsalı ve bütün gündüzleriyle
yeşilin içinden, gördün mü
yaprağın denizden geçişini!*

Gecenin gölgesine bak duvarda

*seyret duvardan gelip geçişini
yaşamın kırılışını güneşin
yanışı gibi otların içinden.*

*yapraklara bak ellerinle
gözlerinle duy
avuçlarınla kokla." (B. Ş. II, s. 358)*

Ağırlıklı olarak görme duyusunun kullanıldığı dizeler doğaya ait manzaraları sunma açısından dikkate değerdir.

Modernizmin insanı doğadan koparıp ona suni bir hava sunduğu günümüzde şair insanlara doğanın güzelliklerini hatırlatıp onları doğal yaşama çekmeye çalışmaktadır. Bu noktada şiirin modern dünyaya karşı tepkisellik içerdiğini söyleyebiliriz.

Şiirin bütününde olumlu bir hava vardır. Çocuğun anlam evreninde geniş bir yeri olan doğa, şükredilmeye değer ve umuda açılan bir kapıdır.

"Büyükannem

*Büyükannemin evi denizi görürdü
ufacıktı, beyazdı
çingırağı çalardı çın çın
gelenler için, gidenler için,
karşıya düşerdi Ortaköy Camisi
büyükannem kucağında kedisi
pencereden bakardı
ince yüzlü saz benizli bir kadın
leylak kokardı hırkası
bahçesi yasemin" (B. Ş. II, s. 619)*

Şiirlerde aile fertlerinden birine yer verilmesi o şiiri çocuk için daha ilgi çekici kılar. Bu şiirde büyükannesini hatırlayıp çocukluğuna giden, büyükannesini ve onun evini tasvir eden bir Oktay Rifat görmekteyiz. Oldukça açık, anlaşılır bir dilin kullanıldığı eser, doğaya ait izlenimler de aktararak yaşamın küçük ayrıntılarını sunan olumlu bir atmosfer çizmektedir.

"Balıkçı

*Denize vuran balıkçı
bir aynadan döner bize
yüreği rüzgâra göre
mintanı yamalı
ayakları çıplak
elleri ne güzel*

*denize vuran balıkçı
kuşu yıldızı getirir bize
kabuklu böcekler ve yosun
bırakır sepetini küpeştesine
denizde pupa yelken günümüzün*

geceler kısacık gündüzler uzun" (B. Ş. II, s. 525)

Şiir bir denizcinin yaşamı anlatılarak yaşama sevinci duygusu üzerine kurgulanmıştır. Balıkçıyı gören şair mutlu olmaktadır ve aslında bu Oktay Rifat'ın denize olan ilgisini de açığa çıkarmaktadır.

Çocuksu ifadelerin kullanıldığı şiirde balıkçının tasvir edilme şekli oldukça samimidir. Nükteli dilin kullanıldığı mısraların sonunun "*geceler kısacık gündüzler uzun*" şeklinde bitmesi şairin okuru şaşırtmaya çalıştığını göstermektedir.

"Eski Ramazanlar

*Eski ramazanlarla ilgili anılar
akşam saatleriyle başlar
fıstıklı yollarıyla koca bahçe
ardından güneşin battığı ağaç
masanın durduğu varanda
reçelin, böreğin, dolmanın çeşidi
tıpkı bugünkü gibi
bir yanda kuş sütü eksik sofrası*

bir yanda topu bekleyen aç" (B. Ş. II, s. 596)

Eski Ramazanlar sanki bugün yazılmış gibidir. Herkes eski ramazanların daha güzel olduğunu söylüyor çünkü eski ramazanlarda hepimiz ya çocuktuk ya gençtik. İnsanlar eski ramazanları özlerken aslında sonsuz mutluluğu özlemektedir.

İnsanoğlu çocukken ya da gençken ölümü düşünmez. Hayatın içindedir, hayata bağlıdır. Genellikle sevdiği herkes yanındadır. Eski ramazanları özleyen şair de aslında hayata sıkı sıkıya bağlı olduğu dönemleri özlemektedir.

"Ne Zaman

*Ne zaman kapasam gözlerimi
bahçeyi düşünsem
Altına sofr kurduğumuz ağaç
tek tek yapraklarıyla gelir aklıma
gökyüzü görünür aralardan
güneş çakıp söner
küçük kapıdan girerim eve
kaldığı yerden geçmeye başlar
sofanın yazında günlerimiz
pencereler ardına kadar açık
perdeler sedir örtüleri mis
gibi çamaşır kokar, tahtalar sarı,
bir çiçek bulutunda saksılar." (B. Ş. II, s. 599)*

Geçmişe dayalı bir özlem görülmektedir. Şair, geçmiş güzel günlerini düşünmektedir. Aslında basit şeylerden bahsediyormuş gibi görünüyor ama şaire bunlar mutluluk vermektedir.

Oktay Rifat pek çok şiirde olduğu gibi burada da biçimsel bağlardan kurtulmuş, ölçüsüz uyaksız yazmıştır. Aynı zamanda şiirde söz sanatlarının olmaması, sade bir anlatımın olması onu biçim olarak basit ama dikkat çekici bir forma kavuşturmuştur.

"Bugünlük

*Davran güzel
bugünün de kapısını kapat
iyi işler yaptık ekmeği
düşle yoğurduk aşkla
güller serptik peynir ve zeytinle
sırça kapılar bulut pencereler
fildişi tarak oyalı yemeni
bugünlüktü*

*yarın ağaç yapraklarını dökebilir
eksik bir bakışla." (B. Ş. III, s. 213)*

Dünyanın fâniliğinin hissedildiği şiirde şair, kendi ruhundaki pozitiflikle dış dünya arasında yakınlık kurmuştur. O, dünyanın gelip geçici olduğunun ve ölümün farkındadır. Bu sebeple "*Davran güzel*" diye başladığı şiiri "*yarın ağaç yapraklarını dökebilir/ eksik bir bakışla*" mısrasıyla bitirmesi ve sanki bu üç mısranın birbirini tamamlaması (Yarın eksik bir bakışla ağaç yapraklarını dökebilir. Bu sebeple güzel davran.) dikkat çekicidir. Dünyayı ve yaşamı seven Oktay Rifat, hayal unsurlarıyla bezediği bu şiirde okura doğrudan yaşadığı hayatın değerini bilmeleri, her şeyi sevgiyle yapmaları gerektiğini sezdirmektedir.

4.3. Melih Cevdet Anday'ın Yaşama Sevinci ve Tabiat Sevgisiyle İlgili Şiirleri

Bu bölümde Melih Cevdet Anday'ın tüm şiirleri incelenmiş. Bunun doğrultusunda yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleriyle örtüşen şiirlerine yer verilerek şiirler yorumlanmıştır.

"Yeni Baştan

*Tam üç ay hasta yattım
Kendimi bilmeden;
Ve şehrin sokaklarını
Tavlada dübeş kapısını
Sevdiğim kızın yüzünü unuttum
Şimdi ne güzel yeni baştan*

Yürümeye ve sevmeye başlamak" (Bütün Şiirleri, s. 39)

Şair, hastalıktan sonra içinde oluşan yaşama sevincini aktarmaktadır. Duygular hastalık-sağlık zıtlığı bağlamında işlenmiştir. Hastayken hissettiği kötü ruh hâlini, şikâyetini yüksek sesle söyleyemeyen, inceden inceye derinden hissettiren ancak iyileştiğinde duyduğu mutluluğu açıkça söyleyen bir şair görmekteyiz. Hastalıktan sonra yeniden doğmuş gibi hissettiğini, hayata duyduğu bağlılığı samimi bir şekilde okurla paylaşmıştır.

Çocuklar, doğaya uyum sağlama ve doğayı sevmek konusunda yetişkinlerden daha yeteneklidirler. Tabiatındaki ufak bir canlılık, küçük bir kıpırdanış çocukların yaşama sevinciyle dolmasına vesile olur. M. Cevdet'in *Serçe* adlı şiiri buna örnek gösterilebilir.

"Serçe

Çamaşır asılı ipten

Duran küçük serçe

Bana acıyarak mı bakıyorsun?

Halbuki ben güneşin

Ve ilk beyaz yaprakların altında

Senin uçuşunu seyredeceğim." (s. 40)

Şiirin odak noktasının serçe olması, tabiatın Melih Cevdet için tükenmez bir kaynak olduğunun işaretidir. Küçük bir serçeye çocuksu bir ifadeyle seslenen, serçeyi seven, onun uçuşunu izlemekten mutluluk duyan bir birey karşımıza çıkmaktadır.

"Bir İlkbahar Şiirine Başlangıç

Hava ne kadar güzel öğretmenim

Yollar, ağaçlar, kuşlar ne kadar güzel

Yeryüzü pırıl pırıl öğretmenim

Gizlisi saklısı kalmamış dünyanın

Nesi var nesi yok dökmüş ortaya

Bütün bitkiler, bütün hayvanlar, bütün taşlar

Sürüngeçler, konglomeralar, serhaslar

*Hepsi, hepsi ortada öğretmenim.
Ne olur biz de gidelim
Burda kalsın kitaplar
Burda kalsın iğneli karafatmalar
Kollarından, bacaklarından gerilmiş kurbağalar
Burda kalsın hepsi
Bomboş kalsın evler okullar
Hapishaneler, hastaneler...
Öğretmenim, sevgili öğretmenim
Sırtımıza alırsız hastaları
Kim bilir ne özlemişlerdir kırları...
Ya mahpuslar
Ne sevinirler kim bilir
Sarılıp sarılıp öperler adamı." (s. 72)*

Çocuklar duygularını yetişkinlerden daha farklı dile getirirler. Bu şiire baktığımızda çevresini gözlemleyen, anlayan ve yorumlayan bir çocuk görmekteyiz. Dış âleme ait unsurlar geniş yer tutmaktadır ve doğaya ait görünümüler çocuksu bir dille yalın düzeyde anlatılmıştır. Yaşama ve tabiata duyulan sevginin çocuklara aktarılabilmesi adına etkili bir şiirdir.

Aynı zamanda "öğretmenim" ifadesi de dikkat çekicidir. Daha ilk mısradan öğretmenine seslenen çocuk hislerini anlatarak ona ne kadar değer verdiğini de göstermektedir.

"Ağız Mızıkası"

*Dün gece yatmak üzere iken
Evin önünden biri geçti,
Ağız mızıkası çalarak...
Ve bana çocukluğumda
Akşamüzeri mangal yaktığımız
Bahçe kapısını hatırlattı
Emniyet Sokağı'ndaki evin" (s. 34)*

Her insan çocukluğunda yaşadığı masum duyguları, güzel günleri özlemle ve mutlulukla anar. Şair, burada çocukluk günlerindeki mutluluklara özlem duyan insanların temsilcisidir. Yani onların iç sesi gibidir. Bir ağız mızıkasının sesi onu çocukluğuna götürmüş, anılarını gün yüzüne çıkarmıştır. Küçük bir ayrıntının ona böyle mutluluk vermesi şairin içinde var olan yaşama sevgisini dışa vurmasını sağlamıştır.

Şiiri yapı olarak inceleyecek olursak iki uzun cümlemin yedi mısraya dikkat çekici ve anlaşılır şiir formunda yayıldığını görmekteyiz.

"Balıkların Güneşi

*Balıkların güneşi yapın beni
Yosunlar arkasında parlayayım
Batık bir eski para gibi.*

*Bulutların ikindi çanı yapın beni
Rüzgârla yedi kez soluklanayım
Asma yaprağının değdiği.*

*Ağaçların belleği yapın beni
Şarabın bayrağını taşıyayım
Yıldızların delik deşik ettiği.*

*Taş gibi maviye boyayın beni
Zakkumların dibine atın beni." (s. 372)*

Melih Cevdet'in doğadaki varlıklarla münasebet hâlinde olma isteğini anlatan *Balıkların Güneşi*'nde sonsuz olma isteği dile getirilmiştir. Balıkların güneşi, ağaçların belleği olma, zakkumların dibine atılma isteği vs. hayata sonsuz bir tutunma isteğini en azından hayata iz bırakma amacını taşıyor. Ağaçların belleği olmak demek bir ağacın yaşı kadar belki yüzyıllar boyunca hayatta kalmak, çevresini uzun yıllar gözlemlemek; balıkların güneşi olup yosunların arkasından parlamak demek yine hayatta kalıp tabiatın doğal işleyişinde var olmak demektir. Ferdî duyguların hâkim olduğu bu şiirde şair; yaşama olan bağına güneş, çan, bellek, mavi

gibi sembollerle anlatmıştır. Bunların sonucunda şiirde hem yaşama sevincinin hem de doğa sevgisinin var olduğunu söylemek mümkündür.

"Yeni Bir Dünya

*Dünyada geçirdim çocukluğumu
İnsanlardan eşya yaparlar
Kırmızı bir orman iki boyutlu
Kendi başına yağardı kar.*

*Gel gör ki öldüğümde bilemedim,
Elimde bunca sözcük kaldı,
Nerde geçecek benim erginliğim
Bu dünya bir daha olmalı.
Bir dünya daha olmalı,*

*Bir dünya daha olmalı burada
Bir yerde, o kadar yakın ki,
Seslensem duyacak belki,*

Belki başladım onu yaşamaya." (s. 315)

Şiirdeki çocuk, çocukluktan erginliğe geçiş aşamasında dünyanın acımasız bir yer olduğunu fark etmiştir. İnsanlardan eşya yapılması ve -dünyanın benzetildiği düşünülen- ormanın kırmızı olması bize bunu gösteriyor. Çünkü kırmızı çatışmanın, korkunun, kargaşanın rengidir. Tam erginliğe geçeceği sırada bu dünyada yaşamaktan korkmaya başlıyor. Kendi ölümünü düşlediğinde de hayal kırıklıkları artıyor. Aynı çocuğun umutla "*Bir dünya daha olmalı*" demesi çocukluğuna sakladığı yaşama sevincini tekrar bulabileceği; güzel, korkusuz bir dünya arzuladığının belirtisi. Ve bu dünyayı bulma konusunda çok umutlu. "*Seslensem duyacak*" demesi bunun göstergesidir. Tüm bunlar şairde kuvvetli yaşama sevincinin olduğunu fark ettirmektedir.

"Ağaçların Yukarıdaki Yaprakları

Uzanılmaz.

Kuşlara ve güneşe mahsustur.

Hiçbirimizin haberi olmasın

Yukarıdaki yapraklardan..." (s. 47)

Dört mısradan oluşan metinde dolaylı yoldan anlatılmaya çalışılan bir yaşama tutunma isteği hissedilmektedir. İnsanoğlu yaşamında her istediğini hemen elde ederse bir süre sonra amaçsızlaşır ve hayatından memnun olmamaya başlar. Şair ise hayattan bunu beklemiyor. Ulaşamadığı güzellikler olduğunu bilip yaşamak ona umut veriyor.

"Sevda Rüzgârı

Amanın bana bir hâl oldu

Bir hâl oldu a dostlar

Amanın beni bir rüzgâr aldı

A dostlar bir rüzgâr aldı

Bu rüzgâr ne rüzgârı

Amanın sevda rüzgârı

Sevda rüzgârı a dostlar!" (s. 71)

Âşık olmadan önceki hâlden âşık olduktan sonraki hâline geçiş tarzını ortaya koyan şairin doğal dilin tüm imkânlarını kullandığını, duygularını samimi bir üslupla dile getirdiğini görmekteyiz. İnsanın içindeki aşk, sevgi duygusu onda olumlu duygular yeşertir ve hayata tutunma bağlarını kuvvetlendirir.

Okura "dostlar" şeklinde seslenen şair, sevda rüzgârının onu sarmasıyla duyduğu mutluluğu canlı bir anlatımla okura sunmaktadır.

"Orta Yaşlı Kadın

Daha çocukluğu bitmeden

Elli yaşına basıverdi bir gün,

Orta yaş dedi, aldırmadı önce,

Ama ne salıncak var sallanacak,

Ne ip, ne kaydırak, aklını başına topladı,

Tombullaştı, evi, kocası, kızı,

Pahalılık, kesilme, unutmalar...derken,

Başladı sallanan bir ağaç gibi düşünmeye" (s. 374)

Orta Yaşlı Kadın şiirinde şair, ömrün geçip gittiğini, insanların günlük hayatın telaşından, yoğunluğundan kurtulup hayatın gerçek anlamını kavramaları gerektiğini okura hissettirmeye çalışmıştır. Bunun için her okuyanın gözünde canlanabilecek orta yaşlı bir kadın figürü kullanmıştır. Bu figür; yaşamın tadına varmadan bir ömür geçiren sonrasında akıp giden zamanı geri getiremeyeceğini anlayan ve düşünmeye, sorgulamaya başlayan insanları temsil etmektedir. Son mısrasındaki *"sallanan ağaç"* ifadesi de dikkat çekicidir. Ağacın sallanması demek artık yıkılmaya yüz tutmuş olması demektir. Şair, ağacın devrilmeye başlamasıyla insanın ölüme yaklaşması arasında bağ kurmaktadır.

Yaşamı seven insanlar onun değerini bilip yaşamı keyifli geçirmek isterler. Melih Cevdet, bunu okura fark ettirmeye çalışıp onlara yaşamdan tat almaları gerektiğini sezdirmeyi amaçlamıştır.

"Yeni Yol

Vakit gelmiş

Dilimin çözülmesi vakti

Gece yarısından bir saat sonra

Uykum kaçıp gitmiş

Bir ben uyanıvermişim bu saatte

Sözüm var söyleyecek besbelli

Uyuyun, uyuyun daha iyi anlamak için

Mutlu edeceğim hepinizi

Size her şeyin kolay ve sade olduğunu öğreteceğim

İmkansız saadeti icat edenlere inanmayın

Harbin gereğinden bahsedenlere inanmayın

Size hayatın kolay ve sade olduğunu öğreteceğim.

Kendimde iyilik ve doğruluk hissediyorum

Büyük bir yolculuğa başlangıç

*Ey haksızlığın ve yalanların amansız düşmanı
aklım*

*Ve ey kalbimdeki sonsuz aşk
İkinize güveniyorum. (s. 63)*

Şair, dünyada mutlu bir şekilde yaşamanın zor olmadığını ifade etmektedir. Bunu yaparken de konuşma havası içindedir. İnsanlar yaşadığı bunaltıdan, karamsarlıktan kurtulmak için onlara güzel şeyler anlatacağını söylemekte ve bu güzel durumları sıralamaktadır. Aklına ve kalbine duyduğu güven şairin hayata bakış tarzını etkilemiştir. Bunu son mısralarda ifade etmiştir ve böylece okurun şiirden daha fazla etkilenmesine fırsat vermiştir. Başlığı bile umut vaat eden bu eser çocuklara yaşama sevgisini kazandırmak için rahatlıkla kullanılabilir.

"Netice

*Niçin senelerce bütün kuşlara
Mavi denize ve mavi göğe
Hep şiir yazmak için baktım?
Hâlâ hatırlıyorum o günü
Uzun bir hastalıktan kalkmışım
Yalnız ilk bakışında camdan
Deniz denizde, bir defaya mahsus...*

*Yarım metreyi aşan bu kol
Nasıl tutar gemi direklerini uzaktaki
Ve güzelim çakılları derinlerde...*

*Kuşlar her isteyene türküsünü söyler
Ağaç şairin gidemeyeceği yerde
Gök onu sevenlere kaçmış" (s. 29)*

Netice'de huzuru arayan ve bunu doğada bulmayı amaçlayan bir Melih Cevdet ruhu vardır. Doğanın farkına varmayan ve onu sevmeyen insan mutlu olamaz. Son üç mısra şairin düşüncelerini aktarması açısından oldukça açıktır. Nitekim kuşların şarkısını pozitif bir bakışla doğaya kulak veren, onları dinleyen

insanlar duyabilir; gökyüzüne öylesine bakmakla severek bakmak arasında büyük fark vardır.

"Aydın'a Nekahat

Hemen unutacağım hastaneyi

İlk çıktığım gün sokağa

Hele bir çarşıdan geçeyim

Kahvede otururum belki

Belki potinlerimi boyatırım parkta

Sonra da istasyona giderim

Hele bir sokağa çıkayım" (s. 549)

Hastaneden çıktıktan sonra yapmak istediklerini sıralayan bir anlatıcı karşımıza çıkmaktadır. İnsanoğlu hastalıklardan sonra hayatın saadetini daha derinden hisseder ve sağlığına şükreder. Bu şiirde de hastalıktan sonra yaşama ümidiyle "Aydın"a yani kendine edilen tavsiyeleri dinlemeyen "ben"in isteği doğrultusunda, gündelik arzuları peşinde gününü geçireceğini söyleyen bir birey bulunmaktadır. Buradaki sağlıklı yaşamdan duyulan mutluluk ve ümit duygusu önemlidir.

"Düzenli Dünya

Bayılırım şu düzenli dünyaya

Kış yazı

Bahar güzü

Gecesi gündüzü sırayla.

Ağaçların kökü içerde

Bütün ağaçların kökü içerde

Dağların başı yukarda

Bütün dağların başı yukarda

İnsanların aklı başında

Bütün insanların aklı başında

Beş parmak yerli yerinde

Baş, işaret, orta, yüzük, serçe.

*Diyelim kalksa da serçe
Orta parmağa doğru yürüse
Ne haddine!*

...

*Yahut ne olur koca bir dağ
Baş aşağı gelsin
Aman Allah göstermesin.
Bayılırım şu düzenli dünyaya
Altta ölüler
Üstte diriler
Gel keyfim gel." (s. 81)*

Varsayımlar üzerine kurulmuş bu şiirde doğanın düzenini, dengesini seven Melih Cevdet bu denge unsurlarını samimi bir dille sıralamıştır. O, doğadaki her şeyin bu kadar muntazam olmasına hayranlıkla bakmaktadır. Aslında herkesin baktığında görebileceği durumlara şiirde yer verilmesi yaşamın koşuşturması içinde Allah'ın yarattıklarını göremeyen insanlara da ince bir eleştiridir.

Şairin son mısrada yaşamdan duyduğu tadı aktarması onun içindeki yaşama duygusunun dışa nasıl yansıdığını göstermesi açısından anahtar konumundadır.

"Çok Güzel Şey

*Yaşamak güzel şey doğrusu
Üstelik hava da güzelse
Hâlâ gücün kuvvetin yerindeyse
Elin ekmek tutmuşsa bir de
Hele tertemizse gönlün
Hele kar gibiye alnın
Yani kendinden korkmuyorsan
Kimseden korkmuyorsan dünyada
Dostuna güveniyorsan
İyi günler bekliyorsan hele
İyi günlere inanıyorsan
Üstelik hava da güzelse*

Yaşamak güzel şey

Çok güzel şey doğrusu." (s. 102)

Havanın güzel olması iki kere tekrar edilerek hava durumunun insan ruhuna etkisi vurgulanmıştır. Bu tarz söylemler Melih Cevdet'in diğer şiirlerinde de karşımıza çıkmaktadır.

"Hele tertemizse gönlün/Hele kar gibiye alın/Yani kendinden korkmuyorsan" mısraları kişinin kendisine olan saygısı ve dürüstlüğüne de dikkat çekmektedir. Çünkü bu duygular da insanın hayattan tat almasını sağlar.

Yaşama dair güzelliklerin ortak paydada bulunduğu şiir baştan sona kadar yaşama sevgisiyle doludur. Yaşamı sevmek için tüm sebepler sıralanmıştır. Bu sıralama sırasında konuşma havasının olması okuru çekmek için oldukça etkileyicidir. *Çok Güzel Şey* şiiri çocukların doğayı sevip yaşama sevgisini kazanma sürecinde rahatlıkla kullanılabilir. Ayrıca mısraların konuşmanın ritmine uydurulmaya çalışılması şiirin akıcı bir şekilde okunmasını da sağlamaktadır.

"Yağmur Altında

Yirminci yüzyılı yaşadım

Ertelenmiş bir yüzyıldı bu

Yıkık bir sur yazgımızın uydusu

Bekletir ömrü yürüyen ayla birlikte

Bırakmaz günün adını koyalım

Yanıtız bir yaşamdı erdemimiz

Herkes içindi ve kimse içindi

Okunmamış bir yazı, umudu doyuran,

Duaları düşünmek neye yarar

Kurgular tutuşturdu bacalardan.

Yirminci yüzyılı taşıdım

Tedirginliğimizin zorbalığıdır sanrılar

Ve tohumun beklenmedik gürültüsüyle

Çıplak su gibi yinelenir zaman

Gökyüzünde usumuzun dirliği"

Şiirde 20. yüzyıl eleştirilmiştir. Şair "20. yüzyılı yaşadım" mısrasıyla başlar ve 20. yüzyıldan duyduğu mutsuzluğu, ümitsizliği karamsar bir şekilde anlatır. Bu uzun şiirin son kıtasında 20. yüzyılın karmaşasından ve kaygılarından kurtulmak için doğaya sarılmayı çözüm olarak sunan bir şair karşımıza çıkmaktadır.

...

"Dingin ol ruhum, belki uzaklarda

Bir yerde nicedir ilk dizeleri

Yaratıyor acıklı destanımızın

Çağlar sonra hayranlıkla okunmak için

Belki benzer umursamazlığımız kahramanlığa

Kalk dostum ormana gidelim

Geyik sesleri içine çökelim

Yeniden doğuş, kıvanç, uyum

Kurgular bir yana biz bir yana

İlk kez düşünmeden görelim

Martılar gibi yağmurun altında" (s. 529)

Şair, etrafını saran modern hayat karmaşasından, dünya savaşlarının ruhunda yarattığı buhrandan kurtulmak için onunla çatışmaya girmekte, kendisini kuşatan şehirden kaçıp doğaya sığınmak istemektedir. Ve bu duyguyu parçalanmış olarak şiirin bütününe yerleştirmiştir.

Tabiatın saflığı insan doğasına uygundur. Modernizmin esaretinden kurtulup doğanın saflığına sığınmak isteyen şair duygularını samimi hitaplarla (dostum) ve cümlelerle okura aktarmıştır.

"Bolluk

Yonca pazar günü toplanır, insan pazartesi,

Peygamber çiçeği bilmeden ölür,

Omahalar çiçek koparmaz gece

Çünkü bolluğu ölümler getirir bize,

Suda boğulmuş martı ölümsüzdür.

*Ve yaşılandım buzlu camın havailiği gibi,
Savaşan yalnızlığın gökyüzü kış,
Sabah yumuşak karla yükseldikçe
Artık ölüm tümünden yerleşmemişcesine
Belleğin eşiği yunmuş yıkanmış*

*Deniz sen her zaman kusursuz düşündürdün beni,
Çok eskidenmiş gibi öliyorum
Tanımadığım otlarla iç içe
Çünkü bolluğu ölümler getirir bize,
Ama bir şey daha var biliyorum." (s. 521)*

Ölüm gerçeğinin farkında olan şair bunu anlatmak için yine doğaya ait unsurları kullanmıştır. Şiirde yaşamı seven, ölümden korkan bir birey karşımızdadır. Ölüme vurgu yapılarak okura yaşamın güzelliğinin farkına varılması gerektiği hissettirilmiştir.

Çocukların doğayı tamamen sahiplenip sevebilmeleri için onu tanıyıp çeşitli özellikleriyle bilmeleri gerekir. Bu şiirde doğaya ait ayrıntılar verilerek çocuğun onu tanınması, onun farkına varması da amaçlanmıştır. Aynı zamanda doğanın da insanı sevdiği, insana çeşitli armağanlar sunduğu da hissettirilmiştir.

"Tezgâh

*Benim bir ödevim var
Yaşamak için geldim dünyaya
Ama nedir bilmeden saadet
Araya araya*

*Bazen düşünüyor da insan
Hiçbir şeyden haberi yok toprağın,
Saadet yüzünden açmışız aramızı
Bu ağaçtan, bu yıldızdan, bu kuştan*

*Ömrüm oldukça şiir yazacağım
Selam olsun benden arda kalanlara
Bilsinler yürüdükleri yolları,
Oturdıkları masayı bilsinler*

*Kan ter içinde koşmuşum ama kaçmış vapur
Zarar yok denize bak yeni baştan
Her şey öyle taze, öyle güzel ki
Bitmez, tükenmez dünyadaki maceran...*

*Biz bir kumaş dokuyoruz
Güle oynaya,
Ne mesuduz, ne bedbahtız
Başka, bambaşka" (s. 45)*

Günümüz insanı mutluluğu maddi kazançlarda aramaktadır. Hâlbuki mutluluk bir kuşun civıltısının duyulmasında, kışın ardından bir ağacın çiçekler açmasında gizlidir. *Tezgâh* şiirinde şair insanların mutluluğu görememelerine hayıflanma şeklinde bir tepki göstermekte, onlara yaşamın güzelliklerini fark ettirmeye çalışmaktadır.

Başından sonuna kadar yaşamın güzelliklerini anlatan bu şiir hem dil özellikleri hem yapı bakımından okul çağındaki çocukların seviyesine uygundur. İnsanın doğadan ayrılmaması gerektiğinin de vurgulandığı şiirde yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleri bir aradadır. Hayatı bir kumaş dokumaya benzeten Melih Cevdet, bu kumaşı güzel dokumak için gidilmesi gereken yolları da sunmuştur okura. *Tezgâh* çocuklara yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerlerini aktarmak için elverişli bir metindir.

"Bize Bağlı

...

*Bu akşam da gönlümüzce bitmediyse gün
Demek tümü bizim omuzlarımızda yükün
Gelin buna bir çare bulalım*

*Bunca olduğumuz gayrı yetmiyor
Yarın daha iyi adam olalım
Yarın daha sağlam daha akıllı
Yarın daha sevdalı daha haklı
Günün bize bağlı olduğunu bilelim" (s. 112)*

Hayatta mutlu olmak da mutsuz olmak da insanın elindedir. Şair, okura seslenerek bir anlamda yaşamda mutlu olmanın anahtarını onlara sunmuş ve geleceğe dönük tavsiyelerin altını çizerek yaşamdan tat almanın bize bağlı olduğunu hissettirmek istemiştir.

"Kapı
*Ağacın yanından geçiyorum
Ağaç yerli yerinde
Dönüp bakıyorsa birdenbire?
...
Ben de sizinleyim ben de
Yerli yerindeyim ben de ağaç gibi
Taş gibi soğuk
Güneş gibi sıcak
Rahat mı rahat deniz gibi*

*Bir gün dedim ki kendi kendime
Gözlerim de varmış demek
Ellerim ayaklarım gibi
Bunu aklımla buldum
Önce ellerim ayaklarım akıllandı
Sonra ellendi ayaklandı aklım
Artık iş bölümü hak getire*

*Ben yıktım bu kapıyı ben
Deliler gibi hayvanlar gibi
Karşıma çıktı ansızın*

O mutlu, güvenli, doğal

O yalansız, duru, ilk

Yitik evren" (s. 114)

Şair, günlük hayatın verdiği bunaltıdan kurtulmak için kendini tabiattaki varlıkların durumuyla özdeşleştirmiş bunun için "*Ben de sizdenim ben de*" ifadesini kullanmıştır. Şairi mutlu eden budur. Şiirin "*Bir gün dedim ki kendi kendime*" mısrasından sonra her zaman var olan bir şeyi yeni fark eden bir birey tavrı görülmektedir. Şair bunu okurun dikkatini çekip anlattıklarını etkili kılmak için yapmıştır. Son üç mısra onun doğaya sevgisini aynı zamanda doğanın ve insanların değişimlerinden duyduğu hüznü hissettirmektedir.

"Göl Kıyısında

Gün doğuyordu erken erken,

Uyuyakalmış üç martı var gölde,

Dik aç bir üçgen yapmışlar,

Üç beyaz nokta, kımlıtsız.

Bir karabatak ha bire dalıyor,

Sular aydınlandı ya, balıklar uyanır,

Bir bir yukarı çıkarlar, yüze" (s. 373)

...

Göl Kıyısında adlı şiirde doğaya ait görünüşleri şair kendi bakış açısından anlatmıştır. Çocukların bu tarz şiirleri okuması hayal dünyalarının da gelişmesini sağlar. Bir şeyi fark etmenin onu sevmenin temeli olduğundan hareketle doğadaki güzellikleri erken yaşlarda fark eden bireylerin onu daha çok seveceği yorumu yapılabilir.

"Ukde

Bir gün ışığa döner yaprak,

Ümitler kızarır kütükte,

Elbette diner bu sağanak,

Kaybolur içimdeki ukde.

*Sandalımı bırakmıyor su,
Silinmiş dönüp baktığım iz,
Çoktandır kaybettiğim arzu,
Boşuna çırpındığım deniz.*

*Dudağımı ıslatan zemzem,
Testisinde çökmesin dibe,
Rüzgârla doğacak madem,
Bu yolu kapayan eksibe.*

*Bir gün ışığa döner yaprak,
Üzümler kızarır kütükte,
Elbette diner bu sağanak,
Kaybolur içimdeki ukde." (s. 23)*

Şairin içinde bulunduğu huzursuz bir durum vardır ancak ilerisi için de umutludur. Bu umut onun yaşama tutunma sebebini artırmaktadır. Yaprığın ışığa dönmesi karanlıktan kurtulma isteğine, sandalın suyu bırakmaması hayata bağlanma isteğine, sağanağın dinışıyle şairin içindeki ukdenin kaybolması ümit duygusunun doğmasına işaret ediyor.

Şiirin başlığı da üzerinde durulması gereken bir noktadır. TDK sözlüğünde ukde iki şekilde tanımlanmıştır:

1."Birinin yapmakla yükümlü olduğu iş, görev, sorumluluk, 2.İçe dert olan şey, düğüm, yumru." (Büyük Türkçe Sözlük, 2008)

Bu tanımdan hareketle şairin içine dert olan şeyleri çözüme kavuşturarak yaşama daha sıkı bağlanacağını görüyoruz.

Şiirin ilk ve son dördlüğünün aynı olması da yaşama tutunma isteğinin açık bir göstergesidir. Bu tekrar, anlatılmak istenenin vurgulanması noktasında etkili olmuştur.

"Güneş Salıncağı

*Güneş salıncağı sallanır
Penceremde bulut dizerken.*

*Her şey aynı yerde hiçliğin taşı,
Denizin zamansız doruğu gömülmüş
Toprak ve bir yere gitmeyen yel*

*Varlamak içinmiş gibi zamanı
Sallanır durur güneş salıncağı" (s. 183)*

Melih Cevdet'in pek çok şiirinde gördüğümüz güneş kavramı burada da karşımıza çıkmaktadır. İnsanlığın en eski çağlarına ait temel unsurlardan olan güneş motifi bu şiirde "*güneş salıncağı*" tamlamasıyla yaşama dair ümit duygusu bağlamında kullanılmıştır. Hayalî ifadeleri (güneş salıncağı, bulut dizerken vb.) barındıran mısralar çocukların masalsı dünyasını beslemesi açısından da önemlidir.

"Yan Yana Her Şey

*Bir balık uyur, denizi yaratır
Martıların tüneği dibinde,
Yan yana martıların, ki evreleri yoktur,
Bir yaşta hepsi, bir boyda.*

*Toprağı arala, ellerinle bak,
Yan yanadır günlerin taneleri,
Ne önce, ne sonra*

*Ne önce, ne sonra
Üst üste kurmuşlar kentleri
Sarmışlar masalla" (s. 185)*

Şiirde doğanın düzeni, insana verdiği huzur ve insanın ruhunda oluşturduğu yaşama sevincinden bahsediliyor. Bize düşen görev bu mükemmel düzeni fark edebilmektir.

Son bölüme baktığımızda bu bölümün yedi mısra anlatılanlardan biraz daha farklı olduğunu görmekteyiz. Allah'ın yarattığı güzel düzene insanların müdahale etmesi, kentlerin kurulması ve karmaşası insanı boğan bir durumdur. Beton yığınlarının arasında kalmış insan da bundan kurtulmak için masallara ya da hayata

tutunmayı sağlayan pembe yalanlara başvuruyor gibi bir izlenim uyandırmaktadır. Doğadan ayrılıp boğucu kent hayatına alışmaya çalışan insanın zaman ve mekânın değişmesiyle hayata bakış tarzı da değişime uğramıştır. Hâlbuki insan ait olduğu doğada gayet mutludur.

"Ağaç Oldum

Bir ağacın altından geçiyordum

Ne olduysa oldu bir anda

Ayrılıverdim kendi kendimden.

Haşhaş çiçeği oldum güneşte eğik,

Kaplumbağa kabuğu, düğün evi,

Sayıklama oldum, bir dolu ad.

Kör bir tanrı gibi rüzgârı yeden

Taç yaprağı oldum, yüzyıl oldum,

Bir böcek gibi küçücük bir an.

Bir ağacın altından geçiyordum

Ağaç oldum kendi kendine giden

Gördüm toprağa batmış birini." (s. 219)

Topraktan gelen insan, yaşamı sonlandığında yine toprağa dönecektir, gerçeği bu şiirde karşımıza çıkmaktadır. Dış âleme ait izlenimleri iyi tespit eden şairin hayata bakış tarzı gerçekçidir. Şair, haşhaş çiçeğinin duruşundan kaplumbağa kabuğuna kadar küçük ayrıntıları vererek büyük ve küçük tüm kavramlarıyla yaşamın akıp gittiğini, insanın da bu gidişin bir parçası olduğunu anlatmaktadır. Şair yaşamı çok sevse de ona gerçek hayatı hatırlatan bir ölüm vardır. Yaşam bir döngüdür ve bu döngünün içinde insana düşen, yaşamı en ince noktasına kadar fark edip sevmesidir. Tabiat sevgisi ve yaşama sevincinin bir arada sunulduğu şiir bu değerlerin aktarımında rahatlıkla kullanılabilir.

"Ot

Git kırdan bir ot bul kendince,

Başka bir dünyada kökleri,

Çiçek verince bakakalmış,

*Hani dingin vapor dumanını bilirsin,
Köşe bucak duran rüzgârı sabahleyin,
Gökten inen sessizlik gibi,
Kutsa onu, hiçbir şey deme,
İnsan öğrenmek için yaşar."* (s. 337)

Ot şiiri şairin üslubunu ve hayata bakış tarzını gösteren güzel bir örnektir. Özellikle son iki mısırda doğayı öğretmen olarak gören Melih Cevdet'le karşılaşmaktayız.

Doğa, hayatımızın manasını ifade eder. İnsanoğlu hep doğaya sığınma, doğada kendini bulma yönelimindedir. Doğa aynı zamanda insanın özüdür. Onu öğrenen insan, özünü de öğrenmiş olur. Bu onun yaşamın güzelliğini fark etmesinde, yaşama tutunmasında önemli bir kazanımdır. Bu şiirde de şair okurlara doğayı öğrenmelerini, doğaya farklı gözle bakmalarını, bir sabah sessizliğinden bile çok şey öğreneceklerini dile getirmektedir. Ayrıca şiirde ot, çiçek, vapor, duman, rüzgâr gibi birebir algılanan nesnelere yer verilmesi somut, taze bir gerçeklik duygusu yaratmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Değerler insanın ve yaşamın temel kaynağıdır. "Değersizlik Kültürü" nün oluşmaya başladığı günümüzde bu değerlere sahip çıkılmalı ve değerler gelecek nesillere de bozulmadan aktarılmalıdır. Değer aktarımında aile ve okula büyük sorumluluklar düşer. Dersler için hazırlanan programlarla değer aktarımının etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi hem birey hem toplum açısından yararlıdır.

Eğitimin en temel amaçlarından biri, toplum için vazgeçilmez olan değerlerin bireylere kazandırılması ve davranışa dönüştürülmesidir. Bu derece önemli olan değerlerimize sahip çıkmalı ve onları gelecek nesillere aktarma noktasında hassas olmalıyız. Son yıllarda gerek çocuk edebiyatına yönelik akademik çalışmalarda gerekse yenilenen öğretim programlarında değerler eğitimine verilen önemin arttığı görülmektedir.

Aile, okul ve çevre bireyi sosyal açıdan kapsayan bir bütündür. Ailede başlayan eğitim, çevrenin de etkisiyle okulda devam eder ve bir ömür bireyi şekillendirir. Okullardaki eğitim ve öğretimde çocuklar için bilinçli bir değer aktarımı amaçlanmalıdır. Özellikle Türkçe dersi bu aktarım için çok önemlidir. Masal, hiâye, şiir, roman gibi türler değerlerin özümsetilmesi için etkin olarak kullanılır. Özellikle şiir çocuğun dünyasına en yakın türdür. Çocuğun yapısı ile şiir arasında doğal bir bağ vardır. Çocuklar kaç yaşında olurlarsa olsunlar şiire ilgi duyarlar. Şiirler aracılığıyla çocuklara pek çok değer sezdirilebilir. Öğrencilere okutulacak ve ezberletilecek şiirleri seçerken çok dikkat etmek gerekir. Seçilen şiirlerin çocukların yaş, ilgi ve cinsiyetlerine uygun olması gerekir.

Öğrencilere ulus, yurt ve insanlık sevgisinin kazandırılmasında, iyiden, güzelden yana bir tutum takınılmasında; anadilini sevdirmeye ve onu bilinçle kullanma konusunda şiir düz yazıya göre daha etkileyici bir araçtır. Çocuklar gelişimlerinin her döneminde şiir okuma ve ezberleme etkinliklerini severek yerine getirirler. Şiirde yer alan ölçü, uyak ve durak gibi nitelikler çocukta doğuştan var olan ritim-uyum duygusunun gelişmesini sağlar. Bu nedenle şiir, çocuğun eğitiminde

vazgeçilmeyecek bir ögedir (Kıbrıs, 2000). Değerlerin öneminin kavranmasında ve aktarımında her öğretmen şiirlerin ne kadar önem arz ettiğinin bilincinde olmalıdır.

Bu tez çalışmasında Garipçiler olarak tanınan Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday'ın yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerlerini içeren şiirleri tespit edilmiş ve bu şiirlerin çocuklara iki değeri (yaşama sevinci, tabiat sevgisi) kazandırma noktasında katkılarının ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda şairlerin incelenen 1000 civarında şiirinden amaca ve çocukların seviyelerine uygun olan 100 şiirde yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleri açık olarak tespit edilmiştir. Belirlenen şiirlerin değerler eğitiminde ve Türkçe öğretiminde kullanılabilirlik açısından uygun olduğu görülmüştür. Bu çalışma Garipçilerin şiirlerinin değerler eğitimine katkılarını gösterebilmek adına önemli bir veri niteliğindedir.

Yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar maddeler hâlinde şöyle sıralanabilir:

1) Garipçilerin şiirleri incelendiğinde şiirlerin çoğunun açık, anlaşılır bir dille yazılmaları, kısa dizelerden oluşmaları çocukların bu şiirleri anlamasını ve hissetmesini kolaylaştırır diyebiliriz. Bu da şiirlerin eğitim aracı olarak kullanılabilirliğini artırır.

2) İncelenen ve çalışmamızda yer verilen şiirlerin çocuksu bir dille yazıldığı görülmektedir. Bu çocuksu tavır ve bakış çocuğu şiire çekme açısından önemlidir.

3) Garipçilerin şiirlerini kaleme alırken dönemin koşullarından etkilendikleri ve bunu şiirlerine yansıttıkları fark edilmiştir. Ancak şairler, ne kadar zor zamanlar geçirmiş olsalar da yaşama sevinciyle dolu ve tabiatı bütünüyle kucaklayan tavırlarıyla karşımıza çıkmaktadırlar.

4) Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday günlük olayları şiire taşırlar. Tezimizde de yer alan şiirlerin günlük yaşamla fazlasıyla iç içe olması çocukların okudukları şiirle bir tanışıklık, yakınlık kurmasını sağlayacaktır.

5) Garipçilerin tüm şiirleri incelendiğinde şiirlerin sevgi, adalet, cesaret, duyarlılık gibi değerleri de içerdiği ancak baskın bir ağırlık olarak yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleriyle örtüştüğü görülür.

6) Tezimizde yer alan Garipçilere ait şiirlerin yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerlerini aktarmada farkındalık oluşturmak için etkili şiirler olduğu saptanmıştır. Eserlerin genel olarak kısa olması az sözle çok şey anlatma sanatını da ön plana çıkarmaktadır. Çocuğun dünyasına yine onun dünyasının unsurlarıyla seslenen şiirler, onları etkileme adına önemlidir.

7) Çocuklar yetişkinler gibi dünyaya karamsar gözle bakmazlar. Onlar evreni tüm yönleriyle kucaklarlar. Yaşama sevinciyle doludurlar. Yapı olarak doğaya yakındırlar. Tez konusu olarak ele aldığımız insan hayatında iki önemli değer olan yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerleri şiir vasıtasıyla çocuğa aktarılabilir. Garipçilerin incelenen tüm şiirleri doğrultusunda seçilen ve çalışmamızda yer alan şiirler, çocuklara bu iki değeri aktarma noktasında biçim, dil ve içerik olarak başarılıdır.

5.2. ÖNERİLER

Çalışma kapsamında yapılan incelemelerde aşağıdaki önerilerin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

1) Değerlerin toplumun ve bireyin yaşamının temeli olduğu görüşünden hareketle değerler eğitimi daha iyi kavranmalı ve bu konuda yapılan çalışmalar artırılmalıdır. Çalışmalar sadece akademik boyutla sınırlı kalmamalı toplum için çeşitli faaliyetler (projeler, konferanslar vb. ile) yürütülmelidir.

2) Öğretim programlarında değerler eğitimine daha ayrıntılı yer verilmeli, değerler alanında uzman kişilerce seviyelere göre tespit edilip sınıflandırılmalı, kazanımlar veya etkinlikler şeklinde ortaya konmalıdır. Bu, değerler eğitiminin daha somut olması adına yararlı olacaktır.

3) Ders içi ve ders dışı etkinliklerle değerlerin kazandırılması büyük önem taşır. Bu sebeple değerlerle şekillendirilmiş ders içi ve ders dışı etkinliklerle değer aktarımını aktif hale getirmek hedeflenmelidir.

4) Değerlerin aktarımı görevi sadece belli branş öğretmenlerine verilmemeli. Okuldaki tüm birimler ve öğretmenler bu görevde aktif rol oynamalıdır. Çocuğun ailesi ile de sürekli iş birliği içinde olunmalıdır.

5) Çocuklar için yazılan eserler nitelik olarak artırılmalı, özenle seçilip çocuğun dünyası ile tanıştırılmalıdır.

6) Son yıllarda değerlerin sezdirme yoluyla aktarılması gerektiği görüşüne uygun bir tür olan şiir, değer aktarımında daha sık kullanılmalı ayrıca yazılan ve ders kitaplarına alınan şiirlerde değerlere daha fazla yer verilmelidir.

7) Çalışmamızda yer alan şiirler, çocuklara yaşama sevinci ve tabiat sevgisi değerlerini aktarma açısından uygundur. Bu sebeple bu iki değeri çocuklara aktarırken çalışmamızda yer alan şiirlerden ve yorumlardan yararlanılabilir.

8) Çalışmamızda incelenen eserlerin 5, 6, 7, 8. sınıf seviyeleri için uygun olduğu bu sınıf seviyelerine okutulup ezberletilebileceği düşünülmektedir.

9) Garipçilerin şiirlerinden Türkçe öğretiminde daha sık yararlanılmalıdır. Yapılacak akademik çalışmalarda Garipçilerin şiirlerinde yer alan diğer değerlerin de incelenmesi isabetli olacaktır.

10) Bulunduğu döneme ve sonraki dönemlere büyük etki eden Garip akımına ve sanatçılarına düz bir mantıkla bakmamalı, her yönüyle araştırılmalı ve eserlerinin eğitimde -özellikle Türkçe derslerinde- kullanılabilirliği üzerinde çalışılmalıdır.

11) Yaşama sevinci ve tabiat sevgisi insanın hayata tutunması adına önemli değerlerdendir. Yetişkinler, çocuklara bu değerleri aktarmak için iyi bir model olmalıdır.

12) Bu çalışma Garipçilere farklı bir açıdan bakmamız ve sanatçıların şiirleriyle değerler eğitime katkısını göstermek açısından faydalı bir kaynak olmayı amaçlamaktadır. Bu kaynağın çocuk eğitiminde ve derslerde kullanılması belirlenen amaçlara ulaşmada verim sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Açık Önkaş. N., "Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Şiirin Yeri", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, sayı: 23, 2009 (Güz), s. 1-12.
- Akbaş, O., *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2004.
- Aksan, D., *Şiir Dili ve Türk Şiiri*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2013.
- Akyol, H., *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Kök Yayıncılık, Ankara 2006.
- Akyol, Ş., *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2010.
- Aktaş, Ş., *Şiir Tahlili -Teori ve Uygulama-*, Kurgu Edebiyat Yayınları, Ankara 2013.
- Altan, M. Z., "Çoklu Zekâ Kuramı Ve Değerler Eğitimi", *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, cilt:1, sayı:4, 2011, ss. 53-57.
- Anday, M.C., *Akan Zaman Duran Zaman*, Everest Yayınları, İstanbul 2009.
- Anday, M.C., *Bütün Şiirleri (Sözcükler)*, Everest Yayınları, İstanbul 2016.
- Armağan, Y., *Kalabalığın Şiiri (Orhan Veli ve Garip Üzerine Yazılar)*, Everest Yayınları, İstanbul 2016.
- Arslanoğlu, İ., "Türk Değerleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Felsefe Dünyası Dergisi*, sayı:41, 2005, s. 64-77.
- Aslan, M., *Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat 2009.

- Atalay, E., *Seza Kutlar Aksoy'un Eserlerindeki Eğitsel Değerler ve Bu Değerlerin Davranışa Yansıma Biçimleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum 2017.
- Ateş, M., *Ziya Gökalp'in Çocuk Edebiyatıyla İlgili Görüşleri ve Eserleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004.
- Aydemir, C., *Ömer Sefettin'in Hikayelerinde Eğitim Değerleri*, Roza Yayınevi, Ankara 2010.
- Aydın, M., "Değerler, İşlevleri ve Ahlak", *Eğitime Bir Bakış: Eğitim Öğretim ve Araştırma Dergisi*, 7(19), 2011 s. 39-45.
- Aydın, A., Orhan Veli'nin 'Eskiler Alıyorum' Şiirine Eleştirel Bir Yaklaşım, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sayı: 6, 2014, s. 402-421.
- Bezirci, A., *Orhan Veli Yaşamı, Kişiliği, Sanatı Eserleri*, Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul 1991.
- Çağın, Ş., Yeni Şiirin Peşinde: Nurullah Ataç ve Garipçiler, *Yeni Türk Edebiyatı Dergisi*, sayı: 5, 2012 (Nisan) , s.7-28.
- Cihan, N., Okullardaki Değerler Eğitimi ve Türkiye'deki Uygulamaya Bir Bakış, *Turkish Studies*, 9(2), 2014, s. 429-436.
- Çetin, N., *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap Yayınları, (9. baskı), Ankara 2011.
- Çetin, N., *Şiir Tahlilleri 2*, Akçağ Yayınları, Ankara 2012.
- Demirhan İşcan, C., *İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- Deveci H., ve Ay T., İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 2009, s.168-181.

- Dilidüzgün, S., Okuma Öğretimi Hedefleri Bağlamında Türkçe Ders Kitaplarında Çocuk Edebiyatı Ürünleri, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı: 2, 2004, s.43-55.
- Dilmaç, B., *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlakî Olgunluk Ölçeği İle Eğitimin Sınanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 1999.
- Durmuş, M., Yaşamsal ve Metinler Arası Bağlamda Melih Cevdet Anday Şiirinin Kaynakları, *Turkish Studies*, 4(1), (Winter) 2009, s.1277- 1307.
- Emirhan,T., *Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2010.
- Gökşen, E. N., *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*, Okat Yayınları, İstanbul 1996.
- Gönen, M., *Çocuk Edebiyatı Yazarı ve Çizeri Olarak Feridun Oral'ın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Eğitsel Değerler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar 2017.
- Güçlü, M., Türkiye'de Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Araştırmalar, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt:8, sayı:38, 2015, s.720-732.
- Gülema, Ö., *Necdet Neydim'in Çocuk Şiirleri Üzerine Bir Çalışma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2014.
- Gümüş, S., *Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2017.
- Gündüz, O. Şimşek, T., *Uygulamalı Okuma Eğitimi*, Grafiker Yayınları, 2. baskı, Ankara 2013.

- Güven, A.Z., *Değerler Eğitimi Ve Türkçe Derslerinde Değerlerin Kullanımı*, Palet Yayınları, Konya 2014.
- Horozcu, O.R., *Şiir Konuşması (Bütün Yazıları)*, Adam Yayınları, İstanbul 1992.
- Elbir, B. Bağcı, C., Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların Değerlendirilmesi, *Turkish Studies*, 8(1), (Winter) 2013, s. 1321-1333.
- Erkmen, N., *Çocuk Kütüphanelerinde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2017.
- Eryeşil, O., *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Evrensel Değerler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2015.
- Fichter, J., *Sosyoloji Nedir?* (çev. Nilgün Çelebi), Anı Yayıncılık, Ankara 2009.
- İpek, O., *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Eğitimi Çerçevesinde Numan Kartal'ın Eserlerinin İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa 2017.
- Kaliyeva, A., *Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarında Değerler Eğitimi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2015.
- Kaplan, M., *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2004.
- Kaplan, M., *Şiir Tahlilleri 2 (Cumhuriyet Devri Türk Şiiri)*, Dergah Yayınları, İstanbul 2011.
- Kıbrıs, İ., *Yeni Yüzyıl İçin Çocuk Edebiyatı*, Eylül Yayınevi, Ankara 2000.
- Kıbrıs, İ., *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayınları, 2. bs. Ankara 2004.
- Korkmaz, R., *Yeni Türk Edebiyatı (1839-2000) El Kitabı*, Grafiker Yayınları, 6. bs. Ankara 2011.

- Millî Eğitim Bakanlığı, *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (6, 7. Sınıflar) Öğretim Programı Kılavuz ve Kılavuzu*, MEB Yayınları, Ankara 2005.
- Millî Eğitim Bakanlığı, *Türkçe Dersi Öğretim Programı Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)*, MEB Yayınları, Ankara 2006.
- Millî Eğitim Bakanlığı, *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Sınıflar)*, MEB Yayınları, Ankara 2018.
- Moğul, S., *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat İsimli Eserinin Türkçe Eğitimi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2012.
- Mumcu Ay, Y., Türk Şiirinde Garip Hareketi, *Turkish Studies*, 4(1-2), 2009, s.1227- 1276.
- Narlı, M., Üç İstanbul: Yahya Kemal, Orhan Veli ve İlhan Berk'in Şiirlerinde İstanbul, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt:11, sayı:20, 2008 (Aralık), s.157-171.
- Nişanyan, S., *Sözlerin Soyağacı: Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, Everest Yayınları, İstanbul 2009.
- Oğuzkan, A. F., *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, 10. bs. Ankara 2013.
- Oğuzkan, A. F., *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Emel Matbaacılık Sanayi, Ankara 1987.
- Okay, O., *Edebiyat ve Edebi Eser Üzerine*, Dergâh Yayınları (2. Baskı), İstanbul 2014.
- Okay, O., *Poetika Dersleri*, Dergâh Yayınları (4. Baskı), İstanbul 2015.
- Okudan, A.Y., *Eğitim Yöneticilerinin Değerler Eğitiminin Önemi Etkileri ve Uygulamalar Hakkındaki Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2010.

- Okumuş, E., Toplum ve Ahlak Eğitimi, *Eğitime Bakış Dergisi*, cilt:6, sayı:8, 2010, s.28-32.
- Ören, Z., *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin Çocuk Edebiyatı Bağlamında Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2015.
- Özbay, M., Karakuş, E., "Dede Korkut Hikayelerinin Türkçe Eğitimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 2011.
- Özgüven, İ. E., *Psikolojik Testler*, Yeni Doğu Matbaası, Ankara 1994.
- Özcan, T., *Oktay Rifat'ın Şiirlerinin ve Romanlarının İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 1999.
- Özensel, E., Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer, *Değerler Eğitimi Dergisi*, cilt:1, sayı: 3, 2003, s.225.
- Rifat O., *Bütün Şiirleri I*, 4. baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015.
- Rifat O., *Bütün Şiirleri II*, 3. baskı Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2016.
- Rifat O., *Bütün Şiirleri III*, Adam Yayınları, İstanbul 2000.
- Rokeach, M., *The Nature Of Human Values*, The Free Press, New York 1973 .
- Sayar, E., Orhan Veli'nin "İstanbul'u Dinliyorum" Şiiri Üzerinden İstanbul'u Göstergebilimsel Okumak, *Turkish Studies*, 8(9), (Summer) 2013, s.2185-2200.
- Sazyek, H., *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1996.
- Sentez, B., *İstanbul'u Dinliyorum (Orhan Veli Kanık) Adlı Şiirin Tezhip Sanatı Öğeleri Kullanılarak Geleneksel Türk Sanatları Bakışıyla Görsele Aktarılması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012.

Sever, S., *Çocuk ve Edebiyat*, Kök Yayıncılık, Ankara 2007.

Sever, S., Okul Öncesi Eğitiminde Şiir. Zeliha Güneş (Ed.), (153-180). *Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı*, (153-180), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2013.

Şimşek T., (ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2011.

Yılmaz, A., Orhan Veli'de Kaçış, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 2011, s. 257-279.

Tatçı, M., Kurnaz, C., *Belgelerle Orhan Veli*, H Yayınları, Ankara 2014.

Tekşan, K., Türkçe Dersi Öğretiminde Kutadgu Bilig'in Kullanımı, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı: 3, 2012, ss. 1-17.

Tezcan, M., *Türklerle İlgili Stereotipler (Kalıp Yargılar) ve Türk Değerleri Üzerine Bir Deneme*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara 1974.

Tökel, İ., *Gökhan Akçiçek'in Çocuk Şiirlerinin Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu 2008.

Türk Dil Kurumu, *Büyük Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara 2008.

Türk Dil Kurumu, *Büyük Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara 2017.

Ulucan, M., Orhan Veli'nin Şiirlerinde Çocuksu Söylem, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26 (2), 2016, s.1.

Ungan, S., Demir, E., Günümüz Çocuk Edebiyatı Yazarları ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme, *Türkiye Eğitim Dergisi*, 1(1), 2016, s. 40-45.

Vaugelers, W., Vedder, P., "Values in Teaching" (Öğretimde Değerler), *Teachers and Teaching*, 9(4), 2003, s.377-389.

Veli, O., *Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, 42. baskı, İstanbul 2008.

Veli, O., *Garip (Şiir Hakkında Düşünceler ve Melih Cevdet, Oktay Rifat, Orhan Veli'den Seçilmiş Şiirler)* 2.baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015.

Yalçın, A., Aytaş, G., *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, 8. baskı, Ankara 2016.

Yaman, E., *Değerler Eğitimi Eğitiminde Yeni Ufuklar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2012.

Yazıcı, K., Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış, *TÜBAR XIX*, 2006 (Bahar), s.499-521.

Yıldırım, A., Şimşek, H., *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.

Yıldırım, Y., *Orhan Veli Kanık ve Garipçiler*, Toker Yayınları, İstanbul 2004.

Yılmaz, O., *Fatih Erdoğan'ın Eserlerinin Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum 2013.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.edebiyatfatihi.net/2015> Erişim tarihi: 22.08.2017

<https://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 10.03.2017

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Sevgi TERZİ
Doğum Yeri ve Tarihi	05/09/1992 Rize
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	-Akçay, A., Terzi, S., <i>Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Mobil Uygulamalar: Google Play Yazılımları</i> , VIII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, 5-8 Mayıs 2016, Çanakkale -Arslan, A. Terzi, S., <i>Atebetü'l-Hakayık'ta Türkçe Eğitiminde Kullanılabilecek Değerler Bildirisi</i> , III. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu, 25-27 Mayıs 2016, Bakü/ Azerbaycan
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	-Ağrı Merkez 100. Yıl Ortaokulu (2014-2017) -Rize/ Çayeli Şehit Muhammet Ambar İmam Hatip Ortaokulu (2017-halen)
İletişim	
E-Posta Adresi	sevgiterzi53@gmail.com
Yüksek Lisans Mezuniyet Tarihi	

